

Ondokuzmayıs Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı

**1982 ve 2005 ORTAÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK
BİLGİSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILARAK
2005 ÖĞRETİM PROGRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

Hazırlayan
Canan ÖZBAY

Danışman
Prof. Dr. Mevlüt KAYA

Yüksek Lisans Tezi

Samsun, 2007

Ondokuzmayıs Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı

**1982 ve 2005 ORTAÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK
BİLGİSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILARAK
2005 ÖĞRETİM PROGRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

Hazırlayan
Canan ÖZBAY

Danışman
Prof. Dr. Mevlüt KAYA

Yüksek Lisans Tezi

Samsun, 2007

KABUL VE ONAY

Canan ÖZBAY tarafından hazırlanan “1982 ve 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programlarının Karşılaştırılarak 2005 Öğretim Programının Değerlendirilmesi” başlıklı bu çalışma, 26/09/2007 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof.Dr. Mevlüt KAYA (Danışman)

Üye : Prof.Dr. Mustafa KÖYLÜ

Üye: Yrd.Doç.Dr. İsrail BALCI

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../.....

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya, kullandığım başka yazarlara ait her özgün fikre kaynak gösterdiğimi bildiririm.

31 /07/2007

Canan ÖZBAY

Önsöz

Bilimsel ve teknolojik gelişmeler, değişen iş yaşamı, toplumun karmaşıklaşması, dinsel inançlar ve değer yargılarındaki değişme dünyanın her yerinde olduğu gibi ülkemizde de büyük farklılaşmalara neden olmaktadır. Çağın getirmiş olduğu bu farklılaşma ise, ülkemizde olumlu ya da olumsuz birtakım sonuçlar meydana getirmektedir. Bu olumsuz sonuçların etkilerini en aza indirmek için de ülkemizde yeni düzenlemelere gidilmektedir. Toplumsal, bilimsel ve teknolojik gelişmeler eğitim programlarındaki değişimleri de zorunlu hale getirmektedir. Bu değişimlerden biri de, 2005 yılında yeniden geliştirilerek uygulamaya konulan Ortaöğretim Din Kültürü Ahlak Bilgisi (DKAB) dersi öğretim programıdır.

Bu araştırmada, yeniden düzenlenmiş olan 2005 ortaöğretim DKAB dersi öğretim programı 1982 programıyla karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programı değerlendirilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın birinci bölümünde araştırmanın problemi ortaya konmuş ve tanıtılmıştır. İkinci bölümde kuramsal çerçeve kapsamında, program kavramı ve çeşitleri, program geliştirmenin eğitim-öğretim sürecindeki önemi, geçmişten günümüze ortaöğretimde program geliştirme çalışmaları, 1982 ve 2005 ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi, dördüncü bölümde ise araştırmadan elde edilen bulgular ve yorumlar, son kısımda ise sonuçlar ve öneriler ortaya konmuştur.

Canan ÖZBAY
Samsun 2007

Teşekkür

Bu tezin hazırlanmasında bana kılavuzluk yapan saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. Mevlüt KAYA'ya, yapıcı eleştirileriyle katkısı olan değerli hocam Prof. Dr. Mustafa KÖYLÜ'ye, hiçbir zaman maddi ve manevi desteklerini eksik etmeyen annem Leyla ÖZBAY'a ve babam Vecdi ÖZBAY'a teşekkür ederim.

ÖZ

[ÖZBAY, Canan]. *[1982 ve 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programlarının Karşılaştırılarak 2005 Öğretim Programının Değerlendirilmesi]*, [Yüksek Lisans Tezi], Samsun, [2007].

Bu araştırmada, 1982 ve 2005 ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programları karşılaştırmalı olarak incelenerek, 2005 ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programı değerlendirilmiştir.

Araştırmanın örneklemi, Samsun ve Aydın illerindeki merkez lise ve dengi okullardan tesadüfî örnekleme yoluyla seçilmiş öğretmenler ile 2006 yılı ağustos ayında Yalova ve Van illerindeki hizmet içi eğitim kursuna katılan toplam 140 ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırma verileri öğretmenlerden, Kişisel Bilgi Anketi ve “2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programını Değerlendirme Ölçeği” yoluyla elde edilmiştir. Anketlerin uygulamasından elde edilen bilgilerin istatistiksel işlemleri, SPSS bilgisayar paket programı ile yapılmıştır. Hipotezlerin test edilmesinde (ANOV) varyans analizi kullanılmıştır.

Araştırmada, öğretmenlerin cinsiyeti, yaşı, mesleki kıdemi, mezun oldukları yüksek öğretim kurumu, öğretmenlik seçme nedeni, hizmet içi eğitime katılma durumu gibi bağımsız değişkenlere göre, 2005 ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programını değerlendirmeleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Araştırma sonucuna göre, bağımsız değişkenlere göre öğretmenlerin 2005 ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programını değerlendirmeleri arasında önemli bir fark görülmemiştir. Ancak öğretmenlerin, 2005 ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programını, 1982 ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programına göre daha olumlu olarak değerlendirdikleri görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Program, Öğretim Programı, Program Geliştirme, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı.

ABSTRACT

[ÖZBAY, Canan]. *[Comparing the Curriculum of the Secondary School's Religion and Culture and Ethics of 1982 with that of 2005, the Evaluation of the Curriculum of 2005]*, [Master's Thesis], Samsun, [2007].

This study compares the curriculum of the secondary school's Religion and Culture and Ethical Knowledge of 1982 with that of 2005 and evaluates the curriculum of 2005.

The sample of the study covers of the teachers who work in Samsun and Aydın and of the teachers who participated in service programs in August in Yalova and Van in 2006. The sample consists of 140 teachers of Religion and Culture and Ethical Knowledge. In the study, two questionnaires were used: One of which was the personal questions in relation to the teachers, the other was about the Inventory of the evaluation of the Curriculum of Religion and Culture and Ethical Knowledge of 2005. In order to analyze the results of the research, the Statistical Package for Social Sciences (SPSS) program was used. In addition, in order to check whether there was a statistical significance between the independent variables ANOVA test was used.

In the study, as independent variables, the sex of teachers, their ages, their professional durations, their faculties where they were graduated, the reasons for their choice of their profession and their participations in service programs were investigated.

It was found that there was no statistical significance between or among independent variables. However, it was seen that the teachers evaluated the curriculum of 2005 more positively than that of 1982.

KEY WORDS: Curriculum, Curriculum Developing, Religion Culture and Ethical Knowledge, the Curriculum of Religion Culture and Ethical Knowledge,

İÇİNDEKİLER	Sayfa
Önsöz.....	vi
Teşekkür.....	vii
ÖZ.....	viii
ABSTRACT.....	ix
İÇİNDEKİLER.....	x
Tablolar Listesi.....	xvii

BÖLÜM 1 GİRİŞ	1
A. Problem.....	1
B. Alt Problemler.....	2
C. Hipotezler.....	4
D. Varsayımlar.....	6
E. Sınırlılıklar.....	6
F. Tanımlar.....	6

BÖLÜM 2 ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ	8
A. Eğitimde Program Kavramı ve Çeşitleri.....	8
B. Eğitimde Program Geliştirme Kavramı ve Program Geliştirmenin Eğitim-Öğretim Sürecindeki Önemi.....	11
C. Geçmişten Günümüze Ortaöğretim Programında Karşılaşılan Problemler ve Buna Yönelik Program Geliştirme Çalışmaları.....	14
D. 1982 ve 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ortaöğretim Programlarına Genel Bir Bakış.....	17

BÖLÜM 3 YÖNTEM	20
A. Evren ve Örneklem.....	20
B. Bilgi Toplama Araçları.....	20
1. Kişisel Bilgi Anketi.....	21
2. 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programı	

Değerlendirme Ölçeği.....	21
a) 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programı Değerlendirme Ölçeğinin Geçerliliği.....	22
b) 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programı Değerlendirme Ölçeğinin Güvenilirliği.....	23
3. 1982 ve 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programının Konularını Karşılaştırma Ölçeği.....	24
C. Bilgilerin Toplanması.....	24
D. Bilgilerin Analizi.....	24
 BÖLÜM 4 BULGULAR VE YORUM	25
A. 2005 ORTAÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ ve AHLAKBİLGİSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	25
1. Cinsiyete Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri.....	25
2. Yaşına Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri.....	26
3. Mesleki Kıdemine Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri.....	27
4. Mezun Oldukları Yüksek Öğrenim Kurumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri.....	28
5. Görev Yaptığı Yere Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri.....	30
6. Okuldaki Görevlerine Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri.....	31

7. Haftalık Toplam Ders Saatine Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri.....	32
8. Hizmet İçinde Program Geliştirme ve Öğretim Programı Konusunda Eğitim Alma Durumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri.....	33
9. Öğrenim Gördükleri Fakültede Program Geliştirme Konusunda Eğitimin Yeterlilik Durumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri.....	35
10. Kendi Eğitim İhtiyaçlarını Karşılamadaki Eksikliklerini Giderme Durumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri.....	37
11. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretmenliğini Seçme Nedenine Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri.....	38
12. Çalıştığı Okul Türüne Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri	40
13. Görsel ve Yazılı basından Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi İle İlgili Yeni Yayınları Takip Etme Durumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri.....	41
14. Mesleğiyle İlgili Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılma Durumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri	42
15. Hizmet İçi Eğitim, Kurs ve Seminerine Katılma İhtiyacı Hissetme Durumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim	

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri.....	43
B. 2005 ORTAÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ ve AHLAK BİLGİSİ PROGRAMININ PROGRAM GELİŞTİRME İLKELERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRMESİ.....	45
1. Program Konularının Önem ve Öncelik Sırasına Göre Sıralanması.....	45
2. Programda Yer Alan Konuların Çağdaş Bilimsel Bilgileri Yansıtması.....	47
3. Programdaki Konuların Öğretim İlkelerine Göre Düzenlenmesi	48
4. Programın Konuların Diğer Derslerin Konularıyla Bağlantısı	49
5. Programda DKAB Eğitimi ile İlgili Son Gelişme ve Yenilikleri İçeren Konular	50
6. Programın Bir Alt Sınıfta Verilen Konunun Bir Üst Sınıfta Pekiştirilmesine İmkan Sağlaması	50
7. Programın Amaçlarının Açık Seçik, Anlaşılır Nitelikte Olması	51
8. Programın Amaçlarının Türk Milli Eğitiminin Amaçlarının Gerçekleştirilmesine Katkı Sağlaması.....	52
9. Programda Belirtilen Amaçların Öğrencilerin Seviyesine Uygunluğu.....	53
10. Programın Hedeflerinin (Amaçlarının) Öğrencilerin İhtiyaçlarına ve Beklentilerine Uygun Olarak Tasarlanması .	54
11. Programın Hedeflerinin Dersin Muhtevasıyla Tutarlılığı.....	55
12. Programda Belirtilen Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin Amaçlarının Bilişsel (Bilgi), Devinsel (Beceri) ve Duyuşsal (Tutum) Davranışlar Olarak Yer Alması.....	56
13. Programın Amaçlarının Toplumun Beklentilerine ve İhtiyaçlarına Uygunluğu.....	57

14. Programdaki Ünite ve Konuların Sınıflara Göre Dengeli ve Düzenli Bir Dağılım Göstermesi.....	58
15. Ünitelerin Aşamalı ve Birbirinin Ön Koşulu Olacak Şekilde Düzenlenmesi.....	59
16. Programda Ünitelerin İşlenmesinde Öğretmenlere Örnek Eğitim Durumları ve İşleniş Örnekleri Sunulması.....	60
17. Programdaki Ünitelerin Konu Başlıkları Açısından Açık ve Sistemantik Olarak Verilmesi.....	61
18. Programdaki Üniteler Öğrencinin İçinde Bulunduğu Çevreye Uyum Sağlayabileceği Nitelikte Yaşama Dönük Olma.....	61
19. Değerlendirme İşleminin Yapılabilmesi İçin Programda Yeterli Sorulara ve Örneklerle Yer Verilmesi	63
20. Programın, Öğretmenlere Değerlendirme Soruları Hazırlamasında Yol Gösterici Olması	64
21. Programda Yapılması Tasarlanan Etkinliklerin Öğrencilerin Gelişim Özelliklerine Uygunluğu	64
22. Programın, Yapılması Gereken Etkinlikler Konusunda Öğretmenlere Yol Göstermesi.....	65
23. Programın İçeriğinin, Programın Hedefleriyle Tutarlılığı ...	66
24. Programın İçeriğinde 9., 10., 11., 12. Sınıf Konuları Arasında Bütünlüğün Sağlanabilmesi.....	67
25. Programın İçeriğinin Geçmişte Öğretilen Konuları Desteklemesi.....	68
26. Programın İçeriğinin Öğrencilerin Gelecekteki Öğrenmelerine Hazırlık Sağlaması.....	69
27. Programın Öğretmen Öğrenci Etkileşimine Dayalı Aktif Öğretime Yer Vermesi.....	70
28. Programın, Dersin İşlenişine ve Öğrenci Etkinliklerine Yönelik Uygun Öğretim Yöntem ve Tekniklerinin Uygulanmasında Öğretmenlere Yol Göstermesi.....	71
29. Programın Öğretmenlere Bu Programı Nasıl	

Uygulayacakları Konusunda Yardımcı Olabilmesi.....	72
30. Programın Öğrencilere Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersini Öğrenmeye Karşı Olumlu Tutum Kazandırabilmesi.....	73
31. Programda Önerilen Öğretim Yöntemleri Sınıf Ortamında Uygulanabilir Nitelikte Olması	74
32. Programın Öğrencinin Yaratıcı Düşünme–Problem Çözme Becerilerini Geliştirici Etkinliklere Yer Vermesi.....	75
33. Programın Güncel Olaylara, Belirli Gün ve Haftalara Yeterince Yer Vermesi.....	76
34. Programın Öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Alanıyla İlgili Gelecekteki İhtiyaçlarını Karşılamadaki Yeterliliği.....	77
35. Programın Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Alanındaki Gelişme ve Değişimleri Dikkate Alması.....	78
36. Programın Öğrenciler Arasındaki Bireysel Farklılıkları Dikkate Alması.....	79
 C. 1982 ve 2005 ORTAÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ ve AHLAK BİLGİSİ PROGRAMLARININ BAZI KONULARI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRMALI OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ.....	 81
1. Hz. Muhammed’in Hayatı.....	81
2. İnsan ve Kaderi	83
3. İslam Düşüncesinde Yorumlar.....	84
4. Tövbe ve Bağışlama.....	86
5. Savurganlık	87
6. Kötülüklerden Kaçınma ve Kötülükleri Önleme.....	88
7. Çalışmak ve Üretici Olmak.....	89
8. Mutluluk.....	91
9. Öğretmenlik.....	92
10. Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programında Olmayıp da Programda Yer Almasının Yararlı Olacağını Düşündükleri Ünite veya Konular.....	93

11. Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programında Gereksiz Buldukları Ünite veya Konular.....	93
12. Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programıyla İlgili Uygulamada Karşılaştıkları Güçlükler.....	93
13. Öğretmenlerin 2005 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ortaöğretim Programını Uygulama Noktasında Kendilerini Yeterli Görme Derecesi.....	94
14. Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programını Uygulama Noktasında Sürenin Yeterlilik Derecesi	95
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	97
KAYNAKÇA.....	104
EK-1: 1982 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programının Ünite ve Konuları.....	111
EK-2: 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programının Ünite ve Konuları.....	117
EK-3: ANKET	
1982 ve 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programlarının Karşılaştırılarak 2005 Programının Değerlendirilmesi	129
ÖZGEÇMİŞ.....	135

Tablolar Listesi

Tablo No:	Tablo Başlığı	Sayfa
1.	Cinsiyete Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları.....	25
2.	Yaşına Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları.....	26
3.	Mesleki Kıdemine Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları.....	27
4.	Mezun Oldukları Yüksek Öğrenim Kurumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları.....	28
5.	Görev Yaptığı Yere Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları.....	30
6.	Okuldaki Görevlerine Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları.....	31
7.	Haftalık Toplam Ders Saatine Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları.....	32
8.	Hizmet İçinde Program Geliştirme ve Öğretim Programı Konusunda Eğitim Alma Durumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları.....	33
9.	Öğrenim Gördükleri Fakültede Program Geliştirme Konusunda Eğitimin Yeterlilik Durumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme	

Sonuçları.....	35
10. Kendi Eğitim İhtiyaçlarını Karşılamadaki Eksikliklerini Giderme Durumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları.....	37
11. DKAB Dersi Öğretmenliğini Seçme Nedenine Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları.....	38
12. Çalıştığı Okul Türüne Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları.....	40
13. Görsel ve Yazılı Basından DKAB Dersi İle İlgili Yeni Yayınları Takip Etme Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları.....	41
14. Mesleğiyle İlgili Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılma Durumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları.....	42
15. Hizmet İçi Eğitim, Kurs ve Seminerine Katılma İhtiyacı Hissetme Durumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları.....	43
16. “Program konuları önem ve öncelik sırasına göre sıralanmıştır.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	45
17. “Programda yer alan konular çağdaş bilimsel bilgileri yansıtmaktadır.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	47
18. “Programdaki konuların sırası öğretim ilkelerine (basitten zora, yakından uzağa, somuttan soyuta vb) göre düzenlenmiştir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	48

19.	“Programın konuları diğer derslerin konularıyla bağlantılıdır.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	49
20.	“Programda DKAB eğitimi ile ilgili son gelişme ve yenilikleri içeren konular vardır.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	50
21.	“Program bir alt sınıf da verilen konunun bir üst sınıfta pekiştirilmesine imkan sağlamaktadır.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	50
22.	“Programın amaçları açık seçik, anlaşılır niteliktedir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	51
23.	“Programın amaçları Türk Milli Eğitiminin amaçlarının gerçekleştirilmesine katkı sağlayacak niteliktedir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	52
24.	“Programda belirlenen amaçlar öğrencilerin seviyesine uygundur.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	53
25.	“Program hedefleri (amaçları) öğrencilerin ihtiyaçlarına ve beklentilerine uygun tasarlanmıştır.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	54
26.	“Programın hedefleri dersin muhtevasıyla tutarlıdır.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	55
27.	“Programda belirtilen DKAB dersinin amaçları bilişsel (bilgi), devinsel (beceri) ve duyuşsal (tutum) davranışlar olarak yer almıştır.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	56
28.	“Programın amaçları toplumun beklentilerine ve ihtiyaçlarına uygundur.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	57
29.	“Programdaki ünite ve konular sınıflara göre dengeli ve düzenli bir dağılım göstermektedir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	58
30.	“Üniteler aşamalı ve birbirinin ön koşulu olacak şekilde düzenlenmiştir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	59
31.	“Program ünitelerinin işlenmesinde öğretmenlere örnek eğitim durumları ve işleniş örnekleri sunulabilmektedir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	60

32.	“Programdaki üniteler konu başlıkları açısından açık ve sistematik olarak verilmiştir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	61
33.	“Programda üniteler öğrencinin içinde bulunduğu çevreye uyum sağlayabileceği nitelikte yaşama dönüktür.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	61
34.	“Değerlendirme işleminin yapılabilmesi için programda yeterli sorulara ve örneklerle yer verilmiştir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	63
35.	“Program, öğretmenlere değerlendirme soruları hazırlama açısından yol gösterici olmaktadır.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	64
36.	“Programda yapılması tasarlanan etkinlikler öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	64
37.	“Program, yapılması gereken etkinlikler konusunda öğretmenlere yol göstermektedir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	65
38.	“Program içeriği, programın hedefleriyle tutarlıdır.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	66
39.	“Program içeriğinde 9., 10., 11., 12. sınıf konuları arasında bütünlük sağlanabilmiştir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı...	67
40.	“Programın içeriği geçmişte öğretilen konuları desteklemektedir.” Görüşüyle Dağılımı.....	68
41.	“Programın içeriği öğrencilerin gelecekteki öğrenmelerine hazırlık sağlamaya yöneliktir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	69
42.	“Programda öğretmen öğrenci etkileşimine dayalı aktif öğretim vardır.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	70
43.	“Program, bu dersin işlenişine ve öğrenci etkinliklerine yönelik uygun öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasında öğretmenlere yol gösterici olmaktadır.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	71

44.	“Program bu programı nasıl uygulayacakları konusunda öğretmenlere yardımcı olabilmektedir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	72
45.	“Öğrencilere bu programla DKAB dersini öğrenmeye karşı olumlu tutum kazandırmak mümkündür.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	73
46.	“Programda önerilen öğretim yöntemleri sınıf ortamında uygulanabilir niteliktedir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı...	74
47.	““Program öğrencinin yaratıcı düşünme – problem çözme becerilerini geliştirici etkinliklere yer vermiştir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	75
48.	“Programda güncel olaylara, belirli gün ve haftalara yeterince yer verilmiştir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	76
49.	“Program öğrencilerin DKAB alanıyla ilgili gelecekteki ihtiyaçlarını karşılamada yeterlidir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	77
50.	“Program DKAB alanındaki gelişme ve değişimleri dikkate alarak hazırlanmıştır.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	78
51.	“Program öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları dikkate almaktadır.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı.....	79
52.	Öğretmenlerin “Hz. Muhammed’in Hayatı”yla İlgili Konular Hakkındaki Görüşleri.....	81
53.	Öğretmenlerin “İnsan ve Kaderi” Konusu Hakkındaki Görüşleri.....	83
54.	Öğretmenlerin “İslam Düşüncesinde Yorumlar” Konusu Hakkındaki Görüşleri.....	84
55.	Öğretmenlerin “Tövbe ve Bağışlama” Konusu Hakkındaki Görüşleri.....	86
56.	Öğretmenlerin “Savurganlık” Konusu Hakkındaki Görüşleri.....	87
57.	Öğretmenlerin “Kötülüklerden Kaçınma ve Kötülükleri Önleme” Konusu Hakkındaki Görüşleri.....	88
58.	Öğretmenlerin “Çalışmak ve Üretici Olmak” Konusunun Dağılımı	89

	Konusu Hakkındaki Görüşleri.....	
59.	Öğretmenlerin “Mutluluk” Konusu Hakkındaki Görüşleri.....	91
60.	Öğretmenlerin “Öğretmenlik” Konusu Hakkındaki Görüşleri.....	92
61.	Öğretmenlerin 2005 DKAB Ortaöğretim Programını Uygulama Noktasında Kendilerini Yeterli Görme Derecesi.....	94
62.	Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Programını Uygulama Noktasında Sürenin Yeterlilik Derecesi	95

BÖLÜM 1 GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problemine, amacına ve önemine, alt problemlerine hipotezlerine, varsayımlarına, sınırlılıklarına ve tanımlarına yer verilmiştir.

A. Problem

Ülkemizde DKAB dersi ilköğretim dördüncü sınıftan ortaöğretimin son sınıfına kadar 1982 Anayasasının 24.maddesi ve Milli Eğitim Temel Kanunu gereği zorunlu olarak okutulmaya başlanmıştır. 1982'den günümüze kadar geçen süreçte bütün ilköğretim ve ortaöğretim okullarında uygulanmaya başlayan DKAB öğretim programlarından ilköğretim programı 2000 yılına kadar devam etmiştir. Adı geçen bu program 2000 yılında yeniden geliştirilerek 2007 yılına kadar uygulanmış ve yine bu program tekrar geliştirilerek 2007-2008 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanacaktır. 1982 yılında hazırlanan ortaöğretim DKAB öğretim programı ise 2005 yılında yeniden geliştirilerek, M.E.B. Talim ve Terbiye Kurulunun 31.03.2005 tarih ve 16 sayılı kararı ile yürürlüğe girerek 2005-2006 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır.

1982 yılında hazırlandığından bu yana, sınırlı bazı düzeltmelerin dışında ortaöğretim DKAB öğretim programında bir değişiklik olmamıştır. Bu açıdan 2005 yılında hazırlanan yeni programın yeni pedagojik anlayış ve değişen ihtiyaçlar çerçevesinde yeniden geliştirilmesinin önemli bir kazanım olduğu belirtilebilir. Yeni programın pedagojik program hazırlama yöntemi, esneklik, öğrenen merkezli, öğretim sürecine ilişkin detaylı açıklama gibi bir çok açıdan 1982 programına göre ileri atılmış önemli bir adım olduğu görülmektedir (Kaymakcan 2007: 40).

Program değişiklikleri ve program geliştirme çalışmaları sadece DKAB dersi öğretim programında değil, diğer derslerde ve alanlarda da kendini göstermektedir.

Çağımızda eğitim, kültürel, sosyal, ekonomik ve politik faktörlerin etkisi altında devamlı değişmektedir. Eğitim kurumları ve eğitim işleriyle ilgili olanlar, bu tesirleri görmek ve programlarını, planlamalarını, stratejilerini devamlı buna göre düzenlemek durumundadırlar. Karmaşık bir yapıya sahip olan eğitimin dış etkenlerin baskısı ile daha karmaşık hale geldiği görülmektedir. Bu karmaşıklığa çözüm getirmeye çalışan günümüz eğitimcileri varolan eğitim programlarını yeniden düzenleme ve geliştirme yoluna gitmişlerdir (Büyükkaragöz 1997: 175).

Türkiye geçmişten beri kalkınma ve modernleşme çabası içerisinde olmuştur. Ancak eski kalıpların varlığını sürdürmesine engel olamamıştır. Bu kalkınma çabası içerisinde bazı akımların peşinden gitmeyi denemiş ama başarılı olamamıştır. Bu nedenle yeni biçimleri zorla giydirmek ya da çeşitli “izmler” peşinde koşmak yerine insan faktörü üzerinde durmanın daha uygun olacağını anlamıştır (Ertürk 1982: 2). Bu gibi, çağın getirmiş olduğu birtakım gelişmeler ve farklılaşmalar öğretim programlarına yansyarak, eğitim üzerinde kendini göstermektedir.

Bu araştırmada 2005 ortaöğretim DKAB programı ile 1982 ortaöğretim DKAB öğretim programı karşılaştırılarak benzerlik ve farklılıkları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ayrıca, 2005 ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programı, bu dersi okutan öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarının, gelecekte DKAB öğretim programı geliştirme çalışmalarına katkı sağlaması umulmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, 1982 ve 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını karşılaştırarak, öğretmenlerin görüşlerine göre 2005 programını değerlendirip, elde edilen sonuçlara göre öneriler getirmektir.

B. Alt Problemler

1. Öğretmenlerin cinsiyetine göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri farklı mıdır?
2. Öğretmenlerin yaşına göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri farklı mıdır?
3. Öğretmenlerin mesleki kıdemine göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri farklı mıdır?

4. Öğretmenlerin mezun olduğu yüksek öğrenim kurumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri farklı mıdır?
5. Öğretmenlerin görev yaptığı yere göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri farklı mıdır?
6. Öğretmenlerin okuldaki görevine göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri farklı mıdır?
7. Öğretmenlerin girdikleri haftalık toplam ders saatine göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri farklı mıdır?
8. Öğretmenlerin şimdiye kadar program geliştirme ve öğretim programı konusunda almış olduğu eğitim durumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri farklı mıdır?
9. Öğretmenlerin öğrenim gördükleri fakültede program geliştirme ve öğretim programı konusunda almış olduğu eğitimin yeterli olma durumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri farklı mıdır?
10. Öğretmenlerin eğitim ihtiyaçları noktasındaki eksikliklerini giderme durumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri farklı mıdır?
11. Öğretmenlerin DKAB dersi öğretmenliğini seçme nedenine göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri farklı mıdır?
12. Öğretmenlerin çalıştığı okul türüne göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri farklı mıdır?
13. Öğretmenlerin DKAB dersine yönelik görsel ve yazılı yeni yayınları takip etme durumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri farklı mıdır?
14. Öğretmenlerin hizmet içi eğitim kursuna katılma durumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri farklı mıdır?
15. Öğretmenlerin hizmet içi eğitim,kurs ve seminere katılma ihtiyacı hissetme durumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri farklı mıdır?
16. Öğretmenler 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını, program geliştirme ilkeleri açısından nasıl değerlendirmektedirler?

- 17.Öğretmenler 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını konularını 1982 ortaöğretim DKAB öğretim programının konuları ile karşılaştırdıklarında nasıl değerlendirmektedirler?

C. Hipotezler

1. Öğretmenlerin cinsiyetine göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark yoktur.
2. Öğretmenlerin yaşına göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark yoktur.
3. Öğretmenlerin mesleki kıdemine göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark yoktur.
4. Öğretmenlerin mezun oldukları yüksek öğrenim kurumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark yoktur.
5. İl merkezinde çalışan öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri, ilçe, kasaba/köyde çalışan öğretmenlere göre daha olumludur.
6. İdari görevi olmayan öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri, idari görevi olan öğretmenlerin değerlendirmelerine göre daha olumludur.
7. Haftalık toplam ders saati 25 saatten fazla olan öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri, haftalık toplam ders saati 25 saatten az olan öğretmenlere göre daha olumludur.
8. Şimdiye kadar hizmet içinde program geliştirme ve öğretim programı konusunda bir eğitim aldığını belirten öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri, şimdiye kadar hizmet içinde program geliştirme ve öğretim programı konusunda bir eğitim almadığını belirten öğretmenlere göre daha olumludur.

9. Öğrenim gördüğü fakültede “program geliştirme ve öğretim programı” konusunda almış olduğu eğitimin yeterli olduğuna inanan öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri, öğrenim gördüğü fakültede program geliştirme ve öğretim programı konusunda almış olduğu eğitimin yeterli olmadığına ya da kısmen yeterli olduğunu düşünen öğretmenlere göre daha olumludur.
10. Eğitim ihtiyacı noktasındaki eksikliklerini kitap ve benzeri yayınları okuyarak gideren öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri, eğitim ihtiyacı noktasındaki eksikliklerini hizmet içi kurslarla, tecrübeli öğretmenlerle ya da başka şekillerde gideren öğretmenlere göre daha olumludur.
11. DKAB dersi öğretmenliğini severek ve isteyerek seçen öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri, DKAB dersi öğretmenliğini ailesinin isteği üzerine, öğretmenlerin yönlendirmesiyle ya da başka şekillerde seçen öğretmenlere göre daha olumludur.
12. Öğretmenlerin çalıştığı okul türüne göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark yoktur.
13. DKAB dersine yönelik olarak yeni yayınları takip eden öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri, DKAB dersine yönelik olarak yeni yayınları takip etmeyen ya da sınırlı düzeyde takip eden öğretmenlere göre daha olumludur.
14. Öğretmenlerin hizmet içi eğitim kursuna katılma durumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark yoktur.
15. Mesleğiyle ilgili hizmet iç eğitim, kurs ve seminerine katılma ihtiyacı hissetme durumuna göre öğretmenlerin, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark yoktur.

16. Öğretmenlerin çoğunluğu 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını olumlu olarak değerlendirmektedir.
17. Öğretmenler 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını konularını 1982 ortaöğretim DKAB öğretim programının konularına göre daha yeterli olarak değerlendirmektedir.

D. Varsayımlar

Bu araştırmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmiştir.

1. Araştırmada kullanılan ölçme aracı yeteri kadar geçerli ve güveniliridir.
2. Araştırmada öğretmenler anketteki soruları samimi ve objektif bir şekilde cevaplandırmıştır.

E. Sınırlılıklar

1. Araştırma, belli sayıdaki öğretmenlere uygulanması bakımından sınırlıdır.
2. Araştırma, sadece ortaöğretim DKAB öğretmenlerine uygulanması bakımından sınırlıdır.
3. Araştırma, belli bir zaman aralığında yapılması bakımından sınırlıdır.

G. Tanımlar

Program: “Okullarda, haftanın belli günlerinde, belli saatlerde öğrencilere okutulacak dersleri gösteren cetveldir.” (Okyanus Ansiklopedik Sözlük 1972: 2373).

Öğretim Programı: “Öğretim programı, bir dersle ilgili öğretme-öğrenme sürecinde nelerin niçin ve nasıl yer alacağını gösteren bir kılavuz, başka bir deyişle bu nitelikte bir proje planıdır.” (Özçelik 1989: 4).

Program Geliştirme: “Hazırlanmış programın araştırmacı bir yaklaşımla uygulamada geliştirilmesidir.” (Büyükkaragöz 1996: 225).

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi: Ülkemizde ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında 1982 Anayasasının 24. maddesi ve Milli Eğitim Temel Kanunu

gereği zorunlu olarak okutulan din ve ahlak konularında temel bilgi ve davranışlar kazandıran bir derstir.

Din Kùltürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı: DKAB dersiyle ilgili öğretme-öğrenme sürecinde nelerin, niçin ve nasıl yer alacağını gösteren bir kılavuzdur.

BÖLÜM 2 ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

A. Eğitimde Program Kavramı ve Çeşitleri

Program kavramı, “genel olarak yapılması gereken, bir işin bölümlerini, her bölümün yapılış sırasını, zamanını ve nasıl yapılacağını gösteren bir tasarı anlamına gelmektedir.” (Tavukçuoğlu 1998: 158).

Program çeşitleri eğitim programı, öğretim programı, müfredat programı ve ders programı olarak dört ana başlıkta incelenebilir:

a) Eğitim Programı: Eğitim programına yönelik pek çok tanım yapılmıştır. Bunların bazıları şunlardır: “Bir okulda yapılacak eğitim ve öğretim etkinliklerini düzenleyen bir belge.” (Büyükkaragöz 1996: 1). Eğitim programı, okuldaki etkinliklerin uygulanmasında öğretmenlere yol göstermektedir. Bir başka ifadeyle; “Bir eğitim kurumunun veya sosyal çevrenin bireylerin yaşantılarını düzenlemek ve zenginleştirmek için yürüttüğü etkinliklerdir.” (Varış 1991: 5). Eğitim programı, ders dışı etkinlikleri de içine almaktadır. Bir diğer tanım ise; “Eğitim programı, konular listesi, ders içeriği, derslerin sıralanması, okul içinde ve dışında öğretilen her şeydir.” (Demirel 2002: 10). “Değişen ve gelişen dünyada bireylerin davranışlarında yapılması düşünülen değişiklikleri ifade eden ve bunları sistemli bir biçimde bir araya toplayan araçlardır.” (Arslan 2000: 42). Eğitim programı diğer programlara göre geniş kapsamlıdır.

Eğitim programı genel bir kavramdır ve eğitim sürecinde tasarlananların bir planı niteliğindedir. Bir program uygulamaya geçmeden önce tasarlanır. Tasarlama işleminden sonra ise geriye o programın uygulanması kalır. Elbette her zaman tasarlanan ve gerçekleşen program arasında paralel bir çizgi olmayabilir. Bazen az çok iki program arasında fark olabilir. Önemli olan bu farkı en aza indirmek (Büyükkaragöz 1997: 16). Bu nedenle, eğitim programı hazırlanırken, bu farkı en aza indirmek için ona etki eden bazı temellerin göz önüne alınması

gerekmektedir. Eğitim programlarını etkileyen bu temeller aşağıda kısaca açıklanmıştır.

1. Toplumsal Temeller: Bir eğitim programı var olduğu toplumun yapısını göz önünde bulundurmalı ve ona uygun olmalıdır. Böylece birliği ve dayanışmayı sağlar. Zaten bir programı uygulandığı toplumundan bağımsız düşünmek mümkün değildir. Çünkü o programı hazırlayanlar da o toplumun bir parçasıdır ve o kültürle yoğrulmuş insanlardır. Toplumda var olan sorunlar programa yansıyacaktır.

2. Ekonomik Temeller: Bir eğitim programı var olduğu toplumun ekonomik yapısını da göz ardı edemez. Çünkü liberal bir ekonomiyi benimsemiş bir toplum ona yönelik bireyler yetiştirecektir. Marksist bir ekonomiyi benimseyen ondan farklı olacaktır. Ayrıca program zaman ve emek savurganlığını önlemelidir.

3. Psikolojik Temeller: Eğitim programı öğrencinin gelişim özelliklerini dikkate almalıdır. Ayrıca öğrenme ve öğretme ilkelerini, konuların diziliş sırasına dikkat etmelidir (Önder 1986: 58-61)

4. Felsefi Temeller: Bireylerin ülkelerinde uygulanan eğitimle ilgili kendilerine özgü birtakım görüşleri olabilmektedir.

Eğer bir kişi eğitimle ilgili düşüncelerini açıklarken neyin doğru, neyin yanlış olduğunu ortaya koyabiliyorsa, bu kişinin eğitimle ilgili bir görüşü var demektir. Eğitim ile ilgili görüşlerini birey kendi tecrübelerine dayanarak ve bu konudaki bilgileri öğrenmek suretiyle geliştirebilir. İşte, bireyin eğitime ilişkin görüşlerine o bireyin eğitim felsefesi denir. Aynı şekilde ülkelerin de kendilerine özgü eğitimle ilgili farklı görüş ve yaklaşımları olduğundan her ülkenin bir eğitim felsefesi vardır (Kıncal 1990: 58).

Bu faktörlerin dışında eğitim programı hazırlanırken, amaç, derste uygulanacak yöntem, dersin ünite ve konuları, hangi sınıfta ve kaç saat okutulacağına yönelik çizelge, araç gereçler ve değerlendirme gözönünde bulundurulmalıdır. (Önder 1986: 65-69).

Sonuç olarak, eğitim programının uygulamaya geçmeden önce tasarlanması işlemi söz konusu olduğundan ona etki edebileceği düşünülen faktörlerin göz önüne alınarak hazırlanması gerekmektedir.

b) Öğretim Programı: “Belli bir öğretim basamağındaki çeşitli sınıf ve derslerde okutulacak konuları, bunların amaçlarını her dersin sınıflara göre haftada kaç saat okutulacağı ve öğretim metotlarını, tekniklerini gösteren kılavuzdur.” (Büyükkaragöz 1997: 1).

c) Müfredat Programı: “Daha çok eski program anlayışını yansıtan bu terim, tek tek bir takım konulardan oluşan bir program anlamına gelir.” (Büyükkaragöz 1997: 2). Geçmişten günümüze eğitim programı anlayışımıza bakacak olursak; ülkemizde “müfredat programı” terimiyle derste işlenecek konuların başlıklarının sıralandığı liste anlaşıldı. Dersin amacı, konuların ayrıntılı olarak ifadesi, derste kullanılacak yöntem vs. gibi özellikler öğretmenlere ya da ders kitabı yazarına bırakılırdı (Turgut 1983: 215). Ayrıca geleneksel eğitimcilere göre, programda değişmeyen birtakım konular vardı ve program bu konuları muhakkak içermek zorundaydı. Yoksa müfredat programı bir şey ihtiva etmezdi (Kıncal 1990: 59). Oysaki;

Program geliştirmeyi konular listesinin çıkarılmasından ibaret bir işlem sayan anlayış çok dar, kapsamlı ve yetersizdir. Bireyde, eğitim yoluyla beklenen davranış değişikliklerinin gerçekleşebilmesi daha öncede belirtildiği gibi, sonuca etki eden unsurların bir sistem bütünlüğü içerisinde düşünülmesi ve birbirleriyle tutarlı bir biçimde geliştirilmesini gerektirir (Sezgin 1994: 5).

Aynı zamanda programda amaçlanan hedeflerin kazandırılmasında da öğretmenlerin program hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olması sağlanmalıdır (Sarıoğlu 2003: ¶ 38).

Günümüze yaklaştıkça okul programlarının sadece bilim dallarına dayanan değişmez kurallar olmaktan çıkarak, mümkün olduğu kadar bireysel özellikleri dikkate alan ve öğretilecek bilgiler açısından daha esnek bir yapıya sahip süreç haline geldiği görülmektedir. Çünkü okul programları sadece öğretilecek konular ile ilgili değildir. Bunun için programlar hazırlanırken dikkate alınması gereken faktörlerin başında bireysel, toplumsal, ekonomik ve felsefi faktörler gelmektedir (Kıncal 1990: 59).

Öğretim program anlayışı zamanla değişikliğe uğramıştır. Günümüzde öğretim programı konuların belirlendiği bir liste olmaktan çıkıp, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına hitap eden onları daha aktif hale getiren ayrıntılı bir kılavuz haline gelmiştir.

d) Ders Programı: “Bir disiplinin (dersin) amacı, muhteva (içerik), öğretme-öğrenme süreçleri ve değerlendirmeden oluşan programdır.” (Büyükkaragöz 1997: 3)

Sonuç olarak, programın çeşitlerini iç içe geçmiş kümeler demeti olarak düşünebiliriz. En büyük küme eğitim programı, diğer kümeler ise onun alt kümeleri konumundadır.

B. Eğitimde Program Geliştirme Kavramı ve Program Geliştirmenin Eğitim-Öğretim Sürecindeki Önemi

“Program geliştirme nedir?” sorusunu cevaplamaya yönelik pek çok tanım yapılmıştır. Bunlardan birisi “Program geliştirme, hazırlanmış programın, araştırmacı bir yaklaşımla uygulamada geliştirilmesidir.” (Varış 1991:7) şeklindeki süreç tanımıdır. Süreç açısından;

Kuşkusuz programların iyi hazırlanmış olmaları çok önemlidir. Ama bundan daha önemlisi, programların iyi uygulanmasıdır. Bir program ne kadar iyi hazırlanırsa hazırlansın, eğer iyi uygulanmıyorsa başarılı sonuçlar vermeyecektir. Öte yandan bazı yönleriyle hatalı olan bir programda iyi uygulanabilirse başarılı olabilir. Çünkü uygulama esnasında hatalar giderilebilir. Öyleyse iyi programlar hazırlamak gerektiği gibi onların iyi uygulanmalarını sağlamak da gereklidir (Z.Aydın 1993: 19).

Başka bir ifadeyle ise;

Program geliştirme, gerek okul içinde gerek okul dışında Milli Eğitimin ve okulun amaçlarını etkinlikle geliştirmek ve gerçekleştirmek üzere düzenlenen muhteva ve faaliyetlerin uygun yöntem, teknik araç ve gereçlerle gerçekleştirilmesine yönelmiş koordine çabaların tümüdür (Varış 1978: 20).

Ayrıca; ”program geliştirme en genel anlamıyla eğitim programlarının tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve değerlendirme sonucu elde edilen veriler doğrultusunda yeniden düzenlenmesi süreci” (Erden 1993: 3) olarak ifade edilmektedir. Eğitim programlarının yeniden düzenlenerek uygulamaya geçilmesi

eğitim öğretim süreci açısından büyük önem taşımaktadır. Çünkü hayat, gün geçtikçe daha da karmaşık bir yapıya sahip olmakta ve bu yapıya uyum güçlükleri ise okul çağındaki gençleri ve çocukları etkilemektedir (Büyükkaragöz 1988: 72). Oysaki eğitim kurumlarının görevi; günümüz bilim ve teknolojinin gelişmelerini karşılayabilecek insan yetiştirmektir. Bu görevi de eğitim kurumları, iyi bir program hazırlayıp uygulamak ve onu sürekli geliştirmekle yerine getirebilir (Gültekin 2005: 177). Bir toplumun geleceği genç kuşağın eğitimiyle şekilleneceğinden eğitim tesadüfi olayların eline bırakılamaz. Planlı, düzenli ve kontrollü olmalıdır (Aydın 1998: 189). Çünkü program bireye öğreneceği bilgi, beceri, değerleri ve bireye kazandırılması düşünülen davranış standartlarını belirtir. Aynı zamanda program değerlendirilmesinde ve öğrenme öğretme etkinliklerinde de rehberlik eder. Nitelikli bir eğitim ancak kaliteli bir programla gerçekleştirilebilir.

“Bireyin ve toplumun gereksinimleri ile bilim ve teknolojiye meydana gelen değişme ve gelişmelere koşut olarak programlarını geliştiremeyen toplumlar ya da ülkeler geçmişe insan yetiştiriyor demektir.” (Gültekin 2005: 177). Oysaki eğitim sürecinin temel işlevi bireyin kapasitesini uygun bir şekilde geliştirmektir. Öğrencilerin gelişim düzeyi ve özelliklerinin bilinmesi, hangi uyarıcılara ne yönde etkilenebileceğinin bilinmesi uygun eğitim durumunun yaratılması bakımından gereklidir (Büyükkaragöz 1988: 72).

Bugüne kadar eğitim sistemimiz hep ezberci, günlük hayattan kopuk ve öğretmen merkezli olmuştur. Bu şikayetlere yönelik projeler hazırlanmış, fakat olumlu sonuçlar alınamamıştır. Bunun nedeni proje yetersizliği değil, öğrencilerin hayatiyet kazanabilecekleri bir alt yapının olmayışıdır. Bu noktada sadece öğretim programlarını değiştirmek yeterli değildir. Öğretmen yetiştirmede, ders kitapları, öğretim materyalleri, öğretimsel yazılım desteği, okulların fiziksel şartları gibi noktalara da dikkat etmek gerekir (Selçuk 2005: ¶ 1).

O halde; hızla gelişen çağın koşulları nedeniyle program geliştirme artık bir zorunluluk haline gelmiştir diyebiliriz. Elbette program geliştirmek kolay bir iş değildir. O yüzden koşulların dikkatlice ele alınıp incelenmesi gerekir.

Her şeyden önce eğitim programı hazırlanırken birliğe ihtiyaç vardır. Eğitim programını parça parça disiplinler halinde ele almak faydalı olmaz. Esas olan bütünlüktür. Ayrıca eğitim programı hazırlanırken problem iyi teşhis edilmeli ve problem konusunda peşin hükümlere gidilmemelidir. Program hazırlanırken sadece ders konularının programda yer alması eskiden beri var olan bir alışkanlıktır. Bu nedenle derslerin zamana yayılmasında da geleneksel tasnifler kullanılmaktadır. Programlar merkeziyetçi bir tavırla hazırlanmakta ve masa başında hazırlanan eğitim programı illere dağıtılmaktadır. Oysa program geliştirmede M.E.B.'nin illerde uzantısı olan il Milli Eğitim Müdürlüklerinin programa yönelik problemleri belirleyerek bakanlığa göndermesi gerekir. MEB ile Milli Eğitim Müdürlüğü ve okullar arası bir haberleşme olmalıdır Aynı zamanda programlar pratik bir yaklaşımla, inceleme ve araştırmaya dayalı olmalıdır (Varış 1978: 235-237).

Programların donuk değil, dinamik bir yapıya sahip olduğu unutulmamalıdır (Peker 1998: 263). Program hazırlanırken amaç, öğrenci ihtiyaçları, materyal-araç geliştirme ve değerlendirme göz önünde bulundurulmalıdır (Varış 1991: 14-18). Eğitim programının hazırlanıp geliştirilmesi bir defaya mahsus bir olay değildir. Böyle hazırlanan bir program da zaten başarılı olamaz. Program hazırlanırken ve geliştirilirken süreklilik göz önünde bulundurulmalıdır. Ülkemize baktığımızda program geliştirme üst makamlardaki eğitimcilerin inisiyatifine kalmıştır. Ayrıca program sağlam temellere oturtulmamış ve sık sık değişen politik anlayış nedeniyle parça parça ele alınmış, bütünlük sağlanamamıştır (Tavukçuoğlu 1998: 164).

Program geliştirme sürecini sadece bakanlık merkez örgütünde ya da masa başında başlayıp son bulan bir eylem olmaktan çıkarılmalıdır. Zira program geliştirme sadece derslerle sınırlı tutulmamalı, uygulama alanı ile de

bütünleştirilmelidir. Bu uygulama alanı ise okul ünitesi ve öğretmen ile ilişkilidir (Varış 1983: 194-195). Ayrıca, program geliştirme çalışmaları sırasında pek çok sorunla karşılaşılabilir. Bu sorunlara çözüm üretmek ise eğitimcilerin işidir. Bu görevler birbirine karıştırılınca, sağlıklı kararların alınması mümkün olmamaktadır. Nitekim Türkiye’de durum böyledir. “Eğitimciler hem hasta (sorunu yaşayan) hem doktor rolünü yürütmeye çalışmaktadır. Sektör dışındaki kişiler de sorunları dile getirmenin yanında çözümleri söylemeyi de kendi görevleri sanmakta, böylece onlar da hem hasta (sorunu yaşayan) hem doktor (eğitim uzmanı) rolünü oynamaya çalışmaktadır.” (Çevik 2001: 40-41).

Halbuki program geliştirme çalışmaları eğitim koşullarını ekip halinde, sürekli değerlendirmelerle daha iyi şartlara götürmeyi amaç edinir. (Varış 1991: 44) Bunun dışında programın bir ön uygulaması ve değerlendirmesi olmalıdır. Bizde bu nokta eksik bırakılmış olup, Talim ve Terbiye Kurulunda programların onaylanmasında da sorun yaşanmaktadır (Yüksel 2003: ¶ 14-16).

Sonuç olarak; ülkemizde geçmişten günümüze program geliştirme çalışmaları devam etmekte ve her geçen gün pek çok eksikliğini tamamlayarak daha iyiye doğru ilerlemektedir.

C. Geçmişten Günümüze Ortaöğretim Programında Karşılaşılan Problemler ve Buna Yönelik Program Geliştirme Çalışmaları

Geçmişten günümüze baktığımızda gerek ilköğretimde gerekse ortaöğretimde birtakım program geliştirme çalışmaları yapılmıştır. Fakat bu konuya geçmeden ortaöğretim programında ne gibi problemler yaşandığını incelemek daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

Bilindiği gibi, eğitim kurumları amaçlarını öğretim programlarıyla gerçekleştirir. Bu nedenle programın felsefesi, yapısı, muhtevası ve uygulanış biçimi önemlidir. Bu konuda Türkiye’ye baktığımızda öğretim programları aşırı merkeziyetçidir. Öğretim programı ile sınıfta anlatılması gereken konu arasındaki fark değişimin hızlı olduğu dönemlerde daha da artar. Öğretim programı da sınıfta yaşananlardan

ayrı olamaz. Ancak sınıfta yaşananlar üst kademelere yansımadiğından bu fark giderek büyür. Bu nedenle bazı öğretim kurumları da öğretim programlarından farklı hareket etmek zorunda kalır.

Bunun dışında bir başka nokta, öğretmenler artık öğrencileri sepette birbirine benzeyen yumurtalar gibi görmemelidir. Öğretmen programı zenginleştirerek öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamalıdır ve öğrencilerin ihtiyaçları belirlenerek programa yansıtılmalıdır.

Öğretim programlarında dikkat edilmesi gereken bir diğer husus da eğitim ortamıdır. Örneğin, Türkçe dersinde bir yazı programı hazırlanmıştır. Ancak öğrenciler üçer üçer oturduğundan ve öğrenciye düşen alan yazı defterinin açılması için uygun değildir. Program güzel olabilir, ama eğitim ortamı buna uygun olmayabilir.

Öğretim programları ders bazında hazırlanmaktadır. Dersler arasındaki ilişki unutulmakta, bu da her dersin ayrı bir amaç haline gelmesine neden olmakta ve okulun amacı unutulmaktadır (Çevik 2001: 137-141). Lise programlarına baktığımızda; programın amacı ve muhteva arasında çok az ilişki olduğunu görmekteyiz. Lise programlarının temel özelliği genel amaçlar hiçe sayılarak sadece muhtevanın ön plana çıkarılmasıdır (M.E.B. 1972: 4). Hatta hala ”ortaöğretimde ezberciliğe dayanan, şahsiyeti geliştirmekten çok kalıplaştırmaya iten, gereksiz ve kuru bilgiler yığından ibaret program muhtevası ve metodu devam etmektedir.” (Güzel 1981: 109).

Yukarıdaki bilgiler ışığında geçmişten günümüze ortaöğretim programında pek çok problemle karşılaşmıştır denilebilir. Önemli olan bu problemleri iyi tespit etmek ve bu problemlere yönelik önlemler almaktır.

Buraya kadar ortaöğretim programlarında karşılaşılan problemler üzerinde duruldu. Şimdi “bu problemler karşısında geçmişten günümüze ne gibi program geliştirme çalışmaları yapılmıştır? sorusu incelenecektir.

Türk eğitim tarihinde, ilk ve ortaöğretim adındaki kurumlar 1850 yılında kurulmuştur. Amaç Darülfünun'a ve resmi dairelere alınacak öğrenciyi yetiştirmektir. Ardından Galatasaray (1869) ve Darüşşafaka (1865) adında eğitim kurumları açılmıştır. Eğitim programı uygulamasına bakacak olursak, Abdülhamit döneminde eğitim daha çok ezberciliğe, Meşrutiyet döneminde ise Osmanlılık prensibine dayanıyordu.

Cumhuriyet döneminde ise, 1924 yılında Tevhid-i Tedrisat Kanunu ilan edildi. Orta mektep, lise, muallim mektepleri programlarının geliştirilmesi ve sosyoloji dersinin ilavesi gibi çalışmalar yapılmıştır (Varış 1983: 199-213).

Cumhuriyet döneminde eğitim sistemi yapısıyla ilgili değişiklikleri Heyeti İlmiye adı verilen kuruluş üstlenmiştir. Mesleki ve teknik öğretimle ilgili düzenlemeleri Talim ve Terbiye Kurulu üstlenmiştir. 1939 yılından itibaren ise eğitim sistemiyle ilgili çalışmaları Milli Eğitim Şurası biçimlendirdi. 1962 Şubatında 7. Milli Eğitim Şurasında ortaokul artık ilkokulun devamı, liseye kaynak ve hayata hazırlayan bir kurum haline getirilmesi düşünülmüştür (Özer 1983: 166).

İlk ve orta dereceli okullarda program geliştirme faaliyetleri 1953-54 yıllarına rastlar. Gerek ders çizelgelerinde gerekse ortaöğretimin amaçlarında yapılan değişiklikler sonucu birtakım deneme programı ve okulları oluşturulmuştur. 1952-1953 yılında deneme ilk defa Mustafa Kemal Paşa Ortaokulu'nda başlamıştır. Sonra daha geniş çaplı deneme İstanbul Atatürk Kız Lisesi'nde oldu ve buna Nevşehir Lisesi de dahil edildi. 1955-1956, altı erkek koleji Anadolu Lisesi deneme okulları arasına alındı. Yine 1956 Maarif Vekaleti Merkez Teşkilatına deneme okulları için bir koordinatör atandı.

Yapılan incelemeler sonucunda; deneme okullarında uygulanan program diğer okullarda uygulanan programa göre öğrenciler üzerinde daha fazla davranış değişikliği meydana getirmiş, ayrıca deneme okullarında okulu terk eden öğrenci sayısı diğer okullara göre daha az görülmüş ve deneme okullarındaki öğrencilerin

kazanmaları gereken bilgi noktasında daha başarılı olmuşlardır (Varış 1983: 199-213).

Sonuç olarak; geçmişten günümüze ortaöğretim programıyla ilgili pek çok sorunla karşılaşmış ve buna yönelik birtakım program geliştirme çalışmaları olmuştur.

D. 1982 ve 2005 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ortaöğretim Programlarına Genel Bir Bakış

1982 ve 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını karşılaştıracak olursak; her iki program da Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarını ifade ederek başlamıştır. Tüm öğretim programlarında olduğu gibi, DKAB programın da Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak geliştirilmiştir.

1982 ortaöğretim DKAB programına baktığımızda bütün okullar için ortak genel bir amaç ve yirmi altı maddelik öğretim ilkesi belirlenmiştir. Ayrıca ilkokulların, ortaokulların ve liselerin amaçları ayrı ayrı belirtilmiştir (Çelebi 1999: 280). Ancak lise DKAB programına baktığımızda, programda dersin amaçları çok genel bir şekilde ifade edilmiştir ve öğrencide davranış değişikliği meydana getirmeye yönelik değildir. Ders konuları sadece başlıklar halinde verilmiştir. Öğrencide nasıl bir davranış meydana getirileceği öğretmenin yorumuna bırakılmıştır. Ayrıca programda öğretim yöntemlerinden, kullanılacak araç gereçlerden, kaynaklardan, değerlendirme durumlarından bahsedilmemiştir (Ş. Aydın 1998: 194).

Yukarıdaki ifadelerden hareketle 1982 ortaöğretim DKAB programında amaçların öğrencide davranış değişikliği yapmaya yönelik olmadığını kip farkından ortaya koyabiliriz. Çünkü her iki programı da incelediğimizde şunu görüyoruz ki; 1982 ortaöğretim DKAB programında ifadeler ‘-mek,-mak’ mastar ekiyle kurulmuştur. 2005 ortaöğretim DKAB programı ise öğrenciyi merkez alan ve öğrenci davranışına dönük olarak geniş zamanlı cümle yapısına sahiptir. Ayrıca 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programında, dersin hedefleri ve kazanımlarına, etkinlik örneklerine ve açıklamalara yer verilmiştir.

Bir başka husus, 2005 ortaöğretim DKAB programında sistematik olarak, “inanç”, “ibadet”, “Hz. Muhammed”, “vahiy ve akıl”, “ahlak ve değerler”, “din ve laiklik”, “din, kültür ve medeniyet” olmak üzere yedi öğrenme alanı belirlenmiştir. Ayrıca bu öğrenme alanında yer alan ünite ve ünite başlıklarına yer verilmiştir. 1982 ortaöğretim DKAB programında ise sadece ünite ve konu başlıklarına yer verilmiştir. 1982 ortaöğretim DKAB programında, 2005 ortaöğretim DKAB programında olduğu gibi öğrenme alanları ifade edilmemiştir.

2005 ortaöğretim DKAB öğretim programında İnanç öğrenme alanında “İnsan ve Din, Allah İnancı, İnsan ve Kaderi, Dünya Hayatı ve Ahiret”, İbadet öğrenme alanında “Temizlik ve İbadet, İslâm’da İbadetler, İslâm’da İbadetlerin Faydaları, Dinlerde İbadetler”, Hz. Muhammed öğrenme alanında “Hz. Muhammed’in Hayatı, Kur’an’a Göre Hz. Muhammed, Hz. Muhammed’in Örnekliği, Hz. Muhammed’i Anlama”, Vahiy ve Akıl öğrenme alanında “Kur’an ve Ana Konuları, Kur’an ve Yorumu, İslâm Düşüncesinde Yorumlar, İslâm Düşüncesinde Tasavvufî Yorumlar”, Ahlâk ve Değerler öğrenme alanında “Değerler ve Aile, Haklar, Özgürlükler ve Din, İslâm ve Barış, Tövbe ve Bağışlama”, Din ve Laiklik öğrenme alanında “Laiklik ve Din, Atatürk ve Din, Atatürk ve Cumhuriyet Dönemi Din Hizmetleri, Atatürk ve Din Öğretimi”, Din Kültür ve Medeniyet öğrenme alanında ise “Türkler ve Müslümanlık, İslâm ve Bilim, İslâm ve Estetik, Yaşayan Dinler ve Benzer Özellikleri” ünitelerine yer verilmiştir.

2005 ortaöğretim DKAB programında, 1982 ortaöğretim DKAB programından farklı olarak derste işlenecek konularla ilgili okuma parçaları ve şiirler verilmiştir. Ayrıca 2005 ortaöğretim DKAB programı daha güncel konulara hitap etmektedir ve ders sırasında uygulanacak yöntemlere yer verilmiştir.

2005 ortaöğretim DKAB programındaki üniteler birbirini tamamlar niteliktedir ve sınıf seviyesi arttıkça konu derinliğinin de arttığı görülmektedir. Konular aşamalı olarak ilerlemekte ve her yıl ilgili konunun bir ileri derecesi öğretilmektedir. Bu da öğrenmeyi kolay ve anlamlı hale getirmektedir.

1982 ortaöğretim DKAB programı öğrencilerin sadece bilgi edinmesine dönüktür. 2005 ortaöğretim DKAB programı ise bilgi, tutum ve davranış geliştirmeye yöneliktir.

Yine 1982 ortaöğretim DKAB programında ayet ve hadisler konu sonunda verilirken, 2005 ortaöğretim DKAB programında konu içerisinde anlam bütünlüğünü sağlayacak biçimde verilmiştir. Bir başka nokta; 1982 ortaöğretim DKAB programındaki ünitelerin bazıları 2005 programında sınıf, bazıları da isim değişikliğine uğramıştır.

Sonuç olarak; 2005 ve 1982 ortaöğretim DKAB programlarını karşılaştırdığımızda, 2005 ortaöğretim DKAB programı daha ayrıntılı ve kapsamlı, daha düzenli, somuttan soyuta doğru giden, aşamalı, öğrenciyi daha aktif kılan bir yapıya sahiptir.

BÖLÜM 3 YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın evren ve örnekleme, bilgi toplama araçları, bilgilerin toplanması ve analizi hakkında bilgi verilmiştir.

A. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Samsun, Aydın ve Türkiye'nin diğer illerindeki 2005-2006 eğitim-öğretim yılında görev yapan ortaöğretim DKAB öğretmenlerinden oluşmaktadır. "Türkiye'de 2005-2006 öğretim yılında toplam 13.328 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni görev yapmaktadır." (Hürriyet Gazetesi, 25.07.2006).

Araştırmanın örnekleme, Samsun ve Aydın il merkezlerindeki lise ve dengi okullarında 2005-2006 öğretim yılında görev yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinden tesadüfî örnekleme yoluyla seçilmiş toplam 37 öğretmen ile, Türkiye'nin her ilinden bir-iki tane olmak üzere seçilmiş ve 07.08.2006-11.08.2006 tarihlerinde Yalova, 31.07.2006-04.08.2006 tarihlerinde Van illerindeki hizmet içi eğitim kursuna katılan 103 öğretmen ile birlikte toplam 140 ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırma örnekleminin adı geçen illerden seçilmesinin amacı, araştırmacının öğretmenlere toplu olarak ve kolay ulaşılabilmesidir.

B. Bilgi Toplama Araçları

Bu araştırmada, bilgi toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Anketi", "2005 Ortaöğretim DKAB Programı Değerlendirme Ölçeği", "1982 ve 2005 Ortaöğretim DKAB Programlarının Konularını Karşılaştırma Anketi" kullanılmıştır. (EK-3)

1. Kişisel Bilgi Anketi

Araştırmada 1982 ve 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programının karşılaştırmalı olarak değerlendirmesine yönelik hazırlanan 15 anket sorusu “Kişisel Bilgi Anketi’ni” oluşturmuştur.

Anketin hazırlanmasında, konu ile ilgili yayın ve araştırmalar taranmış ve konu ile ilgili ortaöğretim DKAB öğretmenleriyle ön görüşme yapılmıştır.

2005 ortaöğretim DKAB programının değerlendirilmesinde ele alınabilecek değişkenler soru haline getirilerek ankete konulmuştur. Hazırlanan anket örneklem gurubuna benzer bir guruba uygulanarak ön denemesi yapılmıştır. Ön denemede, anket sorularının anlaşılmasında önemli bir güçlükle karşılaşılmamıştır.

2. 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programı Değerlendirme Ölçeği

“2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programı Değerlendirme Ölçeği”, Türkiye’nin çeşitli üniversitelerindeki program geliştirmeye yönelik yapılmış çeşitli araştırmaların anket örneklerinden faydalanılarak hazırlanmıştır. 2005 ortaöğretim DKAB programını değerlendirme ölçeği öğretim programlarında bulunması gerekli 36 ilkeden oluşmuştur.

Ölçekteki her madde için “tamamen katılıyorum”, “büyük ölçüde katılıyorum”, “kısmen katılıyorum”, “hiç katılmıyorum” şeklinde dört seçenek bulunmaktadır. Öğretmenler her maddede 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programının yeterlilik derecesini bu seçeneklerden birini işaretleyerek belirtmiştir. Cevapların puanlamasında ise, “tamamen katılıyorum” seçeneğine dört, “büyük ölçüde katılıyorum” seçeneğine üç, “kısmen katılıyorum” seçeneğine iki, “hiç katılmıyorum” seçeneğine bir puan verilmiştir. Buna göre 36 maddelik bu ölçekten alınabilecek en yüksek puan 144, en düşük puan ise 36’dır.

a) 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programı Değerlendirme Ölçeğinin Geçerliliği

“Geçerlik, bir ölçme aracının ölçmeyi amaçladığı özelliği, başka herhangi bir özellikle karıştırmadan doğru olarak ölçebilme derecesidir.” (Tekin 1982: 42)

Ölçeğin geçerliğine bakmak amacıyla, “2005 Ortaöğretim DKAB Programı Değerlendirme Ölçeği” üzerinde yapılan faktör analizi sonucu bulunan birinci faktör yükleri aşağıda verilmiştir.

Madde No	Ölçek Maddeleri	1. Faktör Yüğü
1	Program konuları önem ve öncelik sırasına göre sıralanmıştır.	0,71
2	Programda yer alan konular çağdaş bilimsel bilgileri yansıtmaktadır.	0,70
3	Programdaki konuların sırası öğretim ilkelerine (basitten zora, yakından uzağa, somuttan soyuta vb) göre düzenlenmiştir.	0,64
4	Programın konuları diğer derslerin konularıyla bağlantılıdır.	0,49
5	Programda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi eğitimi ile ilgili son gelişme ve yenilikleri içeren konular vardır.	0,54
6	Program bir alt sınıf da verilen konunun bir üst sınıf da pekiştirilmesine imkan sağlamaktadır.	0,52
7	Programın amaçları açık seçik, anlaşılır niteliktedir	0,61
8	Programın amaçları Türk Milli Eğitiminin amaçlarının gerçekleştirilmesine katkı sağlayacak niteliktedir.	0,56
9	Programda belirlenen hedefler (amaçlar) öğrencilerin seviyesine uygundur..	0,59
10	Program hedefleri (amaçları) öğrencilerin ihtiyaçlarına ve beklentilerine uygun tasarlanmıştır.	0,70
11	Programın hedefleri dersin muhtevasıyla tutarlıdır.	0,75
12	Programda belirtilen Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin amaçları bilişsel (bilgi), devinsel (beceri) ve duyuşsal (tutum) davranışlar olarak yer almıştır.	0,71
13	Programın amaçları toplumun beklentilerine ve ihtiyaçlarına uygundur.	0,73
14	Programdaki ünite ve konular sınıflara göre dengeli ve düzenli bir dağılım göstermektedir.	0,77
15	Üniteler aşamalı ve birbirinin ön koşulu olacak şekilde düzenlenmiştir.	0,71
16	Program ünitelerinin işlenmesinde öğretmenlere örnek eğitim durumları ve işleniş örnekleri sunulabilmiştir.	0,68
17	Programdaki üniteler konu başlıkları açısından açık ve sistematik olarak verilmiştir.	0,71
18	Programda üniteler öğrencinin içinde bulunduğu çevreye uyum sağlayabileceği nitelikte yaşama dönüktür.	0,75
19	Değerlendirme işleminin yapılabilmesi için programda yeterli sorulara ve örneklerle yer verilmiştir.	0,57
20	Program, öğretmenlere değerlendirme soruları hazırlama açısından yol gösterici olmaktadır.	0,66
21	Programda yapılması tasarlanan etkinlikler öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur.	0,77
22	Program, yapılması gereken etkinlikler konusunda öğretmenlere yol göstermektedir	0,75
23	Program içeriği, programın hedefleriyle tutarlıdır.	0,74

24	Program içeriğinde 9., 10., 11., 12. sınıf konuları arasında bütünlük sağlanabilmiştir.	0,75
25	Programın içeriği geçmişte öğretilen konuları desteklemektedir.	0,73
26	Programın içeriği öğrencilerin gelecekteki öğrenmelerine hazırlık sağlamaya yöneliktir	0,72
27	Programda öğretmen öğrenci etkileşimine dayalı aktif öğretim vardır.	0,72
28	Program, bu dersin işlenişine ve öğrenci etkinliklerine yönelik uygun öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasında öğretmenlere yol gösterici olmaktadır.	0,72
29	Program bu programı nasıl uygulayacakları konusunda öğretmenlere yardımcı olabilmektedir.	0,71
30	Öğrencilere bu programla Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersini öğrenmeye karşı olumlu tutum kazandırmak mümkündür.	0,75
31	Programda önerilen öğretim yöntemleri sınıf ortamında uygulanabilir niteliktedir.	0,63
32	Program öğrencinin yaratıcı düşünme–problem çözme becerilerini geliştirici etkinliklere yer vermiştir.	0,70
33	Programda güncel olaylara, belirli gün ve haftalara yeterince yer verilmiştir.	0,61
34	Program öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi alanıyla ilgili gelecekteki ihtiyaçlarını karşılamada yeterlidir.	0,67
35	Program Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi alanındaki gelişme ve değişimleri dikkate alarak hazırlanmıştır.	0,73
36	Program öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları dikkate almaktadır.	0,71

“2005 Ortaöğretim DKAB Programı Değerlendirme Ölçeği”nin puanları üzerinde yapılan faktör analizi sonucu, ölçeğin maddelerinin faktör yükleri 1.faktörde yüksek olarak toplanmıştır. Elde edilen bu sonuçlara göre, “2005 Ortaöğretim DKAB Programı Değerlendirme Ölçeği”nin maddelerinin yapı geçerliği özelliğine sahip olduğu söylenebilir.

b) 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programı Değerlendirme Ölçeğinin Güvenilirliği

“Güvenilirlik, ölçme sonuçlarının tesadüfi hatalardan arınlık derecesini ifade eden bir kavramdır.” (Turgut 1983: 31).

“2005 Ortaöğretim DKAB Programı Değerlendirme Ölçeği”nin Alpha güvenirlik katsayısı 0,97 ve test-yarı test güvenirlik katsayısı 0,92 olarak bulunmuştur. Bulunan güvenirlik katsayılarının yüksek olması, “2005 Ortaöğretim DKAB Programı Değerlendirme Ölçeği”nin güvenilir olduğunu göstermektedir.

3. 1982 ve 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programlarının Konularını Karşılaştırma Anketi

Bu anket soruları, 1982 ve 2005 ortaöğretim DKAB programlarının konularının karşılaştırılması sonucunda ortaya koyulmuştur. Ayrıca DKAB öğretmenleriyle de bu konuda görüşmeler yapılmıştır. Hem konuların karşılaştırılması hem de öğretmenlerle görüşmeler sonucunda 15 soruluk anket formu hazırlanmıştır.

C. Bilgilerin Toplanması

Bilgilerin toplanması amacıyla anket, Samsun ve Aydın illerindeki merkez lise ve dengi okullarda görevli DKAB öğretmenlerine 2006 yılı Eylül, Ekim, Kasım aylarında uygulanmıştır. Van ve Yalova illerinde ise anketler, 2006 Ağustos ayı başında Türkiye'nin çeşitli illerinden gelerek hizmet içi eğitim kursuna katılan ortaöğretim DKAB öğretmenlerine uygulanmıştır.

Anketler toplam olarak 140 ortaöğretim DKAB öğretmenine uygulanmıştır. Anketler uygulanmadan önce anketin uygulama amacı belirtilmiştir. Öğretmenlerin anketlere kimlik bilgisi belirtmemeleri istenmiştir. Anket doldurmak istemeyen öğretmenlere anket uygulanmamıştır.

D. Bilgilerin Analizi

Anketler uygulandıktan sonra tek tek incelenmiş, eksik ve hatalı olanlar değerlendirmeye alınmamıştır. Anket sonrasında elde edilen bilgilerin istatistiksel işlemleri SPSS bilgisayar istatistiksel paket programı ile yapılmıştır. Hipotezlerin test edilmesinde varyans analizi (ANOVA - F testi) ve t-testi kullanılmıştır. Varyans analizi sonucu ortalamalar arasında fark önemli bulunduğunda, grup ortalamalarının ikili karşılaştırılmasında Scheffe testi uygulanmıştır. Analizlerde hata payı en çok 0,05 olarak kabul edilmiştir.

BÖLÜM 4 BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmada kullanılan bilgi toplama araçlarından elde edilen veriler bağımsız değişkenlere uygun olarak tablolaştırılarak, bulgular yorumlanmıştır.

A. 2005 ORTAÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğretmenlerin cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, mezun oldukları fakülte, görev yaptığı yer, okuldaki görevi, haftalık toplam ders saati, fakültede ve hizmet içinde program geliştirme konusunda eğitim alma durumu, öğretmenliği seçme nedeni, görev yaptığı okul türü gibi bazı değişkenler açısından 2005 ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programını değerlendirmeleri ile ilgili sonuçlar tablolaştırılarak yorumları yapılmıştır.

1. Cinsiyete Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri

Tablo 1: Cinsiyete Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları

Cinsiyet	N	%	X	S
Bay	135	96,4	106,34	18,52
Bayan	5	3,6	114,80	22,19
S.D. =138	t=0,99	p=0,32	p>0,05	Önemsiz

Tablo 1’de, cinsiyete göre ankete katılan 140 öğretmenin %96,4’ünün bay, %3,6’sı bayan olduğu görülmektedir.

Tabloda cinsiyete göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programına yönelik değerlendirmeleri puan ortalaması, erkek öğretmenlerde 106,34, bayan öğretmenlerde 114,80 olarak tespit edilmiştir.

Cinsiyete göre, öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programına yönelik değerlendirmeleri noktasında t-testi uygulanmış ve puan ortalamaları arasında önemli bir fark olmadığı görülmüştür.

Elde edilen bu sonuçlara göre; “Öğretmenlerin cinsiyetine göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark yoktur.” şeklinde düzenlenen hipotezin doğrulandığı anlaşılmaktadır.

Yapılan araştırmalara baktığımızda, 1982 programının yetersizliği üzerinde durulmuştur. Öcal tarafından yapılan bir araştırmada, liselerde DKAB dersleri müfredat programının yeterliliği noktasında, din dersi mecburi hale gelmeden önce öğretmenlerin %83,34’ü DKAB programını yetersiz bulmuş, 1983’de mecburi ders olunca da %85,30’u 1982 DKAB programını yetersiz bulmuştur (Öcal 1986: 104).

Bu araştırmada cinsiyetine göre, öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programına yönelik değerlendirmeleri arasında önemli bir fark görülmemiştir.

2. Yaşına Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri

Tablo 2: Yaşına Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları

Yaş	N	%	X	S
25 ve daha küçük	2	1,4	91,50	,71
26-30 arası	6	4,3	113,33	21,15
31-41 arası	76	54,3	107,84	17,90
41 ve daha üzeri	56	40,0	104,84	19,52
Toplam	140	100	106,64	18,63
S.D. =3/136	F=0,98	p=0,61	p>0,05	önemsiz

Tablo 2’de, ankete katılan öğretmenlerin %1,4’ü 25 yaş ve daha küçük, %4,3’ü 26-30 yaş arası, %54,3’ü 31-41 yaş arası, %40’ı 41 yaş ve daha üzeri olduğu görülmektedir.

Tabloda öğretmenlerin yaşına göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programına yönelik değerlendirmeleri puan ortalaması, 25 yaş ve daha küçük olanların 91,50 olarak, 26-30 yaş olanların 113,33 olarak, 31-41 yaş arası olanların 107,84 olarak, 41 ve daha üzeri yaş olanlarında 104,84 olarak tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin yaşına göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programına yönelik değerlendirmeleri konusunda ANOVA testi uygulanmıştır. ANOVA testi sonucu yaşa göre puan ortalamaları arasında önemli bir fark olmadığı görülmüştür.

Elde edilen bu sonuçlara göre; “Öğretmenlerin yaşına göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark yoktur.” şeklinde düzenlenen hipotezin doğrulandığı anlaşılmaktadır.

Bu bağlamda, öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirme noktasında yaşlarının önemli olmadığı söylenebilir.

3. Mesleki Kıdemine Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri

Tablo 3: Mesleki Kıdemine Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları

Mesleki Kıdem	N	%	X	S
0-5 yıl	9	6,4	112,56	21,20
6-10 yıl	23	16,4	109,30	20,72
11-15 yıl	48	34,3	108,15	16,74
16-20 yıl	26	18,6	107,92	18,78
20 yıl üstü	34	24,3	100,18	18,40
Toplam	140	100	106,64	18,63
S. D. =4/135 F=1,49 p=0,20 p>0,05 önemsiz				

Tablo 3’de, öğretmenlerin %6,4’ü 0-5 yıl arası, %16,4’ü 6-10 yıl arası, %34,3’ü 11-15 yıl arası, %18,6’sı 16-20 yıl arası, 24,3’ünün de 20 yıl üzeri mesleki kıdemlerinin olduğu görülmektedir.

Tabloda, mesleki kıdeme göre öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programına yönelik değerlendirmeleri puan ortalaması, 0-5 yıl olanların 112,56, 6-10 yıl olanların 109,30, 11-15 yıl olanların 108,15, 16-20 yıl olanların 107,92, ve 20 yılın üstünde olanların ise 100,18 olarak tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin mesleki kıdemine göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programına yönelik değerlendirmeleri konusunda ANOVA testi uygulanmıştır. ANOVA testi sonucu mesleki kıdeme göre puan ortalamaları arasında önemli bir fark olmadığı görülmüştür.

Elde edilen bu sonuçlara göre; “Öğretmenlerin mesleki kıdemine göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark yoktur.” şeklinde düzenlenen hipotezin doğrulandığı anlaşılmaktadır.

Bu bağlamda, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirme noktasında, mesleki kıdemin önemli olmadığı söylenebilir

4. Mezun Oldukları Yüksek Öğrenim Kurumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri

Tablo 4: Mezun Oldukları Yüksek Öğrenim Kurumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları

Mezuniyet	N	%	X	S
Yüksek İslam Ens.	15	10,7	102,33	21,07
İlahiyat Fak.	122	87,1	107,48	18,30
Başka	3	2,1	94,00	18,52
Toplam	140	100	106,64	18,63
S. D. =2/137	F=1,22	p=0,29	p>0,05	önemsiz

Tablo 4’de, mezun oldukları yüksek öğrenim kurumuna göre öğretmenlerin %10,7’si Yüksek İslam Enstitüsü, %87,1’i İlahiyat Fakültesi, %2,1’i de başka fakülte mezunu olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin çoğunu İlahiyat Fakültesi

mezunu oluşturmaktadır. 1982 yılında Yüksek İslam Enstitüleri, İlahiyat Fakültelerine dönüştükten sonra fakülteler mezun vermeye başlamıştır. “Başka” seçeneğini işaretleyen öğretmenler ilahiyat fakültesi mezunu olup yüksek lisans yapmışlardır.

Tabloda mezun oldukları yüksek öğrenim kurumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programına yönelik değerlendirmeleri puan ortalaması, Yüksek İslam Enstitüsü mezunu olanların 102,33, İlahiyat Fakültesi mezunu olanların 107,48, başka seçeneğini işaretleyenlerin ise 94,00 olarak tespit edilmiştir.

Mezun oldukları yüksek öğrenim kurumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programına yönelik değerlendirmeleri konusunda ANOVA testi uygulanmıştır. ANOVA testi sonucu, öğretmenlerin mezun oldukları fakültele göre puan ortalamaları arasında önemli bir fark olmadığı görülmüştür.

Elde edilen bu sonuçlara göre; “Öğretmenlerin mezun oldukları yüksek öğrenim kurumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark yoktur.” şeklinde düzenlenen hipotezin doğrulandığı anlaşılmaktadır.

1980 yılında Bilgin’in yaptığı araştırma sonuçlarına göre, İlahiyat Fakültesi mezunu ve Yüksek İslam Enstitüsü mezunu öğretmenler, liselerde 1982 yılı öncesi uygulanan din dersi müfredatının ilköğretimin tekrar niteliğinde olduğu konusunda hemfikirdir (Bilgin 1980: 139).

Bu bağlamda, öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirme noktasında mezun olduğu yüksek öğrenim kurumunun önemli olmadığı söylenebilir. Öğretmenler farklı fakülte mezunu dahi olsa programı değerlendirme noktasında aynı görüşe sahip oldukları görülmektedir.

5. Görev Yaptığı Yere Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri

Tablo 5: Görev Yaptığı Yere Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları

Görev Yeri	N	%	X	S
İl	100	71,4	107,05	19,04
İlçe	38	27,1	105,84	18,15
Kasaba/Köy	2	1,4	101,50	9,19
Toplam	140	100	106,64	18,63
S. D. =2/137 F=0,13 p=0,87 p>0,05 önemsiz				

Tablo 5’de, görev yerine göre öğretmenlerin %71,4’ünün ilde, %27,1’inin ilçede, % 1,4’ünün kasaba/köyde olduğu görülmektedir.

Tabloda, görev yerine göre öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programına yönelik değerlendirmeleri puan ortalaması, il merkezinde görev yapanların 107,05, ilçede görev yapanların 105,84, kasaba ve köyde görev yapanların 101,50 olarak tespit edilmiştir.

Görev yerine göre öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programına yönelik değerlendirmeleri konusunda ANOVA testi uygulanmıştır. ANOVA testi sonucu, görev yaptığı yere göre öğretmenlerin puan ortalamaları arasında önemli bir fark olmadığı görülmüştür.

Elde edilen bu sonuçlara göre; “İl merkezinde çalışan öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri, ilçe, kasaba/köyde çalışan öğretmenlere göre daha olumludur.” şeklinde düzenlenen hipotezin doğrulanmadığı anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin çalışma yeriyle ilgili hipotezin kurulmasında okulların fiziksel şartları ve imkanlarından hareket edilmiştir. Çünkü 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programı 1982 programına göre daha aktif ve uygulamaya yönelik hazırlanmıştır. İlçede ve kasaba/köyde öğretmenlik yapan bir DKAB öğretmeni

2005 programını uygulamakta fiziksel şartları bakımından yetersiz kalabilir. Sadece program değiştirmek yeterli değildir, aynı zamanda okulların fiziksel şartları da önemlidir. (Selçuk 2002: 2) Bu nedenle hipotezin kurulmasında fiziksel şartların öğretmenlerin programı değerlendirme noktasında farklılık yaratabileceği düşünülmüştür.

6. Okuldaki Görevlerine Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri

Tablo 6: Okuldaki Görevlerine Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları

Okuldaki Görevi	N	%	X	S
Öğretmen	128	91,4	106,85	19,09
Müdür Yrd	10	7,1	102,00	11,97
Müdür	2	1,4	116,50	16,26
Toplam	140	100	106,64	18,63
S.D. =2/137 F=0,59 p=0,55 p>0,05 önemsiz				

Tablo 6’da, okuldaki görevine göre öğretmenlerin %91.4’ünün öğretmen, %7,1’inin müdür yardımcısı, %1,4’ünün müdür olduğu görülmektedir.

Tabloda, okuldaki görevine göre öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri puan ortalaması, öğretmen olanların 106,85, müdür yardımcısı olanların 102,00, müdür olanların ise 116,64 olarak tespit edilmiştir.

Okuldaki görevine göre öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programına yönelik değerlendirmeleri konusunda ANOVA testi uygulanmıştır. ANOVA testi sonucu, görevine göre öğretmenlerin puan ortalamaları arasında önemli bir fark olmadığı görülmüştür.

Elde edilen bu sonuçlara göre; “İdari görevi olmayan öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri, idari görevi olan öğretmenlerin değerlendirmelerine göre daha olumludur.” şeklinde düzenlenen hipotezin doğrulanmadığı anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin okuldaki görevleriyle ilgili hipotezin kurulmasında, okuldaki görevi öğretmen olanların programa daha fazla nüfuz edebileceği düşüncesinden hareket edilmiştir. Çünkü görevi müdür yardımcısı ya da müdür olan öğretmenler DKAB dersi dışında başka işlerle de meşgul olduklarından yeni programı yeterince inceleyememiş olabilirler. Anket hazırlanmadan önce araştırmacı tarafından yapılan görüşmelerde, müdür yardımcısı ya da müdür olan DKAB öğretmenleri 2005 ortaöğretim DKAB programına yeterince vakıf olamadıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Ayrıca müdür ya da müdür yardımcısı olan DKAB öğretmenlerinin DKAB derslerine çok fazla girememeleri daha çok idari işlerle uğraşmaları da göz önün de bulundurulmuştur.

Sonuç olarak, okuldaki görevine göre öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri arasında önemli bir fark görülmemiştir.

7. Haftalık Toplam Ders Saatine Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri

Tablo 7: Haftalık Toplam Ders Saatine Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları

Haftalık Toplam Ders Saati	N	%	X	S
1-10 saat	19	13,6	103,89	19,43
11-15 saat	18	12,9	105,11	14,67
16-20 saat	27	19,3	100,37	17,92
21-25 saat	39	27,9	106,74	19,36
25 saatten fazla	37	26,4	113,27	18,50
Toplam	140	100	106,64	18,63
S. D. =4/135 F=2,13 p=0,08 p>0,05 önemsiz				

Tablo 7’de, öğretmenlerin %13,6’sı haftalık toplam ders saati 1-10 saat, %12,9’unun 11-15 saat, %19,3’ünün 16-20 saat, %27,9’unun 21-25 saat arası ve %26,4’ünün de 25 saatten fazla olduğu görülmektedir.

Tabloda, haftalık toplam ders saatine göre öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programına yönelik değerlendirmeleri puan ortalaması, 1-10 ders saati

olanların 103,89, 11-15 ders saati olanların 105,11, 16-20 ders saati olanların 100,37, 21-25 ders saati olanların 106,74, 25 saatten fazla olanların 113,27 olarak tespit edilmiştir.

Haftalık toplam ders saatine göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programına yönelik değerlendirmeleri konusunda ANOVA testi uygulanmıştır. ANOVA testi sonucu, haftalık toplam ders saatine göre öğretmenlerin puan ortalamaları arasında önemli bir fark olmadığı görülmüştür.

Elde edilen bu sonuçlara göre; “Haftalık toplam ders saati 25 saatten fazla olan öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri, haftalık toplam ders saati 25 saatten az olan öğretmenlere göre daha olumludur.” şeklinde düzenlenen hipotezin doğrulanmadığı anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin haftalık toplam ders saatiyle ilgili hipotezin kurulmasında, 25 saatten daha fazla derse giren öğretmenlerin, 2005 programına daha fazla nüfuz edebileceğinden hareket edilmiştir. Anacak sonuçlar beklentilerimiz doğrultusunda ortaya çıkmamıştır.

8. Hizmet İçinde Program Geliştirme ve Öğretim Programı Konusunda Eğitim Alma Durumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri

Tablo 8: Hizmet İçinde Program Geliştirme ve Öğretim Programı Konusunda Eğitim Alma Durumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları

Prog. Gelişt. Konusunda Eğt. Alma Durumu	N	%	X	S
Evet	66	47,1	105,08	18,21
Hayır	74	52,9	108,04	19,01
S.D. =138	t=0,93	p=0,34	p>0,05	önemsiz

Tablo 8’de, öğretmenlerin %47,1’i hizmet içinde program geliştirme ve öğretim programı konusunda eğitim aldığını, %52,9’u ise bu konuda eğitim almadığını belirttiği görülmektedir.

Tabloda, hizmet içinde program geliştirme ve öğretim programı konusunda eğitim alan öğretmenlerin, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programının değerlendirmeleri ile ilgili puan ortalaması 105,08, almayanların ise 108,04 olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin hizmet içinde program geliştirme ve öğretim programı konusunda eğitim alma durumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programına yönelik değerlendirmeleri konusunda t-testi uygulanmıştır. Uygulanan t-testi sonucu, hizmet içinde program geliştirme ve öğretim programı konusunda eğitim alma durumuna göre öğretmenlerin puan ortalamaları arasında önemli bir fark olmadığı görülmüştür.

Elde edilen bu sonuçlara göre; “Şimdiye kadar hizmet içinde program geliştirme ve öğretim programı konusunda bir eğitim aldığını belirten öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri, şimdiye kadar hizmet içinde program geliştirme ve öğretim programı konusunda bir eğitim almadığını belirten öğretmenlere göre daha olumludur.” şeklinde düzenlenen hipotezin doğrulanmadığı anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin hizmet içinde program geliştirme ve öğretim programı konusunda eğitim alma durumuyla ilgili hipotezin kurulmasında, hizmet içinde böyle bir eğitim almış öğretmenlerin yeni oluşturulmuş bir programa yaklaşımının farklı olacağı düşüncesinden hareket edilmiştir. Çünkü böyle bir eğitim almış bir öğretmenin programı daha iyi değerlendirebileceği düşünülmüştür. Böyle bir eğitimi almamış öğretmenlere göre, 2005 programı konusunda daha fazla söz sahibi olabilir ve daha iyi yaklaşabilir fikrinden hareket edilmiştir. Fakat sonuçlar beklentimizin aksi yönünde bulunmuştur.

Bilgin'e göre, öğretmenler için hizmet içi eğitim kursları düzenlenmeli ve bu kurslar sadece konferans şeklinde değil, geziler, seminerler, bölge öğretmenleri toplantısı şeklinde olmalıdır. Kurslarda tartışılacak konularda öğretmenlerle irtibat kurulup onların ihtiyaçları tespit edilmelidir (Bilgin 1980: 153).

9. Öğrenim Gördükleri Fakültede Program Geliştirme Konusunda Eğitimin Yeterlilik Durumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri

Tablo 9: Öğrenim Gördükleri Fakültede Program Geliştirme Konusunda Eğitimin Yeterlilik Durumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları

Prog. Geliş. Konusunda Aldığı Eğt. Yeterlilik Durumu	N	%	X	S
Yeterli	22	15,7	109,45	19,99
Kısmen Yeterli	83	59,3	105,18	19,31
Yetersiz	35	25,0	108,34	16,13
Toplam	140	100	106,64	18,63
S.D. =2/137 F =0,64 p=0,52 p>0,05 önemsiz				

Tablo 9'da, öğretmenlerin %15,7'si öğrenim gördükleri fakültede program geliştirme konusunda aldıkları eğitimi yeterli, %59,3'ü kısmen yeterli, %25'i yetersiz olarak algıladıkları görülmektedir.

Tabloda, öğretmenlerin öğrenim gördükleri fakültede program geliştirme konusunda aldıkları eğitimin yeterlilik durumuna göre, öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programının değerlendirme puan ortalaması, yeterli diyenlerin 109,45, kısmen yeterli diyenlerin 105,18, yetersiz diyenlerin 108,34 olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin öğrenim gördükleri fakültede program geliştirme konusunda aldıkları eğitimin yeterlilik durumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programına yönelik değerlendirmeleri konusunda ANOVA testi uygulanmıştır. ANOVA testi sonucu, öğrenim gördükleri fakültede program geliştirme konusunda aldıkları eğitimin yeterlilik durumuna göre öğretmenlerin puan ortalamaları arasında önemli bir fark olmadığı görülmüştür.

Elde edilen bu sonuçlara göre; “Öğrenim gördüğü fakültesinde program geliştirme ve öğretim programı konusunda almış olduğu eğitimin yeterli olduğuna inanan öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri, öğrenim gördüğü fakültesinde program geliştirme ve öğretim programı konusunda almış olduğu eğitimin yeterli olmadığına ya da kısmen yeterli olduğunu düşünen öğretmenlere göre daha olumludur.” şeklinde düzenlenen hipotezin doğrulanmadığı anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin öğrenim gördükleri fakültede program geliştirme ve öğrenim konusunda aldıkları eğitimin yeterliliğiyle ilgili hipotezin kurulmasında, bu konuda eğitim almış bir DKAB öğretmenin programı değerlendirme bakış açısının farklı olacağından hareket edilmiştir. Böyle bir eğitim almış ve bu eğitiminde yeterli olduğunu düşünen bir öğretmen, 2005 ortaöğretim DKAB programındaki bilgi ve beceriler açısından kendini daha yeterli görebilir.

Sonuç olarak, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirme noktasında öğretmenlerin öğrenim gördükleri fakültede program geliştirme konusunda aldıkları eğitimin yeterliliğini algılamaları açısından bir farklılık olmadığını söyleyebiliriz.

10. Kendi Eğitim İhtiyaçlarını Karşılamadaki Eksikliklerini Giderme Durumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri

Tablo 10: Kendi Eğitim İhtiyaçlarını Karşılamadaki Eksikliklerini Giderme Durumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları

Öğretmenlerin Eksikliklerini Giderme Durumu	N	%	X	S
Hizmet İçi Kurslarla	12	8,6	108,75	17,72
Kitap ve Benzeri Yayınlar	106	75,7	105,24	18,79
Tecrübeli Öğretmenler	14	10,0	110,93	21,38
Başka	8	5,7	114,63	10,32
Toplam	140	100	106,64	18,63
S. D. =3/136 F=0,98 p=0,40 p>0,05 önemsiz				

Tablo 10’da, öğretmenlerin %8,6’sı hizmet içi kurslarla, %75,7’si kitap ve benzeri yayınları okuyarak, %10,0’ı tecrübeli öğretmenler yardımıyla, %5,7’si başka şekilde kendi eğitim ihtiyaçlarını karşıladıkları görülmektedir. Başka yanıtını veren öğretmenler, kendi tecrübeleriyle ya da her türlü imkanı değerlendirerek eksikliklerini giderdiklerini ifade etmişlerdir.

Tabloda, öğretmenlerin kendi eğitim ihtiyaçlarını karşılamadaki eksikliklerini giderme durumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programına yönelik değerlendirmeleri puan ortalaması, hizmet içi kurslarla giderenlerin 108,75, kitap ve benzeri yayınlarla giderenlerin 105,24, tecrübeli öğretmenlerle giderenlerin 110,93, başka şekilde giderenlerin 114,63 olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin kendi eğitim ihtiyaçlarını karşılamadaki eksikliklerini giderme durumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programına yönelik değerlendirmeleri konusunda ANOVA testi uygulanmış ve puan ortalamaları arasında önemli bir fark olmadığı görülmüştür.

Elde edilen bu sonuçlara göre; “Eğitim ihtiyacı noktasındaki eksikliklerini kitap ve benzeri yayınları okuyarak gideren öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB

öğretim programını değerlendirmeleri, eğitim ihtiyacı noktasındaki eksikliklerini hizmet içi kurslarla, tecrübeli öğretmenlerle ya da başka şekillerde gideren öğretmenlere göre daha olumludur.” şeklinde düzenlenen hipotezin doğrulanmadığı anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin kendi eğitim ihtiyaçlarını karşılamadaki eksikliklerini gidermesiyle ilgili hipotezin kurulmasında, kaynaklardan daha bilimsel ve fazla bilgi elde edebileceğinden hareket edilmiştir. DKAB öğretmeni var olan eksikliklerini bu şekilde giderebilirse programa daha doğru bir şekilde yaklaşabilir. Programda var olan yenilikleri daha doğru bir şekilde yorumlayabilir. Program geliştirmeye yönelik okunmuş bir kitap, 2005 programının değerlendirme konusunda daha yardımcı olabilir.

Ancak şu da bir gerçek ki; yapılan araştırmalarda öğretmenlerimizin kaynak kitap olarak ders kitabını algıladığını ve öğretmenlerin çoğunun başka kitaplara başvurmadığı görülmüştür (Koçak 1993: 16).

Sonuç olarak, öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirme noktasında kendi eğitim ihtiyaçlarını karşılamadaki eksikliklerini giderme durumu açısından bir farklılık olmadığı söylenebilir.

11. DKAB Dersi Öğretmenliğini Seçme Nedenine Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri

Tablo 11: DKAB Dersi Öğretmenliğini Seçme Nedenine Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları

DKAB Dersini Seçme Nedeni	N	%	X	S
Sevdiğim bir alandı, isteyerek seçtim	108	77,1	105,81	18,97
Ailemin isteği üzerine	11	7,9	108,82	19,79
Öğretmenlerin yönlendirmesi	10	7,1	116,20	16,07
Başka	11	7,9	103,91	15,40
Toplam	140	100	106,64	18,63
S. D. =3/136 F=1,96 p=0,14 p>0,05 önemsiz				

Tablo 11’de, DKAB dersi öğretmenliğini seçme nedeni olarak öğretmenlerin %77,1’i isteyerek seçtiğini, %7,9’u ailesinin isteği üzerine, %7,1’i öğretmenlerinin yönlendirmesiyle, %7,9’u başka şekilde olduğu görülmektedir.

Başka yanıtını işaretleyen öğretmenler, üniversite puanının buna yettiğini, kabiliyetlerine bu dersin uyduğunu, eğitim çarpıklığının bir sonucu olduğunu ya da şartların onu gerektirdiğini ifade etmişlerdir.

Tabloda, öğretmenlerin DKAB dersi öğretmenliğini seçme nedenine göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programına yönelik değerlendirmeleri puan ortalaması isteyerek seçenlerin 105,81, ailesinin isteği üzerine seçenlerin 108,82, öğretmenlerin yönlendirmesiyle seçenlerin 116,20, başka şekilde seçenlerin 103,91 olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin DKAB dersi öğretmenliğini seçme nedenine göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programına yönelik değerlendirmeleri konusunda ANOVA testi uygulanmış ve puan ortalamaları arasında önemli bir fark olmadığı görülmüştür.

Elde edilen bu sonuçlara göre; “DKAB dersi öğretmenliğini severek ve isteyerek seçen öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri, DKAB dersi öğretmenliğini ailesinin isteği üzerine, öğretmenlerin yönlendirmesiyle ya da başka şekillerde seçen öğretmenlere göre daha olumludur.” şeklinde düzenlenen hipotezin doğrulanmadığı anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin DKAB dersi öğretmenliğini seçme nedeniyle ilgili hipotezin kurulmasında, severek ve isteyerek seçen bir öğretmenin alanına daha hakim olabileceği düşüncesinden hareket edilmiştir. Ancak sonuçta, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirme noktasında, öğretmenlerin DKAB dersi öğretmenliğini seçme nedeni açısından bir farklılık olmadığı görülmüştür.

12. Çalıştığı Okul Türüne Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri

Tablo 12: Çalıştığı Okul Türüne Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları

Çalıştığı Okul Türü	N	%	X	S
Fen veya Anadolu Lisesi	59	42,1	105,76	20,34
Genel Lise	44	31,4	103,66	17,73
And.Meslek/Meslek Lisesi	37	26,4	111,59	16,16
Toplam	140	100	106,64	18,63
S. D. =2/137 F=1,96 p=0,14 p>0,05 önemsiz				

Tablo 12’de, öğretmenlerin çalıştığı okul türüne göre dağılımına bakıldığında, öğretmenlerin %42,1’i fen ve anadolu lisesi, %31,4’ü genel lise, %26,4’ü anadolu meslek/meslek lisesi olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin çalıştığı okul türüne göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri ile ilgili puan ortalaması, fen ve anadolu lisesinde görevli olan öğretmenlerin 105,76, genel lisede görevli olan öğretmenlerin 103,66, anadolu meslek/meslek lisesinde görevli olan öğretmenlerin 111,59 olarak tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin çalıştığı okul türüne göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programına yönelik değerlendirmeleri konusunda ANOVA testi uygulanmış ve puan ortalamaları arasında önemli bir fark olmadığı görülmüştür.

Elde edilen bu sonuçlara göre; “Öğretmenlerin çalıştığı okul türüne göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark yoktur.” şeklinde düzenlenen hipotezin doğrulandığı anlaşılmaktadır.

Bu bağlamda; öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirme noktasında, çalıştıkları okul türünün etkili olmadığı söylenebilir.

13. Görsel ve Yazılı Yayınlardan DKAB Dersi İle İlgili Yeni Yayınları Takip Etme Durumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri

Tablo 13: Görsel ve Yazılı Yayınlardan DKAB Dersi İle İlgili Yeni Yayınları Takip Etme Durumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları

DKAB Ders. Yön.Yeni Yayın.Takip Etme Düzeyi	N	%	X	S
Evet	64	45,7	106,77	18,86
Sınırlı Düzeyde	67	47,9	106,87	18,55
Hayır	9	6,4	104,11	19,62
Toplam	140	100	106,64	18,63
S. D. =2/137 F=0,08 p=0,91 p>0,05 önemsiz				

Tablo 13’de, öğretmenlerin görsel ve yazılı yayınlardan DKAB dersi ile ilgili yeni yayınları takip etme durumuna göre öğretmenlerin %45,7’sinin görsel ve yazılı yayınları takip ettiği, %47,9’unun sınırlı düzeyde takip ettiği, %6,4’ünün takip etmediği görülmektedir.

Tabloda, öğretmenlerin görsel ve yazılı yayınlardan DKAB dersi ile ilgili yeni yayınları takip etme durumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri ile ilgili puan ortalaması, görsel ve yazılı yayınları takip edenlerin 106,77, sınırlı düzeyde takip edenlerin 106,87, takip etmeyenlerin 104,11 olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin görsel ve yazılı yayınlardan DKAB dersi ile ilgili yeni yayınları takip etme durumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programına yönelik değerlendirmeleri konusunda ANOVA testi uygulanmış ve ortalamalar arasında önemli bir fark olmadığı görülmüştür.

Elde edilen bu sonuçlara göre; “DKAB dersine yönelik olarak yeni yayınları takip eden öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri, DKAB dersine yönelik olarak yeni yayınları takip etmeyen

yada sınırlı düzeyde takip eden öğretmenlere göre daha olumludur.” şeklinde düzenlenen hipotezin doğrulanmadığı anlaşılmaktadır.

Görsel ve yazılı yayınlardan DKAB dersi ile ilgili yeni yayınları takip etme durumuyla ilgili hipotezin kurulmasında, bir DKAB öğretmenin alanıyla ilgili bilgilerden haberdar olması ve bu alana yönelik yenilikleri takip edebilmesinden hareket edilmiştir. Kendi alanıyla ilgili görsel ya da yazılı yayınlardan (radyo, televizyon, gazete, dergi, kitap vs.) yeni yayınları takip eden bir öğretmen dersine daha hakim olabilir. Alanıyla ilgili meydana gelen her türlü yeniliklerden ve bu bağlamda alanıyla ilgili hazırlanmış olan 2005 ortaöğretim DKAB programından da haberdar olabilir. Bu bilgi sayesinde 2005 ortaöğretim DKAB programını önceden daha ayrıntılı tanıma fırsatına sahip olabilir. Bu anlamda da programı daha anlamlı bir şekilde değerlendirebilir.

14. Mesleğiyle İlgili Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılma Durumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri

Tablo 14: Mesleğiyle İlgili Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılma Durumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları

Hizmet İçi Seminerine Katılma Durumu	N	%	X	S
Hiç Katılmadım	40	28,6	108,23	17,85
Bir kez Katıldım	47	33,6	104,96	18,30
İki kez Katıldım	28	20,0	109,82	15,94
İkiden Çok Katıldım	25	17,9	103,72	23,11
Toplam	140	100	106,64	18,63
S. D. =3/136 F=0,69 p=0,55 p>0,05 önemsiz				

Tablo 14’de, öğretmenlerin mesleğiyle ilgili hizmet içi eğitim kursuna katılma durumuna göre, öğretmenlerin %28,6’sının hizmet içi eğitim kursuna hiç katılmadığı, %33,6’sının bir kez katıldığı, %20,0’inin iki kez katıldığı, %17,9’unun ise ikiden çok katıldığı görülmektedir.

Tabloda, öğretmenlerin mesleğiyle ilgili hizmet içi eğitim kursuna katılma durumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri ile ilgili puan ortalaması, hiç katılmayanların 108,23, bir kez katılanların 104,96, iki kez katılanların 109,82, ikiden çok katılanların 103,72 olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin mesleğiyle ilgili hizmet içi eğitim kursuna katılma durumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programın değerlendirmeleri konusunda ANOVA testi uygulanmış ve puan ortalamaları arasında önemli bir fark olmadığı görülmüştür.

Elde edilen bu sonuçlara göre; “Öğretmenlerin hizmet içi eğitim kursuna katılma durumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark yoktur.” şeklinde düzenlenen hipotezin doğrulandığı anlaşılmaktadır.

15. Hizmet İçi Eğitim, Kurs ve Seminerine Katılma İhtiyacı Hissetme Durumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Değerlendirmeleri

Tablo 15: Hizmet İçi Eğitim, Kurs ve Seminerine Katılma İhtiyacı Hissetme Durumuna Göre Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Öğretim Programına Yönelik Değerlendirme Sonuçları

Hizmet-içi Sem. Katılma İhtiyacı His. Durumu	N	%	X	S
Evet	110	78,6	107,28	18,85
Kısmen	22	15,7	103,68	18,16
Hayır	8	5,7	106,00	18,35
Toplam	140	100	106,64	18,63
S. D. =2/137 F=0,34 p=0,71 p>0,05 önemsiz				

Tablo 15’de, öğretmenlerin hizmet içi eğitim, kurs ve seminerine katılma ihtiyacı hissetme durumuna göre, öğretmenlerin %78,6’sı hizmet içi eğitime katılma

ihtiyacı hissettiği, %15,7'sinin kısmen katılma ihtiyacı hissettiği, %5,7'sinin katılma ihtiyacı hissetmediği görülmektedir.

Öğretmenlerin hizmet içi eğitim, kurs ve seminerine katılma ihtiyacı hissetme durumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programına yönelik değerlendirmeleri puan ortalaması, hizmet içi eğitime katılma ihtiyacı hissedenlerin 107,28, kısmen katılma ihtiyacı hissedenlerin 103,68, katılma ihtiyacı hissetmeyenlerin 106,00 olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin hizmet içi eğitim, kurs ve seminerine katılma ihtiyacı hissetme durumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri konusunda ANOVA testi uygulanmış ve puan ortalamaları arasında önemli bir fark olmadığı görülmüştür.

Elde edilen bu sonuçlara göre; “Mesleğiyle ilgili hizmet iç eğitim, kurs ve seminerine katılma ihtiyacı hissetme durumuna göre, öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark yoktur.” şeklinde düzenlenen hipotezin doğrulandığı anlaşılmaktadır.

Hizmet içi eğitim, bireyin meslekte kendisinden beklenenleri yerine getirebilmesi açısından önemlidir. Birey hizmet-içi eğitimi, üniversitede almış olduğu eğitimle yapmış olduğu mesleğin birbirleriyle ilgili olmaması sonucu mevcut olan eksikliklerinden ya da bilgileri gün geçtikçe eskidiğinden almaktadır. Örneğin, bilgisayarların bankalarda kullanılmaya başlanması bankada çalışanların bilgisayar konusunda yetiştirilmesini zorunlu kılmaktadır (Küçükahmet 2000: 3-4).

B. 2005 ORTAÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ PROGRAMININ PROGRAM GELİŞTİRME İLKELERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde, iyi bir öğretim programında bulunması gereken özellikler ve ilkeler açısından, öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak 2005 ortaöğretim DKAB programı değerlendirilmektedir.

1. Program Konularının Önem ve Öncelik Sırasına Göre Sıralanması

Tablo 16: “Program konuları önem ve öncelik sırasına göre sıralanmıştır.”

Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Program konuları önem ve öncelik sırasına göre sıralanmıştır.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	35	25,0
2. Büyük ölçüde katılıyorum	71	50,7
3. Kısmen katılıyorum	34	24,3
4. Hiç katılmıyorum	—	—
Toplam	140	100

Tablo 16’da, “Program konuları önem ve öncelik sırasına göre sıralanmıştır” maddesine öğretmenlerin, %25’i tamamen katıldığını, %50,7’si büyük ölçüde katıldığını, %24,3’ü kısmen katıldığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğunun (%75,7) görüşüne göre, 2005 DKAB programda yer alan konuların bir bütünlük içerisinde verildiğini ve konuların diziliminde önem ve öncelik sırasına dikkat edildiği görülmektedir.

Bunu programdan birkaç örnekle açıklayacak olursak; 9.sınıfta “İnsan ve Din” başlıklı ünitenin konularına baktığımızda, ilk olarak insan varlığı açıklanıyor. Daha sonra din ve inanmanın çeşitli biçimleri üzerinde duruluyor.

Bir başka örnek olarak, 10.sınıfta “Allah İnancı” başlıklı ünitenin konularına baktığımızda ilk olarak Allah’ın varlığı ve birliğinden başlamakta, daha sonra sıfatları, insan Allah ilişkisi ve temel inanç ilişkisi yer almaktadır.

Ayrıca 12.sınıfta “Dünya ve Ahiret” başlıklı ünitenin konularına baktığımızda ilk olarak hayatın amaçsız olmadığına, insanların yaptıklarının karşılığı olduğuna, hayattayken insanlara birtakım sorumluluklar düştüğüne dair konular yer almaktadır. Bunları takiben ölüm, öte dünyaya uğurlama, kıyamet ve son olarak ahiret yer almaktadır.

Son olarak, 9.sınıfta “Hz. Muhammed’in Hayatı” adlı ünitenin konularını inceleyecek olursak; ilk Hz. Muhammed’in doğumu, gençliği, hicret olayı, İslam’ı yayma çabaları, veda hutbesi son olarak vefatından bahsedilmektedir.

Bu konuda yapılmış başka bir araştırmada, 1982 DKAB programının konularının dağınık bir şekilde sıralandığını göstermektedir. Araştırmada, öğretmenlerin %23,16’sının 1982 DKAB programının konularının sıralanmasında, öncelik sırasını bozan konular olduğunu, %44,74’ü kısmen öncelik sırasını bozan konular olduğunu, %22,10’u öncelik sırasını bozan konular olmadığını belirtilmiştir (Kaya 1998: 246).

Ayrıca aynı araştırmada öğretmenlerin %81,05’i 1982 DKAB programına yeni konular konulması gerektiğini ifade etmiştir. Bu konular da ayet, hadis ve kıssalar, ayrıntılı olarak Hz. Muhammed’in hayatı, iman, ibadet konuları, mezhepler ve namaz sureleri olarak belirtilmiştir (Kaya 1998: 245).

Sonuç olarak, bu örnekler ve araştırma verileri 2005 ortaöğretim DKAB programı konularının büyük ölçüde önem ve öncelik sırasına göre sıralandığını göstermektedir.

2. Programda Yer Alan Konuların Çağdaş Bilimsel Bilgileri Yansıtması

Tablo 17: “Programda yer alan konular çağdaş bilimsel bilgileri yansıtmaktadır.”

Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Programda yer alan konular çağdaş bilimsel bilgileri yansıtmaktadır.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	32	22,9
2. Büyük ölçüde katılıyorum	69	49,3
3. Kısmen katılıyorum	37	26,4
4. Hiç katılmıyorum	2	1,4
Toplam	140	100

Tablo 17’de, “Programda yer alan konular çağdaş bilimsel bilgileri yansıtmaktadır.” şeklindeki görüşe öğretmenlerin, %22,9’u tamamen katıldığını, %49,3’ü büyük ölçüde katıldığını, %26,4’ü kısmen katıldığını ve %1,4’ü hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğunun (%72,2) görüşüne göre, 2005 ortaöğretim DKAB programında yer alan konuların çağdaş bilimsel bilgilere dayandığını anlaşılmaktadır.

Ders kitapları incelendiğinde, önemli şahsiyetlerin hayatı, Türklerin İslam medeniyetine katkıları, ilk Türk medeniyetleri hakkındaki konular programda bilimsel bilgilerin yer aldığını göstermektedir.

Programda “İslam ve Bilim” adlı ünite de bilimin insan ürünü olduğu, din bilim ilişkisine, İslam bilginlerinin katkı sağladığı bilim dalları ortaya koyulmaktadır. Ayrıca programda “İslam bilimsel yöntemlerle araştırmalı ve öğretilmeli” adlı bir konu yer almaktadır.

Özen’in 2000 ilköğretim DKAB programıyla ilgili yapmış olduğu bir araştırmaya göre, DKAB öğretmenlerinin %79,1’i 8.sınıfta “Din, Akıl ve Bilim” ünitesinin bulunmasını uygun bulmuş, %14,8’i ise uygun bulmamış, %6,1’i başka seçeneğini işaretlemiştir (Özen 2004: 56).

Sonuç olarak, bu örnekler ve veriler 2005 DKAB programının çağdaş bilimsel bilgiler içerdiğini göstermektedir.

3. Programdaki Konuların Öğretim İlkelerine Göre Düzenlenmesi

Tablo 18: “Programdaki konuları öğretim ilkelerine (basitten zora, yakından uzağa, somuttan soyuta vb) göre düzenlenmiştir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Programdaki konular öğretim ilkelerine göre düzenlenmiştir.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	33	23,6
2. Büyük ölçüde katılıyorum	71	50,7
3. Kısmen katılıyorum	34	24,3
4. Hiç katılmıyorum	2	1,4
Toplam	140	100

Tablo 18’de, “Programdaki konuların sırası öğretim ilkelerine (basitten zora, yakından uzağa, somuttan soyuta vb) göre düzenlenmiştir.” görüşüne öğretmenlerin, %23,6’sı tamamen katıldığını, %50,7’si büyük ölçüde katıldığını, %24,3’ü kısmen katıldığını, %1,4’ü hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğunun (%74,3) görüşüne göre, 2005 DKAB programını incelediğimizde; programdaki konuların öğretim ilkelerine göre sıralandığı görülmektedir.

Örneğin, 10.sınıfta “Kuran ve Yorumu” başlıklı ünite konularına baktığımızda, ilk olarak Kuran’ın temel amacı, ikinci olarak Kuran okumak, son olarak Kuran’ı anlamak ve yorumlamak gelir.

Bir başka örnek olarak, “İslam Düşüncesinde Tasavvufi Yorumlar” ünitesinin konularına baktığımızda, ilk olarak tasavvufi düşüncenin oluşumu, tasavvufi düşüncede Allah varlık ilişkisi, sonra tasavvufi düşüncenin ahlaki boyutu, son olarak da tasavvufi yorumlar (Yesevilik, Mesnevilik vs.) ve birlikte yaşama ve hoşgörü kültürü yer almaktadır.

Öğretim programlarında ve ders kitapların içeriği basitten karmaşığa doğru sunulması gerektiğini ve içerikte yer alan ifadelerin anlaşılır olması gerekmektedir (Özdemiröncül 2003: 51).

4. Programın Konularının Diğer Derslerin Konularıyla Bağlantısı

Tablo 19: “Programın konuları diğer derslerin konularıyla bağlantılıdır”
Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Programın konuları diğer derslerin konularıyla bağlantılıdır.	N	%
1.Tamamen katılıyorum	25	17,9
2.Büyük ölçüde katılıyorum	60	42,9
3.Kısmen katılıyorum	51	36,4
4.Hiç katılmıyorum	4	2,9
Toplam	140	100

Tablo 19’da, “Programın konuları diğer derslerin konularıyla bağlantılıdır” görüşüne öğretmenlerin, %17,9’u tamamen katıldığını, %42’9’u büyük ölçüde katıldığını, %36,4’ü kısmen katıldığını, %2,9’u hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğunun (%60,8) görüşüne göre, 2005 ortaöğretim DKAB programının konularının diğer derslerin konularıyla bağlantılı olduğu görülmektedir. Örneğin, programda yer alan “Temizlik” konusu sağlık dersi ile, vatan ve ülkü birliği, bayrak ve istiklal marşı, insan haklarına saygı gibi konular vatandaşlık, milli güvenlik, inkılap tarihi dersleriyle ilişkilidir.

5. Programda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi İle İlgili Son Gelişme ve Yenilikleri İçeren Konular

Tablo 20: “Programda DKAB eğitimi ile ilgili son gelişme ve yenilikleri içeren konular vardır.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Programda DKAB eğitimi ile ilgili son gelişme ve yenilikleri içeren konular vardır.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	30	21,4
2. Büyük ölçüde katılıyorum	72	51,4
3. Kısmen katılıyorum	36	25,7
4. Hiç katılmıyorum	2	1,4
Toplam	140	100

Tablo 20’de, “Programda DKAB eğitimi ile ilgili son gelişme ve yenilikleri içeren konular vardır” görüşüne öğretmenlerin, %21,4’ü tamamen katıldığını, %51,4’ü büyük ölçüde katıldığını, %25,7’si kısmen katıldığını, %1,4’ü hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğunun (%72,8) görüşüne göre, 2005 DKAB programı DKAB öğretimiyle ilgili son gelişmeleri ve yenilikleri içerdiği anlaşılmaktadır. Bir programda olması gereken faktörlerden biri de son gelişmeleri ve yenilikleri içermesidir

6. Programın, Alt Sınıflarda Verilen Konunun Üst Sınıflarda Pekiştirilmesine İmkân Sağlaması

Tablo 21: “Program bir alt sınıfta verilen konunun bir üst sınıfta pekiştirilmesine imkân sağlamaktadır.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Program bir alt sınıfta verilen konunun bir üst sınıfta pekiştirilmesine imkân sağlamaktadır.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	75	53,6
2. Büyük ölçüde katılıyorum	43	30,7
3. Kısmen katılıyorum	21	15,0
4. Hiç katılmıyorum	1	0,7
Toplam	140	100

Tablo 21’de, “Program bir alt sınıfta verilen konunun bir üst sınıfta pekiştirilmesine imkân sağlamaktadır” görüşüne öğretmenlerin, %53,6’sı

tamamen katıldığını, %30,7'si büyük ölçüde katıldığını, %15,0'ı kısmen katıldığını, %0,7'si hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğunun (%84,3) görüşüne göre, 2005 DKAB programında alt sınıflarda verilen konuların üst sınıflarda pekiştirildiği ve birbirine dayalı olduğu görülmektedir.

Örneğin, 9.sınıfta “Temizlik ve İbadet” ünitesinin konularına baktığımızda ibadet kavramı ve niçin ibadet edildiği yer almaktadır. 10.sınıfta ise; İslam da ibadet çeşitleri anlatılmaktadır. 11.sınıfta İslam da var olan bu ibadetlerin faydaları ifade edilmekte ve 12.sınıfta ise tüm dinlerdeki ibadetlerden bahsedilmektedir.

Bir başka örnek; Hz. Muhammed ünitesine baktığımızda ilk olarak 9.sınıfta Hz. Muhammed doğumundan ölümüne kadar tanıtılmakta 10.sınıfta Kuran'ın Hz. Muhammed'e bakış açısı, 11.sınıfta Hz. Muhammed'in özellikleri anlatılmakta ve 12.sınıfta ise hadis ve sünnet kavramları ve Hz. Muhammed'i anlama konusuna yer verilmektedir.

7. Programın Amaçlarının Açık Seçik ve Anlaşılır Olması

Tablo 22: “Programın amaçları açık seçik, anlaşılır niteliktedir” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Programın amaçları açık seçik, anlaşılır niteliktedir.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	60	42,9
2. Büyük ölçüde katılıyorum	65	46,4
3. Kısmen katılıyorum	13	9,3
4. Hiç katılmıyorum	2	1,4
Toplam	140	100

Tablo 22’de, ”Programın amaçları açık seçik, anlaşılır niteliktedir” görüşüne öğretmenlerin %42’9’u tamamen katıldığını, %46’4’ü büyük ölçüde katıldığını, %9,3’ü kısmen katıldığını, %1,4’ü hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğunun (%89,3) görüşüne göre, 2005 DKAB programının amaçlarının, açık seçik ve anlaşılır nitelikte olduğu söylenebilir.

Özen'nin yapmış olduğu araştırmaya göre, 1982 DKAB programındaki genel amaç ifadelerinin kapsamı oldukça geniştir ve sınırlandırılmamıştır (2004: 66).

Acuner'in yapmış olduğu araştırmaya göre ise, öğretmenlerin %50'si 1982 DKAB programındaki amaçların açık ve anlaşılır olmadığını, %32'si kısmen açık ve anlaşılır olduğunu ifade etmişlerdir (1996: 47).

8. DKAB Programının Amaçlarının Türk Milli Eğitiminin Amaçlarının Gerçekleştirilmesine Katkı Sağlaması

Tablo 23: “Programın amaçları Türk Milli Eğitiminin amaçlarının gerçekleştirilmesine katkı sağlayacak niteliktedir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Programın amaçları Türk Milli Eğitiminin amaçlarının gerçekleştirilmesine katkı sağlayacak niteliktedir.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	75	53,6
2. Büyük ölçüde katılıyorum	55	39,3
3. Kısmen katılıyorum	10	7,1
4. Hiç katılmıyorum	—	—
Toplam	140	100

Tablo 23’de, “Programın amaçları Türk Milli Eğitiminin amaçlarının gerçekleştirilmesine katkı sağlayacak niteliktedir” görüşüne öğretmenlerin %53,6’sı tamamen katıldığını, %39,3’ü büyük ölçüde katıldığını, %7,1’i kısmen katıldığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğunun (%92,9) görüşüne göre, 2005 ortaöğretim DKAB programının Türk Milli Eğitiminin amaçlarını gerçekleştirecek nitelikte olduğu görülmektedir.

2005 ortaöğretim DKAB öğretim programının amacı ve vizyonu;

“21.yüzyılın çağdaş, Atatürk ilke ve inkılâplarını benimsemiş, temel demokratik değerlerle donanmış, insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen, sosyal katılım becerileri gelişmiş; İnsanlık tarihi boyunca birey ve toplum üzerinde etkili olan dini doğru anlayan ve yorumlayan; İslâm dininin kültür, dil, sanat, örf ve âdetler üzerindeki etkisini dikkate alarak İslâm dinini ve bundan kaynaklanan ahlâk anlayışı ile örf ve âdetleri tanıyan; kendi dininden ve başka dinlerden olanlara karşı anlayışlı davranışlarda bulunan, diğer dinleri tanıyan; Millî, ahlâkî, insanî ve kültürel değerleri benimseyen, beden, zihin, ahlâk, ruh, duygu bakımından dengeli ve sağlıklı gelişen; üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen; Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektedir.”

şeklinde ifade edilmiştir. DKAB dersinin amaçları ile Türk Milli Eğitiminin amaçlarının örtüştüğü görülmektedir.

9. Programda Belirlenen Amaçların Öğrencilerin Seviyesine Uygunluğu

Tablo 24: “Programda belirlenen hedefler (amaçlar) öğrencilerin seviyesine uygundur.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Programda belirlenen amaçlar öğrencilerin seviyesine uygundur.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	46	32,9
2. Büyük ölçüde katılıyorum	67	47,9
3. Kısmen katılıyorum	24	17,1
4. Hiç katılmıyorum	3	2,1
Toplam	140	100

Tablo 24’de, “Programda belirlenen amaçlar öğrencilerin seviyesine uygundur” görüşüne öğretmenlerin %32,9’u tamamen katıldığını, %47,9’u büyük ölçüde katıldığını, %17,1’i kısmen katıldığını, %2,1’i hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğunun (%80,8) görüşüne göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programındaki amaçların öğrenci seviyelerine uygun olduğu anlaşılmaktadır.

Hazırlanan tüm programların kapsamı programın hedef aldığı kitlenin seviyesine uygun olmalıdır. Eğer bu dikkate alınmadan hazırlanan programın etkinliğini azaltmakta ve hedef kitlenin başarı oranını düşürmektedir. Bu nedenle program

tasarımcısı, amaçlara göre seçilen kapsamın hedef kitlenin seviyesine uygun olup olmadığına dikkat etmelidir (Sezgin 1994: 192).

10. Programın Amaçlarının Öğrencilerin İhtiyaçlarına ve Beklentilerine Uygun Olarak Tasarlanması

Tablo 25: “Program hedefleri (amaçları) öğrencilerin ihtiyaçlarına ve beklentilerine uygun tasarlanmıştır.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Program amaçları öğrencilerin ihtiyaçlarına ve beklentilerine uygun tasarlanmıştır.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	30	21,4
2. Büyük ölçüde katılıyorum	59	42,1
3. Kısmen katılıyorum	44	31,4
4. Hiç katılmıyorum	7	5,0
Toplam	140	100

Tablo 25’de, “2005 ortaöğretim DKAB program amaçlarının öğrencilerin ihtiyaçlarına ve beklentilerine uygun tasarlanmıştır” görüşüne öğretmenlerin %21,4’ü tamamen katıldığını, %42,1’i büyük ölçüde katıldığını, %31,4’ü kısmen katıldığını, %5,0’ı hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğunun (%63,5) görüşüne göre, 2005 ortaöğretim DKAB programının amaçlarının öğrencilerin ihtiyaçlarına ve beklentilerine uygun olduğu söylenebilir.

DKAB öğretiminin en önemli amacı öğrencileri ahlaklı ve faziletli iyi bir insan ve vatandaş olarak yetiştirmektir. Ayhan’a göre, gençleri iyi bir vatandaş, iyi bir insan ve iyi bir Müslüman olarak yetiştirmek için, öncelikle onları tanımak ve içinde bulundukları sosyal ve psikolojik ortamı tespit etmek gerekmektedir (Ayhan 1992: 77).

2005 ortaöğretim DKAB programının amaçları arasında; İslam’ın iman, ibadet, ahlak esaslarını tanıtmak, mutluluğu sağlama, toplumla barışık bireyler yetiştirme, ahlaki ilkeleri öğretme, hurafe ve batıl inançlardan arındırma, diğer dinlere karşı

hoşgörülü olmayı, aklı ön plana çıkarmayı, laiklik, Hz. Muhammed'in hayatını öğretmeyi, Kuran'ı tanıtmayı vs. içeren amaçlar yer almaktadır.

11. Programın Hedeflerinin Dersin Muhtevasıyla Tutarlılığı

Tablo 26: “Programın hedefleri dersin muhtevasıyla tutarlıdır.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Programın hedefleri dersin muhtevasıyla tutarlıdır.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	47	33,6
2. Büyük ölçüde katılıyorum	54	38,6
3. Kısmen katılıyorum	37	26,4
4. Hiç katılmıyorum	2	1,4
Toplam	140	100

Tablo 26’da, ‘Programın hedefleri dersin muhtevasıyla tutarlıdır’ görüşüne öğretmenlerin %33,6’sı tamamen katıldığını, %38,6’sı büyük ölçüde katıldığını, %26,4’ü kısmen katıldığını, %1,4’ü hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğunun (%72,2) görüşüne göre, 2005 ortaöğretim DKAB programının hedeflerinin dersin muhtevasıyla tutarlı olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin, programdaki “laikliğin din ve vicdan özgürlüğünün garantisi olması gerektiğini benimsetme” amacı, “Din ve Laiklik” ünitesiyle, “Türklerin İslam uygarlığına yaptığı katkıların farkında olma” amacı, “Türkler ve Müslümanlık” ünitesiyle, “İslam dininde temizliğe verilen önemi fark ettirme” amacı temizlik ve ibadet ünitesiyle, “İslam’ın barış dini olduğunu benimsetme” amacı İslam ve barış ünitesiyle tutarlılık göstermektedir.

Sezgin’in belirttiği gibi, öğretim programının kapsamı, program amaçları ile uyumlu olarak iş analizine dayalı olarak geliştirilen ve iş hayatının ihtiyaçlarına uygunluğu test edilerek düzenlenmiş olan öğretim envanterlerinden seçilmelidir. Ayrıca program amaçlarına göre seçilen muhteva iç ve dış tutarlılığa sahip olmalıdır (Sezgin 1994:187,194).

12. Programda Belirtilen Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin Amaçlarının Bilişsel (Bilgi), Devinsel (Beceri) ve Duyuşsal (Tutum) Davranışlar Olarak Yer Alması

Tablo 27: “Programda belirtilen DKAB dersinin amaçları bilişsel (bilgi), devinsel (beceri) ve duyuşsal (tutum) davranışlar olarak yer almıştır.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Programda belirtilen DKAB dersinin amaçları bilişsel (bilgi), devinsel (beceri) ve duyuşsal (tutum) davranışlar olarak yer almıştır.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	30	21,4
2. Büyük ölçüde katılıyorum	61	43,6
3. Kısmen katılıyorum	43	30,7
4. Hiç katılmıyorum	6	4,3
Toplam	140	100

Tablo 27’de, “Programda belirtilen DKAB dersinin amaçları bilişsel (bilgi), devinsel (beceri) ve duyuşsal (tutum) davranışlar olarak yer almıştır” görüşüne öğretmenlerin %21,4’ü tamamen katıldığını, %43,6’sı büyük ölçüde katıldığını, %30,7’si kısmen katıldığını, %4,3’ü hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğunun (%65) görüşüne göre, 2005 ortaöğretim DKAB programında belirtilen DKAB dersinin amaçları bilişsel, devinsel, duyuşsal olarak yer almıştır.

Örneğin, programda belirtilen “İslam’ın iman, ibadet, ahlak esaslarını kavrama” amacı bilişsel, “namaz sure ve dualarını okuma” amacı devinsel, “büyüklere saygı duymayı ve küçüklere sevgiyle yaklaşma” duyuşsal davranışlar olarak yer almaktadır.

Hazırlanan program birey üzerinde istenen davranış değişiklikleri yapabilmelidir. “Bireyin planlı eğitim tecrübelerine dayalı olarak davranışlarında arzulanan değişimin gerçekleşebilmesi için eğitim tecrübelerinin tespitini esas olacak program kapsamının her şeyden önce amaçlarla uyumlu olması gerekir.” (Sezgin 1994: 190). Hesapçıoğlu’na göre, hazırlana program öğrencinin bilişsel ve

psikomotor alanında değişiklikler meydana getirmesi ve bu değişikliklerin amaca uygun olması beklenir (1998: 64).

13. Programın Amaçlarının Toplumun Beklentilerine ve İhtiyaçlarına Uygunluğu

Tablo 28: “Programın amaçları toplumun beklentilerine ve ihtiyaçlarına uygundur.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Programın amaçları toplumun beklentilerine ve ihtiyaçlarına uygundur.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	21	15,0
2. Büyük ölçüde katılıyorum	61	43,6
3. Kısmen katılıyorum	50	35,7
4. Hiç katılmıyorum	8	5,7
Toplam	140	100

Tablo 28’de, “Programın amaçları toplumun beklentilerine ve ihtiyaçlarına uygundur.” görüşüne öğretmenlerin %15’i tamamen katıldığını, %43,6’sı büyük ölçüde katıldığını, %35,7’si kısmen katıldığını, %5,7’si hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin yarısından fazlasının (%58,6) görüşüne göre, 2005 ortaöğretim DKAB programın amaçları toplumun beklentilerine uygun olduğu görülmektedir. 2005 ortaöğretim DKAB programın amaçları iman, ibadet, ahlak esaslarını, Hz. Muhammed’i, Kuran’ı tanıtmayı, ahlaki değerleri benimsetmeyi, örf ve adetleri öğretmeyi, barışı ve hoşgörüyü sağlamayı, inancı akılla bütünleştirmeyi, hurafelerden kurtarmayı, büyüklere saygıyı, küçüklere sevgi duymayı öğretmektir. Bir toplumun beklentileri de bu amaçlarla örtüşmektedir.

Programlar, öğrencilerin, hayat için gerekli olan bilgi ve becerilerin yanında, ülkelerini, Avrupa Birliğini, dünya içerisindeki yer ve konumlarını tanımalarını; kendi örf ve âdetleri içerisinde ruhsal, ahlâkî, sosyal ve kültürel konularda gelişimlerini ve farklılığın farkında olmalarını hedefler. Bu amaçla öğrencilerin, inanç, düşünce, anlayış ve kültürlerinin bireysel olarak hem kendilerini ve başkalarını hem de toplumlarını nasıl etkileyeceğini anlamalarını ve kabullenmelerini sağlamaya gayret eder (http://programlar.meb.gov.tr/index/giris_index.htm: ¶ 22).

Özen'in yapmış olduğu araştırmada göre, 2000 ilköğretim DKAB programının konu ve amaç yönünden 1982 ilköğretim DKAB programına göre daha güncel ve hayata uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.(2004: 62)

Sonuç olarak, 2005 ortaöğretim DKAB programının amaçlarının toplumun beklentilerine ve ihtiyaçlarına uygun olduğu söylenebilir.

14. Programdaki Ünite ve Konuların Sınıflara Göre Dengeli ve Düzenli Bir Dağılım Göstermesi

Tablo 29: “Programdaki ünite ve konular sınıflara göre dengeli ve düzenli bir dağılım göstermektedir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Programdaki ünite ve konular sınıflara göre dengeli ve düzenli bir dağılım göstermektedir.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	41	29,3
2. Büyük ölçüde katılıyorum	68	48,6
3. Kısmen katılıyorum	31	22,1
4. Hiç katılmıyorum	—	—
Toplam	140	100

Tablo 29’da, “Programdaki ünite ve konular sınıflara göre dengeli ve düzenli bir dağılım göstermektedir” görüşüne öğretmenlerin %29,3’ü tamamen katıldığını, %48,6’sı büyük ölçüde katıldığını, %22,1’i kısmen katıldığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğunun (%77,9) görüşüne göre, 2005 ortaöğretim DKAB programdaki ünite ve konular sınıflara göre dengeli ve düzenli dağılım göstermektedir. Programda öğrenme alanlarına göre ünite ve konuları incelendiğinde, ortaöğretimin dört sınıfına düzenli bir şekilde dağıtıldığı görülmektedir. Ünite ve konular aşamalı olarak ve birbirini destekler nitelikte hazırlanmıştır.

Sonuç olarak, 2005 ortaöğretim DKAB programının ünite ve konuları sınıflara göre dengeli bir dağılım göstermiştir diyebiliriz.

15. Ünitelerin Aşamalı ve Birbirinin Ön Koşulu Olacak Şekilde Düzenlenmiştir.

Tablo 30: “Üniteler aşamalı ve birbirinin ön koşulu olacak şekilde düzenlenmiştir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Üniteler aşamalı ve birbirinin ön koşulu olacak şekilde düzenlenmiştir.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	44	31,4
2. Büyük ölçüde katılıyorum	66	47,1
3. Kısmen katılıyorum	24	17,1
4. Hiç katılmıyorum	6	4,3
Toplam	140	100

Tablo 30’da, “Programda üniteler aşamalı ve birbirinin ön koşulu olacak şekilde düzenlenmiştir” görüşüne öğretmenlerin %31,4’ü tamamen katıldığını, %47,1’i büyük ölçüde katıldığını, %17,1’i kısmen katıldığını %4,3’ü hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğunun (%78,5) görüşüne göre, 2005 ortaöğretim DKAB programında ünitelerin aşamalı ve birbirinin ön koşulu olacak şekilde düzenlendiği anlaşılmaktadır. Örneğin programda Hz. Muhammed ile ilgili ünitelere bakıldığında, “Hz. Muhammed’in Hayatı, Kuran’a Göre Hz. Muhammed, Hz. Muhammed’in Örnekligi, Hz. Muhammed’i Anlama” olarak düzenlenmiştir. Programda aşamalı bir düzenin olduğu görülmektedir.

Bir başka örnek olarak, Kuran ile ilgili ünitelerde “Kuran ve Ana Konuları, Kuran ve Yorumu, İslam Düşüncesinde Yorumlar, İslam Düşüncesinde Tasavvufi Yorumlar” olarak üniteler aşamalı ve birbirine dayalı olarak belirlenmiştir.

Sonuç olarak, 2005 ortaöğretim DKAB programı ünitelerinin aşamalı ve birbirinin ön koşulu olacak şekilde hazırlandığı belirtilebilir.

16. Programda Ünitelerin İşlenmesinde Öğretmenlere Örnek Eğitim Durumları ve İşleniş Örnekleri Sunulması

Tablo 31: “Program ünitelerinin işlenmesinde öğretmenlere örnek eğitim durumları ve işleniş örnekleri sunulabilmiştir” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Program ünitelerinin işlenmesinde öğretmenlere örnek eğitim durumları ve işleniş örnekleri sunulabilmiştir.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	36	25,7
2. Büyük ölçüde katılıyorum	55	39,3
3. Kısmen katılıyorum	42	30,0
4. Hiç katılmıyorum	7	5,0
Toplam	140	100

Tablo 31’de, “Program ünitelerinin işlenmesinde öğretmenlere örnek eğitim durumları ve işleniş örnekleri sunulabilmiştir” görüşüne öğretmenlerin %25,7’si tamamen katıldığını, %39,3’ü büyük ölçüde katıldığını, %30’u kısmen katıldığını, %5’i hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğunun (%65) görüşüne göre, 2005 ortaöğretim DKAB programı ünitelerinin işlenmesinde öğretmenlere örnek eğitim durumları ve işleniş örnekleri sunulmuştur. Ünitelerden öğrencilerin ne tür kazançları sağlayacağı, ne tür beceriler ve kazanımlar elde edeceği belirtilmiştir. Ayrıca öğretim materyalleri ortaya koyulmuştur. Öğretmenlerin bu konuyu nasıl işleyebileceği ile ilgili işleniş örnekleri ve yöntemleri, öğretim materyalleri ve örnekleri verilmiştir.

17. Programdaki Ünitelerin Konu Başlıkları Açısından Açık ve Sistemantik Olarak Verilmesi

Tablo 32: “Programdaki üniteler konu başlıkları açısından açık ve sistemantik olarak verilmiştir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Programdaki üniteler konu başlıkları açısından açık ve sistemantik olarak verilmiştir.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	53	37,9
2. Büyük ölçüde katılıyorum	68	48,6
3. Kısmen katılıyorum	17	12,1
4. Hiç katılmıyorum	2	1,4
Toplam	140	100

Tablo 32’de, “Programdaki üniteler konu başlıkları açısından açık ve sistemantik olarak verilmiştir” görüşüne öğretmenlerin %37,9’u tamamen katıldığını, %58,6’sı büyük ölçüde katıldığını, %12,1’i kısmen katıldığını, %1,4’ü hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğunun (%86,5) görüşlerine göre 2005 ortaöğretim DKAB program üniteleri açık ve sistemantik olarak verilmiştir. Ünitelerin konu başlıkları anlaşılır ve düzenli olarak belirtilmiştir.

18. Programdaki Ünitelerin Öğrencinin İçinde Bulunduğu Çevreye Uyum Sağlayabileceği Nitelikte Yaşama Dönüklüğü

Tablo 33: “Programda üniteler öğrencinin içinde bulunduğu çevreye uyum sağlayabileceği nitelikte yaşama dönüktür.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Programda üniteler öğrencinin içinde bulunduğu çevreye uyum sağlayabileceği nitelikte yaşama dönüktür.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	20	14,3
2. Büyük ölçüde katılıyorum	66	47,1
3. Kısmen katılıyorum	47	33,6
4. Hiç katılmıyorum	7	5,0
Toplam	140	100

Tablo 33’de, “Programda üniteler öğrencinin içinde bulunduğu çevreye uyum sağlayabileceği nitelikte yaşama dönüktür” görüşüne öğretmenlerin %14,3’ü tamamen katıldığını, %47,1’i büyük ölçüde katıldığını, %33,6’sı kısmen katıldığını, %5’i hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğunun (%61,4) görüşlerine göre, 2005 ortaöğretim DKAB programı öğrencinin içinde bulunduğu çevreye uyum sağlayabileceği nitelikte yaşama dönük olduğu anlaşılmaktadır.

Programda işlenen üniteler güncel konulardan oluşmaktadır. Örneğin; programda “İslam ve Barış, Yaşayan Dinler ve Benzer Özellikleri, Haklar, Özgürlükler ve Din, Değerler ve Aile, Temizlik ve İbadet, Tövbe ve Bağışlama” gibi üniteler yer almaktadır. Bu ve bunun gibi ünitelere bakıldığında, öğrencinin çevreyle uyumunu sağlayabilecek nitelikte olduğu görülmektedir. “İslam ve Barış” ünitesi bireylere İslam’ın sevgi dolu bir din olduğunu,. “Yaşayan Dinler ve Benzer Özellikleri” ünitesi bireylere diğer din mensuplarıyla yaşamayı öğretmeye yöneliktir. “Değerler ve Aile” ünitesi de bireyi hem toplumla hem de ailesiyle bütünleştirmekte ve ilişkilerini düzenlemektedir.

Doğan’a göre, bir eğitim programı işlevsel olmalı ve eğitim programının konuları yaşamdan alınmalı ya da sonuçları yaşama bağlanmalıdır (Doğan 2002: 41).

Programlar, bireylerin bilinçli vatandaş olarak bağımsız kararlar alabilecek değer yargıları geliştirebilen, sorumluluklarını ve haklarını bilen kişiler olarak yetişmeleri için çaba gösterir; bu amaçla, öğrencilerin bireysel saygı, kişisel gelişim, kişisel güven ve duygusal gelişimlerini kazanabilmeleri için çaba gösterir. Bu şekilde kendi ve çevresi ile barışık sağlıklı ilişkiler kurabilmelerine imkan sağlar (http://programlar.meb.gov.tr/index/giris_index.htm: ¶ 23).

Sonuç olarak, 2005 ortaöğretim DKAB programının öğrencinin içinde bulunduğu çevreye uyum sağlayabilecek nitelikte olduğu belirtilebilir.

19. Değerlendirme İşleminin Yapılabilmesi İçin Programda Yeterli Sorulara ve Örneklerle Yer Verilmesi

Tablo 34: “Değerlendirme işleminin yapılabilmesi için programda yeterli sorulara ve örneklerle yer verilmiştir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Değerlendirme işleminin yapılabilmesi için programda yeterli sorulara ve örneklerle yer verilmiştir.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	20	14,3
2. Büyük ölçüde katılıyorum	55	39,3
3. Kısmen katılıyorum	61	43,6
4. Hiç katılmıyorum	4	2,9
Toplam	140	100

Tablo 34’de, “Değerlendirme işleminin yapılabilmesi için programda yeterli sorulara ve örneklerle yer verilmiştir” görüşüne öğretmenlerin %14,3’ü tamamen katıldığını, %39,3’ü büyük ölçüde katıldığını, %43,6’sı kısmen katıldığını, %2,9’u hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin yarısına yakını (%43,6), 2005 ortaöğretim DKAB programı değerlendirme işleminin yapılabilmesi için tam olarak sorulara ve örneklerle yer verilmediği görüşüne katılmıştır.

Değerlendirme eğitim ve öğrenimin ayrılmaz bir parçasıdır. Programların istenilen başarıyı gösterip gösteremediği, öğrencilerde gelişmesi beklenen bilgi, beceri ve tutumların gelişip gelişmediği, arzu edilen sınıf ve okul gelişimlerinin oluşup oluşmadığı ölçme ve değerlendirme ile yapılabilir. Bu nedenle de ölçme ve değerlendirme eğitim ve öğrenimi sürekli izleyerek aksaklıkları zamanında tespit ve düzeltme şansını verir

(http://programlar.meb.gov.tr/index/giris_index.htm: ¶ 81).

Programda ölçme ve değerlendirme form örnekleri yer almaktadır. Ancak, değerlendirme işlemine yönelik soru ve örnekler daha fazla çoğaltılabilir.

20. Programın, Öğretmenlere Değerlendirme Soruları Hazırlamasında Yol Gösterici Olması

Tablo 35: “Program, öğretmenlere değerlendirme soruları hazırlama açısından yol gösterici olmaktadır.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Program, öğretmenlere değerlendirme soruları hazırlama açısından yol gösterici olmaktadır.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	25	17,9
2. Büyük ölçüde katılıyorum	63	45,0
3. Kısmen katılıyorum	47	33,6
4. Hiç katılmıyorum	5	3,6
Toplam	140	100

Tablo 35’de, “Program, öğretmenlere değerlendirme soruları hazırlama açısından yol gösterici olmaktadır” görüşüne öğretmenlerin %17,9’u tamamen katıldığını, %45,0’ı büyük ölçüde katıldığını, %33,6’sı kısmen katıldığını, %3,6’sı hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin önemli bir kısmına (%62,9) göre, 2005 ortaöğretim DKAB programı öğretmenlere değerlendirme soruları hazırlama açısından yol gösterici olmaktadır. Öğretmenlere ölçme ve değerlendirme form örnekleri verilmiştir. Öğretmenler bunlardan faydalanarak değerlendirme soruları hazırlayabilir.

21. Programda Yapılması Tasarlanan Etkinliklerin Öğrencilerin Gelişim Özelliklerine Uygunluğu

Tablo 36: “Programda yapılması tasarlanan etkinlikler öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Programda yapılması tasarlanan etkinlikler öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	29	20,7
2. Büyük ölçüde katılıyorum	66	47,1
3. Kısmen katılıyorum	41	29,3
4. Hiç katılmıyorum	4	2,9
Toplam	140	100

Tablo 36’da, “Programda yapılması tasarlanan etkinlikler öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur” görüşüne öğretmenlerin %20,7’si tamamen katıldığını, %47,1’i büyük ölçüde katıldığını, %29,3’ü kısmen katıldığını, %2,9’u hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğunun (%67,8) görüşüne göre, 2005 ortaöğretim DKAB programında yapılması gereken etkinlikler öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur. Programda, internet, powerpoint sunumu, kitaplardan araştırma, beyin fırtınası, kompozisyon yazma, film izleme, karşılaştırma yapma, afiş hazırlama, pano oluşturma gibi etkinlikler önerilmektedir. Önerilen bu etkinlikler ise öğrencilerin gelişim özelliklerine göre düzenlenmiştir.

“Programın kapsamı, hedef gurubun yetişkinlik seviyesiyle uyumlu olmalıdır. Yetişkinlik seviyesi, öğrencinin programın konusuyla ilgili daha önce kazandığı tecrübeleri bilgi, yetenek, yaş, alışkanlık, tutum gibi unsurları kapsar.” (Sezgin 1994: 192).

22. Programın, Yapılması Gereken Etkinlikler Konusunda Öğretmenlere Yol Göstermesi

Tablo 37: “Program, yapılması gereken etkinlikler konusunda öğretmenlere yol göstermektedir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Program, yapılması gereken etkinlikler konusunda öğretmenlere yol göstermektedir.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	38	27,1
2. Büyük ölçüde katılıyorum	64	45,7
3. Kısmen katılıyorum	30	21,4
4. Hiç katılmıyorum	8	5,7
Toplam	140	100

Tablo 37’de, “Program, yapılması gereken etkinlikler konusunda öğretmenlere yol göstermektedir” görüşüne öğretmenlerin %27,1’i tamamen katıldığını, %45,7’si büyük ölçüde katıldığını, %21,4’ü kısmen katıldığını, %5,7’si hiç katılmadığını belirtmiştir.

2005 DKAB programını incelediğimizde, program yapılması gereken etkinlikler konusunda öğretmenlere yol göstermektedir. Örneğin 9. sınıfta temizlik ve ibadet konusunda önerilen etkinliklere baktığımızda, ilk önce öğrencilere niçin ibadet edilir? sorusunun sorulması, sorulan soruların cevaplarının balık kılçığı şeklindeki kavram haritasına yazılması, sonra öğrencilerin abdest, gusül ve teyemmümün karşılaştırması, öğrencilerin sınıf ve odalarının temiz olup olmadığını kontrol etmesi, sonra da okul çevresi ve yakın parkın temizliğine dikkat etmesi istenmektedir.

Bu sonuçlara göre, 2005 ortaöğretim DKAB programı yapılması gereken etkinlikler konusunda öğretmenlere yol göstermektedir denilebilir.

23. Programın İçeriğinin Programın Hedefleriyle Tutarlılığı

Tablo 38: “Program içeriği, programın hedefleriyle tutarlıdır.”

Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Program içeriği, programın hedefleriyle tutarlıdır.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	46	32,9
2. Büyük ölçüde katılıyorum	57	40,7
3. Kısmen katılıyorum	36	25,7
4. Hiç katılmıyorum	1	0,7
Toplam	140	100

Tablo 38’de, “Program içeriği, programın hedefleriyle tutarlıdır” görüşüne öğretmenlerin %32,9’u tamamen katıldığını, %40,7’si büyük ölçüde katıldığını, %25,7’si kısmen katıldığını, %0,7’si hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğunun (%73,6) görüşlerine ve 2005 ortaöğretim DKAB programına bakıldığında, içeriğin programın hedefleriyle tutarlı olduğu söylenebilir. Program hem konuları hem üniteleri hem etkinlikleri hem kazanımları açısından hedefleriyle tutarlı bulunmaktadır. Örneğin, yaşayan dinler ve benzer özellikleri adlı ünite ve konuları programın ‘diğer dinleri temel

özellikleriyle tanır' hedefiyle ilişkilidir. Bu noktada etkinliklere baktığımızda, dinler kaynağına göre şematik olarak gösterilecek, dinlerle ilgili resim, fotoğraf ve bilgi toplanacak, dinlerin ortak yönleri ortaya koyulacak, dört kitaba göre hoşgörüyü içeren metinler değerlendirilmektedir.

Sonuçlar program içeriğinin 2005 DKAB programın hedefleriyle tutarlı olduğunu göstermektedir.

24. Programın İçeriğinde 9., 10., 11., 12. Sınıf Konuları Arasında Bütünlüğün Sağlanması

Tablo 39: “Program içeriğinde 9., 10., 11., 12. sınıf konuları arasında bütünlük sağlanabilmiştir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Program içeriğinde 9., 10., 11., 12. sınıf konuları arasında bütünlük sağlanabilmiştir.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	56	40,0
2. Büyük ölçüde katılıyorum	67	47,9
3. Kısmen katılıyorum	14	10,0
4. Hiç katılmıyorum	3	2,1
Toplam	140	100

Tablo 39’da, “Program içeriğinde 9.,10.,11. ve 12. sınıf konuları arasında bütünlük sağlanabilmiştir” görüşüne öğretmenlerin %40,0’ı tamamen katıldığını, %47,9’u büyük ölçüde katıldığını, %10’u kısmen katıldığını, %2,1’i hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğunun (%87,9) görüşüne göre, 2005 ortaöğretim DKAB programı içeriğinde 9.,10.,11.ve 12. sınıf konuları arasında bütünlük sağlandığı ifade edilmektedir. Program incelendiğinde sınıflar arasındaki konularda olduğu gibi, ünite içerisindeki konular arasında da bir bütünlük olduğu görülmektedir.

25. Programın İçeriğinin Geçmişte Öğretilen Konuları Desteklemesi

Tablo 40: “Programın içeriği geçmişte öğretilen konuları desteklemektedir.”

Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Programın içeriği geçmişte öğretilen konuları desteklemektedir.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	45	32,1
2. Büyük ölçüde katılıyorum	73	52,1
3. Kısmen katılıyorum	22	15,7
4. Hiç katılmıyorum	—	—
Toplam	140	100

Tablo 40’da, “Programın içeriği geçmişte öğretilen konuları desteklemektedir” görüşüne öğretmenlerin %32,1’i tamamen katıldığını, %52,1’i büyük ölçüde katıldığını, %15,7’si kısmen katıldığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğu (%84,2), 2005 ortaöğretim DKAB programının içeriği önceki öğretilen konuları desteklediğini ifade etmiştir. Örneğin, “ibadet” öğrenme alanındaki üniteler birbirini desteklemektedir. 9.sınıfta “Temizlik ve İbadet”, 10.sınıfta “İslam’da İbadet”, 11.sınıfta “İslam’da İbadetlerin Faydası”, 12.sınıfta “Dinlerde İbadetler” üniteleri yer almaktadır. Ünitelerin konularına bakıldığında, 10.sınıfta öğretilenler 9.sınıfta öğretilenleri, 11.sınıfta öğretilenler 10.sınıfta öğretilenleri, 12. sınıfta öğretilenler 11. sınıfta öğretilenleri desteklemektedir.

Sonuçlar 2005 ortaöğretim DKAB programının içeriğinin geçmişte öğretilen konuları desteklediğini göstermektedir.

26. Programın İçeriğinin Öğrencilerin Gelecekteki Öğrenmelerine Hazırlık Sağlaması

Tablo 41: 'Programın içeriği öğrencilerin gelecekteki öğrenmelerine hazırlık sağlamaya yöneliktir.' Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Programın içeriği öğrencilerin gelecekteki öğrenmelerine hazırlık sağlamaya yöneliktir.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	38	27,1
2. Büyük ölçüde katılıyorum	74	52,9
3. Kısmen katılıyorum	24	17,1
4. Hiç katılmıyorum	4	2,9
Toplam	140	100

Tablo 41’de “Programın içeriği öğrencilerin gelecekteki öğrenmelerine hazırlık sağlamaya yöneliktir” görüşüne öğretmenlerin %27,1’i tamamen katıldığını, %52,9’u büyük ölçüde katıldığını, %17,1’i kısmen katıldığını, %2,9’u hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğu (%80), 2005 ortaöğretim DKAB programının içeriğinin öğrencilerin gelecekteki öğrenmelerine hazırlık sağlamaya yönelik görüşünde olduklarını ifade etmişlerdir. Programın içeriğine bakıldığında, ilk olarak inanca yönelik üniteler yer almakta, daha sonra ibadet ünitelerine geçilmektedir. “İbadet” ünitelerinden sonra “Hz. Muhammed” ünitesi verilmekte ve üniteden sonra da “Vahiy ve Akıl” üniteleri programda yer almaktadır.

Bu sonuçlara göre, program içeriğinin öğrencinin gelecekteki öğrenmelerine hazırlık sağlamakta olduğu görülmektedir

27. Programın Öğretmen-Öğrenci Etkileşimine Dayalı Aktif Öğretime Yer Vermesi

Tablo 42: “Programda öğretmen öğrenci etkileşimine dayalı aktif öğretim vardır.”
Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Programda öğretmen öğrenci etkileşimine dayalı aktif öğretim vardır.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	38	27,1
2. Büyük ölçüde katılıyorum	67	47,9
3. Kısmen katılıyorum	30	21,4
4. Hiç katılmıyorum	5	3,6
Toplam	140	100

Tablo 42’de, “Programda öğretmen öğrenci etkileşimine dayalı aktif öğretim vardır” görüşüne öğretmenlerin %27,1’i tamamen katıldığını, %47,9’u büyük ölçüde katıldığını, %21,4’ü kısmen katıldığını, %3,6’sı hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğu (%75), 2005 ortaöğretim DKAB programında, öğretmen öğrenci etkileşimine dayalı aktif öğretimin yapılabildiğini ifade etmişlerdir. Örneğin; “İslam ve Barış” adlı ünitenin işlenişine yönelik önerilen etkinliklere bakıldığında, bu durum açık bir şekilde görülebilmektedir. “İslam ve Barış” ünitesinin işlenişinde ilk olarak İslam’ın barış anlayışını içeren afiş hazırlanması önerilmekte, sonra barış mesajları içeren görsel materyaller toplanması istenmektedir. Toplumdaki bireylerin rolleri öğrencilere dağıtılarak barışçıl davranışlar sergilenmeleri talep edilmektedir. Bu davranışların nedenleri ve oluşturacağı etkileri üzerinde konuşulması önerilmektedir. Edebiyatımızdan barış mesajları, barış şiirleri ve kompozisyonlar okunarak dersin aktif olarak işlenmesi ile ilgili etkinlik örnekleri verilmektedir. Öğrenciler afiş hazırlayarak, görsel materyal toplayarak, verilen rolleri oynayarak, şiir ve kompozisyon yazarak, öğretmen de bu konuyu karşılıklı konuşarak, olayları düzenleyerek derse katkı sağlamaktadır. Öğrenciyi merkez alan ve aktif katılımı sağlayan bir program anlayışının olduğu söylenebilir.

Programda aktif öğrenme, işbirliğine dayalı öğrenme, bağımsız öğrenme, öğrenmeyi öğrenme, sınıf dışında eğitim, bireysel farklılıklara duyarlı eğitim gibi çeşitli uygulama ve yaklaşımlara ağırlık verildiği görülmektedir (Kaymakcan 2007: 29)

28. Programın, Dersin İşlenişine ve Öğrenci Etkinliklerine Yönelik Uygun Öğretim Yöntem ve Tekniklerinin Uygulanmasında Öğretmenlere Yol Göstermesi

Tablo 43: “Program, bu dersin işlenişine ve öğrenci etkinliklerine yönelik uygun öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasında öğretmenlere yol gösterici olmaktadır.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Program, bu dersin işlenişine ve öğrenci etkinliklerine yönelik uygun öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasında öğretmenlere yol gösterici olmaktadır.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	38	27,1
2. Büyük ölçüde katılıyorum	71	50,7
3. Kısmen katılıyorum	30	21,4
4. Hiç katılmıyorum	1	0,7
Toplam	140	100

Tablo 43’de, “Program, bu dersin işlenişine ve öğrenci etkinliklerine yönelik uygun öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasında öğretmenlere yol gösterici olmaktadır” görüşüne öğretmenlerin %27,1’i tamamen katıldığını, %50,7’si büyük ölçüde katıldığını, %21,4’ü kısmen katıldığını, %,7’si hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğunun (%77,8) görüşüne göre 2005 ortaöğretim DKAB programı dersin işlenişine ve öğrenci etkinliklerine yönelik uygun öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasında öğretmenlere yol göstermektedir.

2005 ortaöğretim DKAB programında derste uygulanacak öğretim yöntem ve teknikleri açıklanmış ve DKAB dersine nasıl uygulanacağı örneklerle gösterilmiştir (M.E.B. Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim

Programı 2005: 45-72). Programda derslerin işleniş ve öğretim etkinliklerinde, bu öğretim yöntem ve tekniklerin uygulama örnekleri verilmiştir.

29. Programın, Öğretmenlere Bu Programı Nasıl Uygulayacakları Konusunda Yardımcı Olabilmesi

Tablo 44: “Program, bu programı nasıl uygulayacakları konusunda öğretmenlere yardımcı olabilmektedir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Program, bu programı nasıl uygulayacakları konusunda öğretmenlere yardımcı olabilmektedir.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	42	30,0
2. Büyük ölçüde katılıyorum	69	49,3
3. Kısmen katılıyorum	28	20,0
4. Hiç katılmıyorum	1	0,7
Toplam	140	100

Tablo 44’de, “Program bu programı nasıl uygulayacakları konusunda öğretmenlere yardımcı olabilmektedir” görüşüne öğretmenlerin %30,0’ı tamamen katıldığını, %49,3’ü büyük ölçüde katıldığını, %20’si kısmen katıldığını, %0,7’si hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (%79,3) görüşüne göre, 2005 ortaöğretim DKAB programın nasıl uygulanacağını konusunda öğretmenlere yardımcı olabilmektedir. Programda ne tür etkinlikler düzenleneceği, nasıl uygulanacağı belirtilmiştir. Örneğin; “Laiklik ve Din” konusuna bakıldığında, program öğretmenlerin laiklik kavramını tanımlayıp, Atatürk’ün laiklik anlayışıyla ilgili sözlerini araştırarak sunu hazırlayabileceğini, sonra laik devletin, birey ve toplumun din ve vicdan özgürlüğünün korunmasındaki rolünü ifade eden bir zihin haritası oluşturabileceğini belirtmektedir.

2005 ortaöğretim DKAB öğretim programı, öğretmene “öğretici” yerine “ortam düzenleyici ve kolaylaştırıcı” rolü yüklemektedir. Öğretmenin temel rolü, öğrenme-öğretme ortamını düzenlemek, etkinlikler konusunda öğrencilere rehberlik yapmaktır. Öğretmene rehberliğin yanı sıra ayrıca işbirliği sağlayıcı, yardımcı, kolaylaştırıcı, kendini geliştirici, planlayıcı, yönlendirici, bireysel

farklılıkları dikkate alıcı, sağlık ve güvenliği sağlayıcı rollerini vermiştir (Kaymakcan 2007: 29).

Sonuç olarak, 2005 ortaöğretim DKAB programı, programının nasıl uygulanacağı konusunda öğretmenlere yardımcı olabildiğini göstermektedir.

30. Programın Öğrencilere Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersini Öğrenmeye Karşı Olumlu Tutum Kazandırabilmesi

Tablo 45: “Öğrencilere bu programla DKAB dersini öğrenmeye karşı olumlu tutum kazandırmak mümkündür.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Öğrencilere bu programla DKAB dersini öğrenmeye karşı olumlu tutum kazandırmak mümkündür.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	38	27,1
2. Büyük ölçüde katılıyorum	67	47,9
3. Kısmen katılıyorum	34	24,3
4. Hiç katılmıyorum	1	0,7
Toplam	140	100

Tablo 45’de, “Öğrencilere bu programla DKAB dersini öğrenmeye karşı olumlu tutum kazandırmak mümkündür” görüşüne öğretmenlerin %27,1’i tamamen katıldığını, %47,9’u büyük ölçüde katıldığını, %24,3’ü kısmen katıldığını, %0,7’si hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğunun (%75) görüşüne göre, 2005 ortaöğretim DKAB programı, öğrencilere bu programla DKAB dersini öğrenmeye karşı olumlu tutum kazandırmak mümkün olduğu görülmektedir. Programın içeriğinin bir bütünlük arz ettiği ve konularının güncel olarak seçildiği söylenebilir. Ayrıca programın öğrenci merkezli olması öğrenciyi aktif hale getirmekte ve öğrencinin derse karşı ilgisini artırmaktadır.

İlköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin DKAB dersine karşı tutumlarını inceleyen bir araştırmada, öğrencilerin %86’sının DKAB dersine karşı tutumlarının olumlu olduğu görülmüştür (Kaya 2001: 43-78).

Sonuç olarak, 2005 ortaöğretim DKAB programının öğrenciye DKAB dersine karşı olumlu bir tutum kazandırdığı anlaşılmaktadır.

31. Programda Önerilen Öğretim Yöntemlerinin Sınıf Ortamında Uygulanabilir Nitelikte Olması

Tablo 46: “Programda önerilen öğretim yöntemleri sınıf ortamında uygulanabilir niteliktedir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Programda önerilen öğretim yöntemleri sınıf ortamında uygulanabilir niteliktedir.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	33	23,6
2. Büyük ölçüde katılıyorum	71	50,7
3. Kısmen katılıyorum	34	24,3
4. Hiç katılmıyorum	2	1,4
Toplam	140	100

Tablo 46’da, “Programda önerilen öğretim yöntemleri sınıf ortamında uygulanabilir niteliktedir” görüşüne öğretmenlerin %23,6’sı tamamen katıldığını, %50,7’si büyük ölçüde katıldığını, %24,3’ü kısmen katıldığını, %1,4’ü hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin yaklaşık %74’ünün görüşüne göre, 2005 ortaöğretim DKAB programında önerilen öğretim yöntemlerinin sınıf ortamında uygulanabilir nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

2005 ortaöğretim DKAB programında beyin fırtınası, tartışma yöntemi, örnek olay incelemesi, gözlem gezisi yöntemi, drama, altı şapkalı düşünme tekniği kavram haritaları gibi öğretim yöntemi ve bunların din öğretiminde kullanımı açıklanmıştır. Ayrıca konuların işlenişinde etkinlik örnekleri verilmiştir.

2005 ortaöğretim DKAB öğretim programının uygulanması sürecinde gerekli bilgi, beceri ve kavramların kazanımında işe koşulabilecek ve etkinliklere temel oluşturabilecek bazı uygulamalardan olmak üzere örnek olay analizi, sonuç çıkarma, geri plandaki düşünceleri bulma, slogan bulma, afiş ve poster hazırlama,

şiiir ve öykü yazma, görsel imge oluşturma, önem sırasına koyma, başlık bulma, sınıflama yapma, örnek verme, kendini değerlendirme, yordama yapma, bulmaca, dramatizasyon, tavsiyede bulma, karşılaştırma yapma, problem çözme, görüşme yapma, alan gezileri, kavram haritası oluşturma, kanıtlama, beyin fırtınası gibi uygulamalara yer verilmiştir. Ayrıca, uygulamaların nasıl yapılacağına yönelik ayrıntılı açıklamalar “Öğretmene Bilgi Notları” başlığı altında verilmiştir (Kaymakcan 2007: 29).

32. Programın Öğrencinin Yaratıcı Düşünme – Problem Çözme Becerilerini Geliştirici Etkinliklere Yer Vermesi

Tablo 47: “Program öğrencinin yaratıcı düşünme – problem çözme becerilerini geliştirici etkinliklere yer vermiştir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Program öğrencinin yaratıcı düşünme – problem çözme becerilerini geliştirici etkinliklere yer vermiştir.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	27	19,3
2. Büyük ölçüde katılıyorum	78	55,7
3. Kısmen katılıyorum	33	23,6
4. Hiç katılmıyorum	2	1,4
Toplam	140	100

Tablo 47’de, “Program öğrencinin yaratıcı düşünme, problem çözme becerilerini geliştirici etkinliklere yer vermiştir” görüşüne öğretmenlerin %19,3’ü tamamen katıldığını, %55,7’si büyük ölçüde katıldığını, %23,6’sı kısmen katıldığını, %1,4’ü hiç katılmadığını belirtmiştir.

2005 ortaöğretim DKAB programına bakıldığında, programın öğrencinin yaratıcı düşünme gücünü ve problem çözme becerilerini geliştirici etkinliklere yer verdiği görülmektedir. Bunu bir örnekle açıklayacak olursak, inanç başlıklı öğrenme alanında yapılması önerilen etkinlikler şunlardır: Allah’ın varlığını evrendeki örneklerle delillendirmeye yönelik bir çalışma yapılır. Enam suresinin 74-81. ayetlerinin mealî yorumlanır. Yaratılış ve alemdeki düzenle ilgili bir belgesel izlenir. İzlenen belgesel yorumlanır. Allah ile iletişim kurma biçimlerini gösteren görsel materyaller araştırılır ve bu materyaller konuşulur. Sonra iman esaslarının

hayatımızdaki rolü tartışılır. Bu gibi etkinlikler öğrenciyi yaratıcı düşünmeye ve problem çözme becerilerini geliştirmeye sevk etmektedir.

Öğrencilerin yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirmeye yönelik olarak 2005 ortaöğretim DKAB programında empati kurma, değerlendirme, benzetim, günlük yaşamla ilişkilendirme, not alma, görüş tarama, gözlem ve inceleme, formülleştirme, haber toplama, bildikleriyle bağ kuma, dosya oluşturma, öykü tamamlama, çalışma yaprakları ve öğretim malzemesi hazırlama, koleksiyon yapma, hipotez oluşturma ve sınama, yıllık hazırlama, tersinden düşünme, anlaşma imzalama, pandomim, öğrendiklerini listeleme, proje hazırlama, gazete çıkarma gibi uygulamalar etrafında öğrenme-öğretme etkinlikleri hazırlanabileceği belirtilmektedir (Kaymakcan 2007: 30).

Sonuç olarak, 2005 ortaöğretim DKAB programının öğrenciyi yaratıcı düşünmeye ve problem çözme becerilerini geliştirici etkinliklere yer verdiğini göstermektedir.

33. Programın Güncel Olaylara, Belirli Gün ve Haftalara Yeterince Yer Vermesi

Tablo 48: “Programda güncel olaylara, belirli gün ve haftalara yeterince yer verilmiştir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Programda güncel olaylara, belirli gün ve haftalara yeterince yer verilmiştir.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	20	14,3
2. Büyük ölçüde katılıyorum	56	40,0
3. Kısmen katılıyorum	53	37,9
4. Hiç katılmıyorum	11	7,9
Toplam	140	100

Tablo 48’de, “Programda güncel olaylara, belirli gün ve haftalara yeterince yer verilmiştir” görüşüne öğretmenlerin %14,3’ü tamamen katıldığını, %40’ı büyük ölçüde katıldığını, %37,9’u kısmen katıldığını, %7,9’u hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin yarısından fazlası (%54,3), 2005 ortaöğretim DKAB programında güncel olaylara, belirli gün ve haftalara yer verildiğini ifade etmiştir.

“İslam ve Barış”, “Yaşayan Dinler ve Özellikleri”, “Değerler ve Aile” gibi pek çok konu güncellik taşımaktadır. Özellikle son zamanlarda İslam’ın savaş dini olduğunun yansıtılması, ahlaki yozlaşma ve bazı değerlerin kaybı bu konuların güncelliğini desteklemektedir. Ayrıca “Dinlerde Önemli Gün ve Geceler” adlı bir konu programda yer almaktadır.

Özen’nin yapmış olduğu araştırmaya göre, 1982 DKAB programında olduğu gibi 2000 DKAB programında da “Dini Günler, Aylar ve Geceler” ünitesinin bulunması öğretmenlerce uygun görülmektedir (2004: 60).

34. Programın Öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Alanıyla İlgili Gelecekteki İhtiyaçlarını Karşılamadaki Yeterliliği

Tablo 49: “Program öğrencilerin DKAB alanıyla ilgili gelecekteki ihtiyaçlarını karşılamada yeterlidir.” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Program öğrencilerin DKAB alanıyla ilgili gelecekteki ihtiyaçlarını karşılamada yeterlidir.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	12	8,6
2. Büyük ölçüde katılıyorum	56	40,0
3. Kısmen katılıyorum	57	40,7
4. Hiç katılmıyorum	15	10,7
Toplam	140	100

Tablo 49’da, “Program öğrencilerin DKAB alanıyla ilgili gelecekteki ihtiyaçlarını karşılamada yeterlidir” görüşüne öğretmenlerin %8,6’sı’ı tamamen katıldığını, %40’ı büyük ölçüde katıldığını, %40,7’si kısmen katıldığını, %10,7’si hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin görüşlerine göre, 2005 ortaöğretim DKAB programının öğrencilerin DKAB alanıyla ilgili gelecekteki ihtiyaçlarını karşılamada tam anlamıyla yeterli olduğu söylenemez. Ancak ortaöğretim DKAB dersi programı,

öncelikle iman, ibadet ve ahlak esaslarını, sonra Hz. Muhammed'in hayatını, Kuran'ı Kerimi ve dinleri, kültür ve medeniyeti öğretmeyi amaç edinmiştir.

Bilgin'e göre, lise din derslerinin konuları amaca ve lise öğrenci ihtiyacına uygun şekilde hazırlanmalıdır. Bunlar belirlenirken de öğretmen öğrenci ve veli temsilcilerinin fikirlerine başvurulmalıdır (1980: 152).

Şu bir gerçek ki, dünyada gün geçtikçe farklı sorunlar ortaya çıkmaktadır ve bu sorunlara din nasıl cevap vermektedir? sorusuna, ortaöğretimde öğretilen DKAB dersinin ne kadar yeterli olabileceği tartışma konusudur. Ancak, bu ders için bu program öğrenciye gelecekteki ihtiyaçlarını karşılamada temel olacaktır. Çünkü yaş itibarıyla bakacak olursak; Türkiye de ortaokula başlama yaşı on iki, lise bitirme yaşı ise on yedi-on sekizdir. On iki-on yedi yaş arası ise ergenlik dönemini kapsamaktadır. Bu dönem en kritik dönemlerden biridir. Ergen hem beden hem de zihnen gelişmekte ve değişmektedir. Bu nedenle ortaöğretimde din eğitimine dikkat edilmelidir. Bu dönemdeki ergenler dinin pratik yararı ve günlük olaylarla ilişkisi noktasında durmaktadır (Peker 1991: 94).

Sonuçlar, 2005 ortaöğretim DKAB programı öğrencilerin DKAB alanıyla ilgili gelecekteki ihtiyaçlarını karşılamada tam olmasa da kısmen yeterli olabileceğini göstermektedir.

35. Programın Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Alanındaki Gelişme ve Değişimleri Dikkate Alması

Tablo 50: “Program DKAB alanındaki gelişme ve değişimleri dikkate alarak hazırlanmıştır .” Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Program DKAB alanındaki gelişme ve değişimleri dikkate alarak hazırlanmıştır.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	29	20,7
2. Büyük ölçüde katılıyorum	76	54,3
3. Kısmen katılıyorum	32	22,9
4. Hiç katılmıyorum	3	2,1
Toplam	140	100

Tablo 50’de, “Program DKAB alanındaki gelişme ve değişimleri dikkate alarak hazırlanmıştır” görüşüne öğretmenlerin %20,7’si tamamen katıldığını, %54,3’ü büyük ölçüde katıldığını, %22,9’u kısmen katıldığını, %2,1’i hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin önemli bir bölümü (%75), 2005 ortaöğretim DKAB programının, DKAB alanındaki gelişme ve değişimleri dikkate alarak hazırlandığını ifade etmiştir. Değişim ve gelişimleri içermeyen bir program yeterli olamaz. Durağan olur ve çağa ayak uyduramaz. Örneğin programa “değerler ve aile”, “insan ve kaderi”, “İslam ve barış”, “dinler ve benzer özellikleri” adlı ünitelerin koyulması dünyadaki değişim ve gelişmelerin dikkate alındığını göstermektedir.

Sonuç olarak, 2005 ortaöğretim DKAB programının DKAB alanındaki gelişme ve değişimleri dikkate alarak hazırlandığı söylenebilir.

36. Programın Öğrenciler Arasındaki Bireysel Farklılıkları Dikkate Alması

Tablo 51: “Program öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları dikkate almaktadır.

“Görüşüyle İlgili Yüzdelerin Dağılımı

Program öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları dikkate almaktadır.	N	%
1. Tamamen katılıyorum	25	17,9
2. Büyük ölçüde katılıyorum	64	45,7
3. Kısmen katılıyorum	43	30,7
4. Hiç katılmıyorum	8	5,7
Toplam	140	100

Tablo 51’de, “Program öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları dikkate almaktadır” görüşüne öğretmenlerin %17,9’u tamamen katıldığını, %45,7’si büyük ölçüde katıldığını, %30,7’si kısmen katıldığını, %5,7’si hiç katılmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin yarısından fazlasının (%63,6) görüşüne göre, 2005 ortaöğretim DKAB programı öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları dikkate almaktadır. Programda ünite ve konular basitten zora, somuttan soyuta, yakından uzağa göre düzenlenmiştir. Yapılması tasarlanan etkinliklerin de öğrencinin seviyesine uygun olduğu belirtilebilir.

Okullar ve sınıflarda zihinsel, duygusal, sosyal ve kültürel yönden farklı özellikte öğrenciler bulunmaktadır. Programlar öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verecek ve bireysel farklılıklarını dikkate alacak nitelikte olmalıdır.

“2005 Ortaöğretim DKAB Programını Değerlendirme Ölçeği”ni meydana getiren ve iyi bir öğretim programında bulunması gereken 36 maddelik ilkeler bakımından, öğretmenlerin çoğunluğu 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını olumlu olarak değerlendirmektedir.

Ayrıca, “2005 Ortaöğretim DKAB Programını Değerlendirme Ölçeği”nin genel puan ortalamasından ($X=106,64$) bir standart sapma ($S=18,63$) değeri düşüldüğünde bulunan (88,01) puanının üzerinde öğretmenlerin %83,60’ı bulunmaktadır.

Bu sonuçlara göre, “Öğretmenlerin çoğunluğu 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını olumlu olarak değerlendirmektedir.” şeklinde kurulan hipotezi büyük ölçüde doğrulanmaktadır.

Bu sonuçlar, büyük ölçüde öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB programını olumlu yönde değerlendirdiklerini göstermektedir.

C. 1982 ve 2005 ORTAÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ PROGRAMLARININ BAZI KONULARI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRMALI OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde, 1982 ve 2005 ortaöğretim DKAB programlarından her hangi birinde yer alan veya yer almayan bazı konular açısından programlar hakkında öğretmenlerin görüşleri alınarak, elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

1. Hz. Muhammed’in Hayatı

Soru: “Yeni (2005) programında eski (1982) ortaöğretim DKAB programından farklı olarak; 9.sınıfta ‘Hz. Muhammed’in Hayatı’, 10.sınıfta ‘Kuran’a Göre Hz. Muhammed’, 11.sınıfta ‘Hz. Muhammed’in Örnekliği’, 12.sınıfta ‘Hz. Muhammed’i Anlama’ konularına yer verilmiştir. Bu konuların yeni programda yer alması sizce uygun mudur?”

Tablo 52: Öğretmenlerin “Hz. Muhammed’in Hayatı”yla İlgili Konular

Hakkındaki Görüşleri

Seçenekler	N	%
Evet	137	97,9
Hayır	3	2,1
Başka	—	—
Toplam	140	100

Tablo 52’de, yeni (2005) DKAB programında eski (1982) programdan farklı olarak Hz. Muhammed ile ilgili konuların yer almasının uygun olup olmadığı konusunda öğretmenlerin %97,9’u uygun olduğunu, %2,1’i uygun olmadığını belirtmiştir.

Bu konuda “evet” yanıtını veren öğretmenlerin görüşlerini incelediğimizde, öğretmenlerin büyük çoğunluğu Hz. Muhammed’in Müslümanlar için bir model olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca öğretmenler, Kuran’ı anlamada, yanlış peygamber profilini önlemede, dinin daha iyi anlaşılmasında gerekli olduğu için Hz. Muhammed ile ilgili konuların programda yer alması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu konuda “hayır” yanıtını verenler ise, konu dizilimi yanlış olduğu için ve ilköğretimde anlatıldığı için yer almaması gerektiğini savunmuşlardır.

Öğretmenlerin tamamına yakını 2005 ortaöğretim DKAB programında 1982 programından farklı olarak, Hz. Muhammed ünitesinin yer almasının uygun olduğu görüşündedirler. İslam dininde inanç, ibadet ve ahlak öğretilerinin öğrenilmesinde ve uygulanmasında Hz. Muhammed'in rolü vardır. Kuran-ı Kerim'den sonra İslam dininin önemli kaynağı olan Hz. Muhammed'in konu olarak DKAB dersinde yer alması da uygun görülmektedir

Bu bulguyu destekleyen ilköğretim DKAB programına yönelik araştırmalar da olmuştur. Örneğin, Özen tarafından yapılan bir araştırmada Hz. Muhammed'in hayatıyla ilgili ünitelerin sınıflara dağılışı açısından 2000 programının 1982'ye göre daha uygun olduğu tespit edilmiştir (2004: 33).

Bir başka araştırmada ise, Taştekin 1982 DKAB programındaki sekizinci sınıf öğretim programını değerlendirirken Hz. Muhammed'in hayatı konusunu, öğretmenlerin %84,6'sının gerekli fakat, yetersiz bulduğunu tespit etmiştir (1994: 279-281).

Tavukçuoğlu'na göre, "Ders kitaplarında, Peygamberimiz ve Türk İslam Tarihinde örnek şahsiyetlere daha fazla yer verilmeli ve bu konular değişik örneklerle derslerde sürekli işlenmelidir." (1993: 34).

Sonuçlar, Hz. Muhammed ünitesinin DKAB programlarında yer alması gerektiğini ortaya koymaktadır.

2. İnsan ve Kaderi

Soru: “Yeni (2005) DKAB programında eski (1982) programdan farklı olarak; 11.sınıfta ‘İnsan ve Kaderi’ konusuna yer verilmiştir. Bu konunun yeni programda yer alması sizce uygun mudur?”

Tablo 53: Öğretmenlerin “İnsan ve Kaderi” Konusu Hakkındaki Görüşleri

Seçenekler	N	%
Evet	131	93,6
Hayır	6	4,3
Başka	3	2,1
Toplam	140	100

Tablo 53’de, yeni (2005) DKAB programında eski (1982) programdan farklı olarak insan ve kaderi konusunun yer almasının uygun olup olmadığı konusunda öğretmenlerin %93,6’sı uygun olduğunu ve %4,3’ü uygun olmadığını belirtmiştir.

Bu konuda “evet” yanıtını veren öğretmenlerin görüşlerini incelediğimizde büyük çoğunluğu, bu konunun öğrencilerin en fazla soru sordukları konu olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca öğretmenler, bu konuyu insanların zihninde oturtamadığı, insanlığın problemi olduğu, kişinin hayatını anlamlandırıdığı, İslam’ın önemli bir konusu olduğu, öğrencilerin hayatı kabullenmelerini sağladığı, bu konuda yanlış anlamaların önüne geçtiği, öğrencilerde sorumluluk bilincini sağladığı, merak edilen bir konu olduğu ve öğrencilerin bu konuyu anlamakta zorluk çektikleri için “insan ve kaderi” konusunun programda yer alması gerektiğini belirtmişlerdir.

Bu konuda “hayır” yanıtını veren öğretmenler ise, ilköğretimde “insan ve kaderi” konusunun verildiğini belirtmektedir. Ayrıca ortaöğretim 10. ve 11.sınıflara bu konunun bulunduğunu ifade etmişlerdir. Çok geniş bir konu olduğu ve bu konunun anlatılmasının derse olan ilgiyi azalttığını ifade edenler de olmuştur. “Başka” yanıtını veren öğretmenler de, adı geçen konunun gereğinden fazla ayrıntılı yazıldığını ve öğrencinin ilgisini azalttığını ifade etmişlerdir.

İnsan iradesi ile kader konusu arasındaki farkı ortaya koymak oldukça zor bir konudur. Bu durum insanların zihnini meşgul eden bir konudur. Bu konunun programda yer alması, öğrencilerin karşılarına çıkan problemleri aşma konusunda yardımcı olabilir. Onlara hayatı kabullenmeyi ve mutluluğunu sağlayabilir.

Sonuçlar “İnsan ve Kaderi” konusunun programda yer almasının uygun olduğunu göstermektedir.

3. İslam Düşüncesinde Yorumlar

Soru: “Yeni (2005) DKAB programında eski (1982) programdan farklı olarak; 11.sınıfta ‘İslam Düşüncesinde Yorumlar’ konusuna yer verilmiştir. Bu konunun yeni programda yer alması sizce uygun mudur?”

Tablo 54: Öğretmenlerin “İslam Düşüncesinde Yorumlar” Konusu Hakkındaki Görüşleri

Seçenekler	N	%
Evet	122	87,1
Hayır	8	5,7
Başka	10	7,1
Toplam	140	100

Tablo 54’de, yeni (2005) programda eski (1982) programdan farklı olarak “İslam düşüncesinde yorumlar” adlı konunun yer almasının uygun olup olmadığı konusunda öğretmenlerin %87,1’i uygun olduğunu, %5,7’i uygun olmadığını belirtmiştir.

Bu konuda “evet” yanıtını veren öğretmenlerin görüşlerini incelediğimizde büyük çoğunluğu, öğrencilere yorum yapmayı öğretmek adına yer alması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca öğretmenler bu konunun, yanlış anlamaların önüne geçtiği, günümüzdeki problemlerin eskiye dayandığı, bu konunun İslam dini içerisinde bir zenginlik olduğu, insanlar arasında barışı sağladığı, mezheplerin çıkış sebebini ortaya koyduğu, farklı görüşler karşısında doğru yorumlara sahip olmayı sağladığı, güncel bir konu olduğu, merak edilen bir konu olduğu, İslam’ın dinamik bir düşünce yapısına sahip olduğu, farklı görüşlere saygıyı öğretebildiği,

öğrencilerin çözemediği karmaşık bir konu olduğu için programda yer alması gerektiğini ifade etmişlerdir.

“Hayır” yanıtını veren öğretmenler ise, bu konuyu gerekli görmediğini, öğrencilerin bu konuda bocaladıklarını ve ağır bir konu olduğunu ifade etmiştir.

“Başka” yanıtını işaretleyen öğretmenler ise, bu konunun öğrencilerin zihinlerini karıştırabileceğini ileri sürmüştür.

Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun görüşüne göre, 2005 ortaöğretim DKAB programında 1982 programından farklı olarak “İslam düşüncesinde yorumlar” konusunun yer almasının uygun olduğu anlaşılmaktadır.

Öğrenci bu konuyla İslam dininde var olan farklı yorumları tanır. Bunlarla ilgili doğru bilgiler edinir. İslam dininin ne kadar zengin bir din olduğunu fark eder. Farklı mezheplere sahip insanların bir arada yaşayabildiğini kavrar. Onların görüşlerine saygıyı öğrenir. Onlarla ilgili doğru yorumlara sahip olabilir.

“Öğretmenler öğrencilerin özellikle muhakeme etme ile ilgili sorunlarına imkan tanımalı ve onların soru sorma, düşünme ve fikir oluşturma kabiliyetlerini geliştirmelidir.” (Tavukçuoğlu 1993: 35). Bu nedenle, İslam düşüncesinde yorumlar konusunda ve benzeri diğer konuların işlenmesi sırasında öğrencilerin eleştirel ve sorgulayıcı düşünceleri geliştirilmelidir.

4. Tövbe ve Bağışlama

Soru: “Yeni (2005) DKAB programında eski (1982) programdan farklı olarak; 12. sınıfta ‘Tövbe ve Bağışlama’ konusuna yer verilmiştir. Bu konunun yeni programda yer alması sizce uygun mudur?”

Tablo 55: Öğretmenlerin “Tövbe ve Bağışlama” Konusu Hakkındaki Görüşleri:

Seçenekler	N	%
Evet	131	93,6
Hayır	4	2,9
Başka	5	3,6
Toplam	140	100

Tablo 55’de, yeni (2005) DKAB programında eski (1982) programdan farklı olarak tövbe ve bağışlama adlı konunun yer almasının uygun olup olmadığı konusunda öğretmenlerin %93,6’sı uygun olduğunu, %2,9’u uygun olmadığını belirtmiştir. %3,6’sı ise başka cevaplar vermiştir.

Bu konuda “evet” yanıtını veren öğretmenlerin görüşlerini incelediğimizde büyük çoğunluğu, öğrencilere İslam’ın affediciliğini göstermek ve onlara umut sağlamak adına yer almasının uygun olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca öğretmenler, insanın günah işleyen bir varlık olduğu, bağışlayan Allah modelini gösterdiği, öğrencilerin ihtiyaç duyduğu bir konu olduğu, öğrencilere dua ve tövbe etmeyi öğrettiği, tövbe etmenin insanı Allah’a yaklaştıracaklarını, toplumsal ve bireysel dini hayat için önemli olduğu, temel imanî ve ahlakî konulardan biri olduğu, hatadan dönmeyi öğrettiği için bu konunun programda yer almasının uygun olduğunu ifade etmişlerdir.

“Hayır” yanıtını veren öğretmenler, bu konunun daha önce, özellikle 10. sınıfta olması gerektiğini belirtmiştir.

“Başka” yanıtını işaretleyen öğretmenler ise, başlı başına bir ünite olmaması gerektiğini, 9.sınıf da verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Öğretmenlerin çoğunluğuna (%93,6) göre, 2005 DKAB programında 1982 programından farklı olarak “tövbe ve bağışlama” konusunun yer almasının uygun olduğu anlaşılmaktadır

5. Savurganlık

Soru: “Eski (1982) programda yeni (2005) programdan farklı olarak; 9.sınıfta ‘Savurganlık’ konusuna yer verilmiştir. Bu konunun yeni programda yer almaması sizce uygun mudur?”

Tablo 56: Öğretmenlerin “Savurganlık” Konusu Hakkındaki Görüşleri

Seçenekler	N	%
Evet	93	66,4
Hayır	44	31,4
Başka	3	2,1
Toplam	140	100

Tablo 56’de, eski (1982) DKAB programında yeni (2005) programdan farklı olarak “savurganlık” adlı konunun yer almamasının uygun olup olmadığı konusunda öğretmenlerin %66,4’ü uygun olduğunu, %31,4’ü uygun olmadığını belirtmiştir. %2,1’i ise başka cevaplar vermiştir.

Bu konuda “evet” yanıtını veren öğretmenlerin görüşlerini incelediğimizde büyük çoğunluğu, ilköğretimde işlendiğini belirtmiştir. Ayrıca öğretmenler, bu konun öğrencileri sıktığını ifade etmiştir.

“Hayır” yanıtını veren öğretmenlerin büyük çoğunluğu ülkemizde israf sorununun olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca iktisadi hayatın İslam dininde önemli olduğunu, kanaatkar olmayı öğrettiğini, öğrencilerin bu konuya ilgi gösterdiğini, israfın ne olduğunun tam olarak bilinmediğini, hayat boyu insana gerekli olduğunu belirtmişlerdir.

“Başka” yanıtını işaretleyenler ise, zaten yeterince bu konunun işlenmediğini, ünite olarak değil de konu olarak verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

1982 programında “savurganlık” ünite olarak yer almaktadır. Bu konu 2005 DKAB programında da yer almalıydı. Ancak ünite olarak değil de ünitenin bir alt konusu olabilirdi. Çünkü ülkemizde özellikle gençlerde inanılmaz bir israf sorunu vardır. Bu israfın önüne geçebilmek de eğitimle mümkündür. Gençlerdeki marka tutkusu bu israfın önemli bir göstergesidir. İsrafın önüne geçmek, milli gelir kaybını önlemek, var olanla yetinmeyi öğretmek için bu ünitenin 2005 DKAB programında da yer alması yerinde olabilir.

Ancak, öğretmenlerin çoğunluğuna (%66,4) göre “savurganlık” konusunun 2005 ortaöğretim DKAB programında yer almamasının uygun olduğunu göstermiştir.

6. Kötülüklerden Kaçınma ve Kötülükleri Önleme

Soru: “Eski (1982) DKAB programında yeni (2005) DKAB programından farklı olarak; 10.sınıfta ‘Kötülüklerden Kaçınma ve Kötülükleri Önleme’ konusuna yer verilmiştir. Bu konunun yeni programda yer almaması sizce uygun mudur?”

Tablo 57: Öğretmenlerin “Kötülüklerden Kaçınma ve Kötülükleri Önleme”
Konusu Hakkındaki Görüşleri

Seçenekler	N	%
Evet	77	55,0
Hayır	58	41,4
Başka	5	3,6
Toplam	140	100

Tablo 57’de, eski (1982) DKAB programda yeni (2005) DKAB programdan farklı olarak “kötülüklerden kaçınma ve kötülükleri önleme” adlı konunun yer almamasının uygun olup olmadığı konusunda öğretmenlerin %55’i bu durumun uygun olduğunu, %41,4’ü uygun olmadığını belirtmiştir. %3,6’sı ise başka cevaplar vermiştir.

Bu konuda “evet” yanıtını veren öğretmenlerin görüşlerini incelediğimizde, ibadet konusunda bu konunun yer aldığını ifade etmişlerdir.

“Hayır” yanıtını veren öğretmenler ise, toplumda kötülüğün yaygın olduğu, öğrencinin ilgisini çektiği, Müslümanın görevi olduğu, ahlaki temellendirmeye yardımcı olduğu, toplumu sarsan ve güncel bir konu olduğu, hadislerimizde bu konuya dikkat çekildiği, eğitimin amacının öğrencide davranış değişikliği yapmak olduğu, duyarsız ve bilinçsiz bir toplumun önüne geçmek ve insanları kötülüğe iten sebepleri ortadan kaldırmak gerektiği için bu konunun 2005 ortaöğretim DKAB programında da yer alması gerektiğini ifade etmiştir.

“Başka” yanıtını işaretleyenler ise, ünite olarak değil konu olarak yer alması gerektiğini belirtmişlerdir.

İnsanları kötülükten alıkoymak için böyle bir konunun yer alması uygun olacaktır. Son zamanlarda okullarda şiddet olaylarının artması, ahlaki yozlaşmanın varlığı bu konunun programda olmasını zorunlu kılmaktadır. Sigara, alkol gibi kötü alışkanlıkların yaşı gittikçe küçülmektedir.

Öğretmenlerin yaklaşık yarısı bu ünitenin yeni programda yer almamasının uygun olduğunu belirtirken, yaklaşık yarısına yakını da yeni programda adı geçen ünitenin yer alması gerektiği görüşünü belirtmişlerdir.

7. Çalışmak ve Üretici Olmak

Soru:“Eski (1982) DKAB programında yeni (2005) DKAB programından farklı olarak; 10.sınıfta ‘Çalışmak ve Üretici Olmak’ konusuna yer verilmiştir. Bu konunun yeni programda yer almaması sizce uygun mudur?”

Tablo 58: Öğretmenlerin “Çalışmak ve Üretici Olmak” Konusu Hakkındaki Görüşleri

Seçenekler	N	%
Evet	95	67,9
Hayır	38	27,1
Başka	7	5,0
Toplam	140	100

Tablo 58’da, eski programda yeni programdan farklı olarak “çalışmak ve üretici olmak” adlı konunun yer almamasının uygun olup olmadığı konusunda öğretmenlerin %67,9’u uygun olduğunu, %27,1’i uygun olmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin %5’i ise bu soruda “başka” seçeneğini işaretlemiştir.

Bu konuda “evet” yanıtını veren öğretmenlerin görüşlerini incelediğimizde büyük çoğunluğu adı geçen konunun başka derslerde var olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenler, bu konunun DKAB dersiyle doğrudan ilgili olmadığı, bilinen bir konu olduğu, diğer konularla telafi edildiği için yer almasının gerekli olmadığını belirtmişlerdir.

“Hayır” yanıtını veren öğretmenler ise, toplumumuzda tembelliğin yaygın olduğu, çalışmanın ibadet sayıldığı, dinimizin esası olduğu, insanı insan yapan değer olduğu, kalkınmayı ve başarıyı sağladığı için bu konunun programda yer almasının gerekli olduğunu belirtmiştir.

“Başka” yanıtını veren öğretmenler ise, başka derslerde işlendiğini ve ünite olarak değil de programda bir konu olarak yer alması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Ortaöğretim çağındaki bir öğrenci üretebilme yaşındadır. Gençliğin vermiş olduğu enerjiyi bu alanda kullanabilir. Hadislerde ve ayetlerde de bu konuya dikkat çekilmektedir.

Öğretmenlerin çoğunluğunun görüşlerinden, “çalışmak ve üretici olmak” konusunun 2005 DKAB ortaöğretim programında yer almamasının uygun olduğu anlaşılmaktadır.

8. Mutluluk

Soru:“Eski (1982) DKAB programında yeni (2005) DKAB programından farklı olarak; 10. sınıfta ‘Mutluluk’ konusuna yer verilmiştir. Bu konunun yeni programda yer almaması sizce uygun mudur?”

Tablo 59: Öğretmenlerin “Mutluluk” Konusu Hakkındaki Görüşleri

Seçenekler	N	%
Evet	110	78,6
Hayır	25	17,9
Başka	5	3,6
Toplam	140	100

Tablo 59’da, eski (1982) DKAB programında yeni (2005) DKAB programından farklı olarak “mutluluk” adlı konunun yer almamasının uygun olup olmadığı konusunda öğretmenlerin %78,6’sı uygun olduğunu, %17,9 uygun olmadığını belirtmiştir.

Bu konuda “evet” yanıtını veren öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde büyük çoğunluğu, 2005 DKAB programındaki aile konusunun bu konuyu telafi ettiğini, yine 2005 DKAB programındaki Kuran ve Hz. Muhammed ile ilgili konuları bilmenin bu konu için yeterli olabileceğini, başka dersin konusu olduğunu, başka kitaplar okuyarak telafi edebileceğini, mutluluğun bir yaşam biçimi olduğunu ifade etmişlerdir.

“Hayır” yanıtını veren öğretmenler ise, insanların ne aradığını bilmediği, öğrencilerin özgüven ve başarı ihtiyacı içinde olduğu, gençlerin çoğunun mutsuz olduğu, mutluluğun insan hayatının gereği olduğu, dinin amacının mutlu insan yetiştirmek olduğu için programda bu konunun yer almasının uygun olduğunu ifade etmiştir.

“Başka” yanıtını işaretleyenler ise, bu konunun doğrudan DKAB dersinin konusu olmadığını belirtmiştir.

1982 ortaöğretim DKAB programında bu konu bir ünite olarak yer almaktadır. Bu ünite, 2005 ortaöğretim DKAB programında ünitenin bir alt konusu olarak yer alabilirdi. Çünkü ortaöğretim çağındaki öğrenciler ergenlik dönemindedirler. Mutluluk konusu, ergenlik dönemin bunalımından kurtulabilmesinde ergene yardımcı olabilir.

9. Öğretmenlik

Soru: “Eski (1982) DKAB programında yeni (2005) DKAB programından farklı olarak; 10. sınıfta ‘Öğretmenlik’ konusuna yer verilmiştir. Bu konunun yeni programda yer almaması sizce uygun mudur?”

Tablo 60: Öğretmenlerin “Öğretmenlik” Konusu Hakkındaki Görüşleri

Seçenekler	N	%
Evet	102	72,9
Hayır	27	19,3
Başka	11	7,9
Toplam	140	100

Tablo 60’de, eski (1982) DKAB programında yeni (2005) DKAB programından farklı olarak “öğretmenlik” adlı konunun yer almamasının uygun olup olmadığı konusunda öğretmenlerin %72,9’u uygun olduğunu, %19,3’ü uygun olmadığını belirtmiştir.

Bu konuda “evet” yanıtını veren öğretmenlerin görüşlerini incelediğimizde büyük çoğunluğu, bu konunun çok tekrar olduğu, ilgi çekici bir konu olmadığı, öğretmenliğin anlatılmaması yaşatılması gerektiği bir konu olduğu için yer almaması gerektiğini belirtmişlerdir. “Hayır” yanıtını verenler ise, önemli bir konu olduğunu, öğretmene ilginin azaldığını, peygamber mesleği olduğunu, öğretmene saygı duygularını geliştireceğini ifade etmişlerdir. “Başka” yanıtını işaretleyen öğretmenler ise, kendilerini övmek anlamına geldiğini ifade etmişlerdir.

“Öğretmenlik” konusu 1982 ortaöğretim DKAB programında bir ünite olarak yer almaktadır. 2005 ortaöğretim DKAB programında “öğretmenlik” konusunun yer almaması program için bir eksiklik olarak görülmeyebilir.

10. Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programında Olmayıp da, Programda Yer Almasının Yararlı Olacağını Düşündükleri Ünite veya Konular

Ankette, ortaöğretim DKAB öğretmenlerine, 2005 ortaöğretim DKAB programında olmayıp da programda yer almasının yararlı olacağını düşündükleri ünite veya konuların olup olmadığı sorulmuştur. Bu soruya yönelik olarak belirtilen görüşler olarak; kısa sureler ve anlamlarının öğretilmesi ile ibadetler konusu, manevi eğitimin önemini, gençlerin sorunları, diğer dinler, haram-helal konuları, inanç konusu, sahabe hayatları, savurganlık, rüşvet, gıybet, İslam'da evlilik ve ailede mutluluk, insan yaratılışı, İslam'ın ticaret anlayışı, Kuran'da övülen ve yerilen insan tipleri, peygamberlerin hayatları, iş ahlakı gibi pek çok konunun yer alması gerektiği işaret edilmiştir.

11. Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programında Gereksiz Buldukları Ünite veya Konular

Ankette, ortaöğretim DKAB öğretmenlerine, 2005 ortaöğretim DKAB programında gereksiz buldukları ünite veya konular olup olmadığı sorulmuştur. Bu soruya yönelik alınan cevapların başlıcaları şunlardır: Değer konusu, bazı ahlaki konular, İslam ve estetik, inanmanın çeşitli biçimleri, örf ve adetler, mezhepler, yaşamayan dinler, batıl konular. Ayrıca ibadet konusunun bütün sınıflarda birbirine yakın ele alınması yerine, her sınıfta ayrı yönü ile ele alınması gerektiği belirtilmiştir.

12. Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programıyla İlgili Uygulamada Karşılaştıkları Güçlükler

Ankette, ortaöğretim DKAB öğretmenlerine, 2005 ortaöğretim DKAB programıyla ilgili uygulamada karşılaştıkları güçlükleri sorulmuştur.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, ders saatinin yetersizliği ve okuldaki araç-gereç yetersizliğinden (tepegöz, bilgisayar vb.) bahsetmektedir. Bunun dışında, değerlendirme konusunda, dini konulardaki soyut kavramları anlatmada, ibadet konusundaki uygulamaları yapmada zorlandıklarını belirtmiştir.

Ayrıca ÖSS’de DKAB dersi ile ilgili soru çıkmadığını belirten öğretmenler, bunun derse olan ilgiyi azalttığını belirtmektedir. Çünkü üniversite sınavında DKAB dersi konularından soru çıkmaması derse karşı ilgiyi olumsuz etkilemektedir (Dodurgalı 1998: 29).

13. Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ortaöğretim Programını Uygulama Noktasında Kendilerini Yeterli Görme Derecesi

Soru: “DKAB öğretmeni olarak uygulamak da olduğunuz 2005 DKAB programındaki bilgi ve beceriler açısından kendinizi yeterli buluyor musunuz?”

Tablo 61: Öğretmenlerin 2005 DKAB Ortaöğretim Programını Uygulama Noktasında Kendilerini Yeterli Görme Derecesi

Seçenekler	N	%
Evet	80	57,1
Kısmen	60	42,9
Hayır	—	—
Henüz Programı Yeterince İncelemedim	—	—
Toplam	140	100

Tablo 61’de, öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB programındaki bilgi ve beceriler açısından kendilerini yeterli görme derecesine bakıldığında öğretmenlerin %57,1’i kendilerini yeterli gördüğünü, %42,9’u kısmen yeterli gördüğünü belirtmiştir.

Sonuç olarak, öğretmenler 2005 ortaöğretim DKAB programını uygulama noktasında, yarıdan fazlası kendilerini yeterli, yaklaşık yarıya yakını ise kısmen

yeterli gördüğünü belirtmektedir. Kendilerini kısmen yeterli gören öğretmenlerin hizmet-içi programlarla bu konuda yetiştirilmeleri gerekli görülmektedir.

14. Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programını Uygulama Noktasında Sürenin Yeterlilik Derecesi

“Sizce 2005 ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi programındaki konuların işlenmesi için verilen süre yeterli midir?”

Tablo 62: Öğretmenlerin 2005 Ortaöğretim DKAB Programını Uygulama Noktasında Sürenin Yeterlilik Durumu

Seçenekler	N	%
Evet	3	2,1
Kısmen	21	15,0
Hayır	116	82,9
Toplam	140	100

Tablo 62’de, öğretmenlerin 2005 ortaöğretim DKAB programını uygulama noktasında sürenin yeterlilik durumu ile ilgili görüşlerine bakıldığında, öğretmenlerin %2,1’i sürenin yeterli olduğunu, %15’i sürenin kısmen yeterli olduğunu, %82,9’u sürenin yeterli olmadığını belirtmiştir.

Bu konuda “evet” yanıtını veren öğretmenler, programın haftada bir saatlik ders süresinde yeteceğini ifade etmişlerdir.

“Kısmen” yanıtını veren öğretmenler ise, konuları yetiştirdiklerini, ancak dersin verimli geçmediğini düşünmektedirler. Öğrencilerin sorularını cevaplama imkanı olmadığını, sadece konuların yetiştirilebildiğini söylemektedirler.

“Hayır” yanıtını veren öğretmenler ise, öğrencilerin zihninde birtakım sorular kaldığı, programın bir saate sığdırılamadığı, öğrenci katılımına imkan sağlamadığı, programın çok yoğun hazırlandığı, farklı kaynaklar kullanmaya imkan tanımadığı, uygulamaya zaman kalmadığı gibi nedenlerle bir ders saatinin yeterli olmadığını ifade etmiştir.

Ayhan’a göre, din eğitimi ilköğretim için birinci sınıftan başlamalı ve haftada en az bir saat olmalıdır.(Ayhan 1998: 220) Ancak lise ve dengi okullarda ise üç saat olmalı ve müfredat programı öğrencilerin ihtiyacını dikkate almalıdır (Ayhan 1981: 262)

2005 ortaöğretim DKAB programının içeriğine bakıldığında konu bakımından çok yoğun olarak hazırlandığı görülmektedir. Programın haftada bir saatlik derste verimli bir şekilde işlenmesi mümkün değildir. Bu nedenle ortaöğretimde DKAB ders saati yeterli hale getirilmelidir.

Sonuç olarak, 1982 ve 2005 ortaöğretim DKAB programlarının konuları öğretmenlerin görüşlerine göre karşılaştırıldığında; “öğretmenler 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programı konularını 1982 ortaöğretim DKAB öğretim programının konularına göre daha yeterli olarak değerlendirmektedirler.” hipotezini doğrulamaktadır. Öğretmenler yeni (2005) DKAB programında, Hz. Muhammed, insan ve kaderi, İslam düşüncesinde yorumlar, tövbe ve bağışlama gibi konuların yer almasını uygun bulmuştur. Eski (1982) DKAB programındaki savurganlık, kötülükten kaçınma ve kötülükleri önleme, çalışmak ve üretici olmak, mutluluk, öğretmenlik gibi konularının da yeni programda yer almamasını çoğunlukla uygun bulmuşlardır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada ortaöğretim DKAB öğretmenlerinin görüşlerine göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programıyla ilgili olarak elde edilen sonuçlar şunlardır:

1. Öğretmenlerin cinsiyetine göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark bulunmamıştır.
2. Öğretmenlerin yaşına göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark bulunmamıştır.
3. Öğretmenlerin mesleki kıdemine göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark bulunmamıştır.
4. Öğretmenlerin mezun oldukları yüksek öğretim kurumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark bulunmamıştır.
5. Öğretmenlerin görev yaptığı yere göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark bulunmamıştır.
6. Öğretmenlerin okuldaki görevine göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark bulunmamıştır.
7. Öğretmenlerin haftalık toplam ders saatine göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark bulunmamıştır.
8. Öğretmenlerin şimdiye kadar hizmet içinde program geliştirme ve öğretim programı konusunda almış olduğu eğitim durumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark bulunmamıştır.
9. Öğretmenlerin öğrenim gördüğü fakültesinde program geliştirme ve öğretim programı konusunda almış olduğu eğitimin yeterli olma durumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark bulunmamıştır.

10. Öğretmenlerin eğitim ihtiyacı noktasındaki eksikliklerini giderme durumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark bulunmamıştır.
11. Öğretmenlerin DKAB dersi öğretmenliğini seçme nedenine göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark bulunmamıştır.
12. Öğretmenlerin çalıştığı okul türüne göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark bulunmamıştır.
13. Öğretmenlerin DKAB dersine yönelik görsel ve yazılı yeni yayınları takip etme durumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark bulunmamıştır.
14. Öğretmenlerin hizmet içi eğitim kursuna katılma durumuna göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark bulunmamıştır.
15. Mesleğiyle ilgili hizmet iç eğitim, kurs ve seminerine katılma ihtiyacı hisseden öğretmenlere göre, 2005 ortaöğretim DKAB öğretim programını değerlendirmeleri bakımından aralarında önemli bir fark bulunmamıştır.
16. 2005 ortaöğretim DKAB program konuları önem ve öncelik sırasına göre büyük ölçüde uygun olarak sıralanmıştır. (%75,7)
17. 2005 ortaöğretim DKAB programında yer alan konular çağdaş bilimsel bilgileri büyük ölçüde yansıtmaktadır. (%72,2)
18. 2005 ortaöğretim DKAB programındaki konuların sırası öğretim ilkelerine (basitten zora, yakından uzağa, somuttan soyuta vb) göre büyük ölçüde düzenlenmiştir. (%74,3)
19. 2005 ortaöğretim DKAB programının konuları diğer derslerin konularıyla büyük ölçüde bağlantılıdır. (%60,2)
20. 2005 ortaöğretim DKAB programında, DKAB eğitimi ile ilgili son gelişme ve yenilikleri içeren konular büyük ölçüde vardır. (%72,8)
21. 2005 ortaöğretim DKAB programı bir alt sınıfta verilen konunun bir üst sınıf da pekiştirilmesine tam olarak imkan sağlamaktadır. (%84,3)

22. 2005 ortaöğretim DKAB programının amaçları büyük ölçüde açık seçik, anlaşılır niteliktedir. (%89,3)
23. 2005 ortaöğretim DKAB programının amaçları Türk Milli Eğitiminin amaçlarının gerçekleştirilmesine tam olarak katkı sağlayacak niteliktedir. (%92,9)
24. 2005 ortaöğretim DKAB programında belirlenen hedefler (amaçlar) öğrencilerin seviyesine uygundur. (%80,8)
25. 2005 ortaöğretim DKAB programının hedefleri (amaçları) öğrencilerin ihtiyaçlarına ve beklentilerine büyük ölçüde uygun tasarlanmıştır. (%63,5)
26. 2005 ortaöğretim DKAB programının hedefleri dersin muhtevasıyla büyük ölçüde tutarlıdır. (%72,2)
27. 2005 ortaöğretim DKAB programında belirtilen DKAB dersinin amaçları bilişsel (bilgi), devinsel (beceri) ve duyuşsal (tutum) davranışlar olarak büyük ölçüde yer almıştır. (%65)
28. 2005 ortaöğretim DKAB programının amaçları toplumun beklentilerine ve ihtiyaçlarına büyük ölçüde uygundur. (%58,6)
29. 2005 ortaöğretim DKAB programındaki ünite ve konular sınıflara göre büyük ölçüde dengeli ve düzenli bir dağılım göstermektedir. (%77,9)
30. 2005 ortaöğretim DKAB programının üniteleri büyük ölçüde aşamalı ve birbirinin ön koşulu olacak şekilde düzenlenmiştir. (%78,5)
31. 2005 ortaöğretim DKAB programı, ünitelerinin işlenmesinde öğretmenlere büyük ölçüde örnek eğitim durumları ve işleniş örnekleri sunulabilmiştir. (%65)
32. 2005 ortaöğretim DKAB programdaki üniteler konu başlıkları açısından büyük ölçüde açık ve sistematik olarak verilmiştir. (%86,5)
33. 2005 ortaöğretim DKAB programında üniteler öğrencinin içinde bulunduğu çevreye büyük ölçüde uyum sağlayabileceği nitelikte yaşama dönüktür. (%61,4)
34. 2005 ortaöğretim DAKB programında değerlendirme işleminin yapılabilmesi için programda yeterli sorulara ve örneklere kısmen yer verilmiştir. (%43,6)

35. 2005 ortaöğretim DKAB programı, öğretmenlere değerlendirme soruları hazırlama açısından büyük ölçüde yol gösterici olmaktadır. (%62,9)
36. 2005 ortaöğretim DKAB programında yapılması tasarlanan etkinlikler öğrencilerin gelişim özelliklerine büyük ölçüde uygundur. (%67,8)
37. 2005 ortaöğretim DKAB programı, yapılması gereken etkinlikler konusunda öğretmenlere büyük ölçüde yol göstermektedir. (%72,8)
38. 2005 ortaöğretim DKAB programının içeriği, programın hedefleriyle büyük ölçüde tutarlıdır. (%73)
39. 2005 ortaöğretim DKAB programının içeriğinde 9., 10., 11., 12. sınıf konuları arasında büyük ölçüde bütünlük sağlanabilmektedir. (%87,9)
40. 2005 ortaöğretim DKAB programının içeriği geçmişte öğretilen konuları büyük ölçüde desteklemektedir. (%84,2)
41. 2005 ortaöğretim DKAB programın içeriği öğrencilerin gelecekteki öğrenmelerine büyük ölçüde hazırlık sağlamaya yöneliktir. (%80)
42. 2005 ortaöğretim DKAB programında öğretmen öğrenci etkileşimine dayalı büyük ölçüde aktif öğretim vardır. (%75)
43. 2005 ortaöğretim DKAB programı, bu dersin işlenişine ve öğrenci etkinliklerine yönelik uygun öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasında öğretmenlere büyük ölçüde yol gösterici olmaktadır. (%77,8)
44. 2005 ortaöğretim DKAB programı, bu programı nasıl uygulayacakları konusunda öğretmenlere büyük ölçüde yardımcı olabilmektedir. (%79,3)
45. 2005 ortaöğretim DKAB programıyla öğrencilere DKAB dersini öğrenmeye karşı olumlu tutum kazandırmak büyük ölçüde mümkündür. (%75)
46. 2005 ortaöğretim DKAB programında önerilen öğretim yöntemleri sınıf ortamında büyük ölçüde uygulanabilir niteliktedir. (%74,3)
47. 2005 ortaöğretim DKAB programı öğrencinin yaratıcı düşünme-problem çözme becerilerini geliştirici etkinliklere büyük ölçüde yer vermiştir. (%76)
48. 2005 ortaöğretim DKAB programında güncel olaylara, belirli gün ve haftalara önemli ölçüde yer verilmiştir. (%54,3)

49. 2005 ortaöğretim DKAB programı öğrencilerin DKAB alanıyla ilgili gelecekteki ihtiyaçlarını karşılamada kısmen yeterlidir. (%68,6)
50. 2005 ortaöğretim DKAB programı DKAB alanındaki gelişme ve değişimleri büyük ölçüde dikkate alarak hazırlanmıştır. (%75)
51. 2005 ortaöğretim DKAB programı öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları büyük ölçüde dikkate almaktadır. (%63,6)
52. 2005 ortaöğretim DKAB programında, 1982 ortaöğretim DKAB programından farklı olarak 9., 10., 11., 12. sınıflarda Hz. Muhammed'in hayatına yönelik konuların koyulması uygun görülmüştür. (%97,9)
53. 1982 ortaöğretim DKAB programında yer almamasına rağmen, 2005 ortaöğretim DKAB programının, 11. sınıfın da "İnsan ve Kaderi" konusunun koyulması uygun görülmüştür. (%93,6)
54. 1982 ortaöğretim DKAB programında yer almamasına rağmen, 2005 ortaöğretim DKAB programının, 11. sınıfın da "İslam Düşüncesinde Yorumlar" konusunun koyulması uygun görülmüştür. (%87,2)
55. 1982 ortaöğretim DKAB programında yer almamasına rağmen, 2005 ortaöğretim DKAB programının 12. sınıfına, "Tövbe ve Bağışlama" konusunun koyulması uygun görülmüştür. (%93,6)
56. 1982 ortaöğretim DKAB programının 9. sınıfın da "Savurganlık" konusunun yer almasına rağmen, bu konunun 2005 ortaöğretim DKAB programında yer almaması öğretmenlerin çoğunluğuna göre uygun görülmüştür. (%66,4)
57. 1982 ortaöğretim DKAB programının 10. sınıfın da "Kötülükten Kaçınma ve Kötülükleri Önleme" konusunun yer almasına rağmen, bu konunun 2005 ortaöğretim DKAB programında yer almaması öğretmenlerin çoğunluğuna göre uygun görülmüştür. (%55)
58. 1982 ortaöğretim DKAB programının 10. sınıfın da "Çalışmak ve Üretici Olmak" konusunun yer almasına rağmen, bu konunun 2005 ortaöğretim DKAB programında yer almaması öğretmenlerin çoğunluğuna göre uygun görülmüştür. (%67,9)
59. 1982 ortaöğretim DKAB programının 10. sınıfın da "Mutluluk" konusunun yer almasına rağmen, bu konunun 2005 ortaöğretim DKAB

programında yer almaması öğretmenlerin çoğunluğuna göre uygun görülmüştür. (%78,6)

60. 1982 ortaöğretim DKAB programının 10. sınıfın da “Öğretmenlik” konusunun yer almasına rağmen, bu konunun 2005 ortaöğretim DKAB programında yer almaması öğretmenlerin çoğunluğuna göre uygun görülmüştür. (%72,9)

61. Ortaöğretim DKAB öğretmenleri, 2005 DKAB programındaki bilgi ve beceriler açısından öğretmenlerin çoğunluğu kendilerini yeterli bulmaktadır. (%57,1)

62. Ortaöğretim DKAB öğretmenleri, 2005 DKAB konularının işlenmesinde verilen ders süresinin yeterli olmadığını düşünmektedir. (%82,9)

Bu sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunabiliriz:

1. Öğretmenlerin hizmet öncesinde ve hizmet içinde “program geliştirme ve öğretim programı” konusunda eğitim almaları gereklidir. Öğretmenler kendi alanlarıyla ilgili program değişikliği meydana geldiği zaman, bu konuda almış oldukları eğitim onlara yol gösterici olacaktır.
2. Öğretmenler öğrenim gördükleri fakültede program geliştirme ve öğretim programı konusunda yeterli bir eğitim alamamış ise bu eksikliğini gidermelidir. Bu eksikliğini karşılamada hizmet içi kurslarına katılmaları uygun olabilir. Yeni uygulanmaya başlanan 2005 ortaöğretim programının başarıya ulaşabilmesi için, M.E.B. tarafından bütün ortaöğretim DKAB öğretmenleri programın uygulanmasına yönelik hizmet içi eğitimden geçirilmelidir.
3. Öğretmenler kendi alanlarıyla ilgili yeni yayınları takip etmelidir. Öğretmenler bu yayınlar yoluyla ortaya çıkan yeni gelişmeler ve yeni bilgilere sahip olacaktır.
4. Yeni programda değerlendirme işleminin yapılabilmesi için daha fazla soru ve örneğe yer verilebilir.
5. 2005 ortaöğretim DKAB programında önerilen yöntemlerin sınıf ortamında uygulanabilmesi için okulda gerekli araç-gereçler sağlanmalıdır. Öğretmenler konulara uygun öğretim araç-gereçlerini kendileri de hazırlayabilmelidir.

Programın uygulanmasında verimi artırmak için, ders kitaplarının ve öğretmen kılavuzlarının hazırlanmasına önem ve öncelik verilmelidir. Programa uygun öğretim araç-gereçler ve materyaller hazırlanmalı, öğretmenlere ve öğrencilere ulaştırılmalıdır. Programın uygulanabilmesi için gerekli bilgisayar ve kütüphane gibi donanımlar okullarda ve sınıflarda oluşturulmalıdır. Sınıf mevcutları en fazla 30-40 öğrenci arasında tutulmalıdır.

6. 1982 ortaöğretim DKAB programında yer alan, “savurganlık, kötülükten kaçınma ve kötülükleri önleme, çalışmak ve üretici olmak, mutluluk” üniteleri 2005 ortaöğretim DKAB programının yeniden geliştirilmesi durumunda birer alt konusu olarak yer alabilir.
7. Programdaki konuların öğrenme-öğretme etkinliklerinde modern eğitim teknolojilerinden ve programlı öğretimden faydalanılmalıdır. Öğretim programındaki konular, konunun durumuna göre farklı öğretim teknikleriyle, görsel-işitsel materyallerle işlenmelidir.
8. “İslam Düşüncesinde Yorumlar” adlı ünitenin işlenişinde öğrencilere herhangi bir yönlendirme yapılmamalıdır.

KAYNAKÇA

- Acuner, Yusuf. 1996. **Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Lise I, II, III Müfredatının Öğretmen ve Öğrenciler Açısından Amaç ve Metot Bakımından İncelenmesi**. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Arslan, Mehmet. 2000. “Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Programları ve Belli Başlı Özellikleri”. **Milli Eğitim Dergisi**. Nisan-Mayıs-Haziran, Sayı: 146, 42-48.
- Aydın, Muhammed Şevki. 1993. “Programların Uygulanmasında Öğretmenlerin Rolü”, **Din Öğretimi Dergisi**. Ocak-Şubat, Sayı: 38, 21-24.
- Aydın, Mehmet Zeki. 1998. “Program Geliştirme Açısından Lise Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Programı”. **Orta Dereceli Okullarda Yürütülen Din Eğitim Öğretimin Problemleri Sempozyumu**. Kayseri: İlahiyat Bilimleri Araştırma Vakfı.
- Ayhan, Halis. 1992. “Temel ve Ortaöğretimde Din Eğitimi”. **Din Öğretimi Dergisi**. Eylül-Ekim, Sayı: 36, 74-81.
- . 1998. “Örgün Eğitimdeki Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretiminin Müfredat Programlarının Geliştirilmesi”. **Orta Dereceli Okullarda Yürütülen Din Eğitim Öğretimin Problemleri Sempozyumu**. Kayseri: İlahiyat Bilimleri Vakfı.
- . 9-10 Mayıs 1981. “Temel Eğitim ve Ortaöğretim Din Eğitimi”. **Milli Eğitim ve Din Eğitimi İlmi Seminer**. Salih, TUĞ. Ankara: Kelebek Matbaası.
- Bilgin, Beyza. 1980. **Türkiye de Din Eğitimi ve Liselerde Din Dersleri**. Ankara: Emel Matbaacılık.

Büyükkaragöz, S. Savaş. 1997. **Program Geliştirme**. Konya: Kuyucular Ofset Yayınevi.

———. Haziran 1988. “Orta Dereceli Okullarda Rehberlik ve Eğitsel Kollarla İlgili Programların Uygulanması”. **Din Öğretimi Dergisi**. Sayı: 15, 72-79.

Büyükkaragöz, Savaş, Cuma Çivi. 1996. **Genel Öğretim Metotları**, İstanbul: Öz Eğitim Yayınları.

Cerrah, Lale, Alipaşa Ayas. Yaz 2003. “Meslek Liselerinde Görev Yapan Biyoloji Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Problemler: Biyoloji ve Sağlık Bilgisi Öğretim Programına Bir Bakış”. **Milli Eğitim Dergisi**. 05, 05, 2006. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/159/cerrah-ayas.htm>.

Çelebi, İlyas. 1999. “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi İlk ve Ortaöğretim Programlarına Girişi ve Bugünkü Müfredatı”. **Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi**. Sayı: 6, 269-288.

Çevik, İzzet. 2001. **21. Yüzyılda Türk Milli Eğitimi**. Ankara: Türk Eğitim-Sen.

Dodurgalı, Abdurrahman. 1998. “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerindeki İletişim Problemleri ve Bazı Teklifler”. **Orta Dereceli Okullarda Yürütülen Din Eğitim-Öğretiminin Problemleri**. Kayseri: İlahiyat Bilimleri Araştırma Vakfı.

Doğan, Recai, Cemal, Tosun. Eylül 2002. **İlköğretim 4.ve 5. Sınıf İçin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi**. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Demirel, Özcan. Şubat-2002. **Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı**. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Erden, A. Münire. 1993. **Eğitimde Program Değerlendirme**. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Ertürk, Selahattin. Ocak-1982. **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Yelken-tepe Yayınevi.

Gültekin, Mehmet. 2005. **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**. Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.

Güzel, Hasan Celal. 9-10 Mayıs 1981. “Türkiye’de Ortaöğretim ve Mesleki Teknik Eğitim”. **Milli Eğitim ve Din Eğitimi İlmi Semineri**. Ankara: Kelebek Matbaası.

Hürriyet Gazetesi, 2006,07,25.

Hesapçıoğlu, Muhsin. Eylül 1998. **Öğretimde İlke ve Yöntemleri Eğitim Programları ve Öğretim**. İstanbul: Beta Yayınevi.

Kaya, Mevlüt. 1998. “Eğitimde Program Geliştirme Sürecinde DKAB Öğretim Programının Geliştirilmesi İhtiyacı”. **Orta Dereceli Okullarda Yürütülen Din Eğitim-Öğretim Problemleri**. Kayseri: İlahiyat Bilimleri Araştırma Vakfı.

———.2001. “İlköğretim ve Ortaöğretim Öğrencilerinin DKAB Dersine Karşı Tutumları” **Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı:12-13, 43-78.

Kaymakcan, Recep. 2007. **Yeni Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı İnceleme ve Değerlendirme Raporu**. İstanbul: Eğitim Reformu Girişimi.

Kıncal, Remzi Y. 1990. “Okul Programlarının Dayandığı Temeller”. **Milli Eğitim Dergisi**. Mayıs, Sayı: 97, 56-59.

Koçak, Şemsettin. 1993. “İlkokul Öğretmenlerinin Günlük Plan Uygulamalarının Değerlendirilmesi ve Programlı Öğretimin Gerekliliği” **Din Öğretimi Dergisi**. Kasım-Aralık, Sayı: 43, 15-23.

Küçükahmet, Leyla. 2000. **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**. Ankara: Nobel Yayınları.

M.E.B. 20 Mart 1986. 1982 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı. **Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi**. Ankara.

———. Nisan 2005. 2005. Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı. **Milli Eğitim Bakanlığı Dergisi Tebliğler Dergisi**. Sayı: 2571. Ankara.

———. 1972. **Ortaöğretim Programlarındaki Yönelmeler (1924-1970)**, 16 Milli Eğitim Şurası Hazırlık Çalışmaları Serisi, 1, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

———. **Talim ve Terbiye Kurulu Program Geliştirme Çalışmaları**. 05, 05, 2006 http://programlar.meb.gov.tr/index/giris_index.htm

Öcal, Mustafa. 1998. “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Ulaşılması Gereken Hedefler ve Gerçekleşme Oranları”. **Orta Dereceli Okullarda Yürütülen Din Eğitim Öğretiminin Problemleri**. Kayseri: İlahiyat Bilimleri Araştırma Vakfı.

———. 1989. “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersleri ve Öğretmenleri”. **Din Öğretimi Dergisi**. Eylül, Sayı: 20, 15-23.

Önder, Namık Kemal. 1986. **Öğretimde Program İlke ve Yöntemler**. Konya: Arı Basımevi.

Özçelik, Durmuş Ali. 1989. **Eğitim Programları ve Öğretim (Genel Öğretim Yöntemi)** Ankara: ÖSYM Eğitim Yayınları-8.

Özen, Tuba Özlem. 2004. **1982 ve 2000 Yıllarında Kabul Edilen İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programlarının Amaçları ve Konuları Yönünden Karşılaştırılması**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.

Özer, Ahmet Hamdi. 1983. “Talim ve Terbiye Kurulu İşleri”. **Cumhuriyet Döneminde Eğitim**, İstanbul : Milli Eğitim Basımevi.

Peker, Hüseyin. 1998. “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretiminde Metod Sorunu”. **Orta Dereceli Okullarda Yürütülen Din Eğitiminin Problemleri**. Kayseri : İlahiyat Bilimleri Araştırma Vakfı.

———. 1991. **Din ve Ahlak Eğitiminin Psikolojik ve Metodik Esasları**. Samsun: Eser Matbaası.

Sarioğlu, Halide. Fatma, Yetim. 2003. “El Sanatları Eğitimi Bölümü Öğretmenlik Programları İle Kız Teknik Ortaöğretim Kurumları El Sanatları ve Teknolojisi Programı Alan Derslerinin Karşılaştırılması”. **Milli Eğitim Dergisi**. Yaz. 05,05,2006. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/159/sarioğlu-yetim.htm>.

Selçuk, Ziya. 2005. “Talim ve Terbiye Kurulu Program Geliştirme Çalışmaları: Giriş” 05,05,2006. <http://programlar.meb.gov.tr/index/index.htm>.

Sezgin, Saim İlhan. 1994. **Mesleki ve Teknik Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Gazi Büro Kitabevi.

Taştekin, Osman. 1994. **Öğretmen ve Öğrencilere Göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Müfredatları (İlköğretim 6., 7., 8. Sınıflar)**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.

Tavukçuoğlu, Mustafa. 1998. “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programının Genel İlkeleri Arasında Görülen Bazı Çelişkiler”. **Orta Dereceli Okullarda Yürütülen Din Eğitim-Öğretiminin Problemleri Sempozyumu**, Kayseri: İlahiyat Bilimleri Araştırma Vakfı Yayını.

———. 1993. “İlköğretimde Din Eğitimi ve Program Geliştirme Üzerine Bazı Düşünceler”. **Din Öğretimi Dergisi**. Kasım-Aralık, Sayı: 43, 24-35.

Tekin, Halil. 1982. **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**. Ankara.

Tuğlacı, Pars. 1972. **Okyanus Ansiklopedik Sözlük**. İstanbul: Pars Yayınları

Turgut, M. Fuat. 1983. “Program Değerlendirme”. **Cumhuriyet Döneminde Eğitim** İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

———. 1983. **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları**. Ankara: Saydam Matbaacılık.

Varış, Fatma. 1991. “Programlara İlişkin Temel Kavram ve Tanımlar”. **Eğitim Bilimlerinde Çağdaş Gelişmeler Dergisi**. Şubat, Eskişehir: ETAM Basımevi, 2.

———. 1978. **Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikler**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

- . 1991. “Program Geliştirmeye Sistematiik Yaklaşım”. **Eğitim Bilimlerinde Gelişmeler**. Eskişehir: ETAM Basımevi.
- . 1983. “Program Geliştirme Çalışmaları”, **Cumhuriyet Döneminde Eğitim**, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi
- . 1991. **Eğitim Programlarının Geliştirilmesi, Eğitim Bilimlerinde Çağdaş Gelişmeler**, Şubat, Eskişehir: ETAM Basımevi.
- Yüksel, Sedat. 2003. “Türkiye de Program Geliştirme Çalışmaları ve Sorunları”. **Milli Eğitim Dergisi**. Yaz, 05,05,2006. [http: //yayim. meb. gov. tr/dergiler/159/syüksel. htm](http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/159/syüksel.htm).

EK-1: 1982 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programının Ünite ve Konuları

(Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, Nisan-2005:Sayı: 2571)

9. Sınıf

Ünite I: DİN:

1. Dinin Tanımı (genel)
2. Din ve İnsanlık
3. İslam Dini Açısından Dinin Gelişmesi

Ünite II: DİNLER ve ÖZELİKLERİ:

1. İlkel Dinler
2. Çin Dinleri
3. Hint Dinleri
4. Musevilik
5. Hristiyanlık
6. Türklerin İslam'dan Önceki Dinsel İnançları
7. Son Din Müslümanlık
 - a. Doğuşu ve Doğduğu Çevredeki İnançlar
 - b. İlk Müslümanlar
 - c. Hz. Peygamberin Aile Çevresi (Ehlibeyt)
8. Semavi Dinlerdeki Ortak Yönler:
 - a. Allah İnancı Açısından,
 - b. Ahlak Açısından,
 - c. İnsan Anlayışı Açısından
9. İslam'ın Allah İnancı

Ünite III: DİN ve AHLAK:

1. Ahlakın Din ile İlişkisi
2. Toplumsal hayatta Din ve ahlak Bütünleşmesi
3. Atatürk'ün Ahlaka İlişkin Görüşleri
4. Örf ve Adetlerin Ahlakla İlişkileri

5. Ahlakın Değişmezliği
6. Örf ve Adetlerin Milli Hayatındaki Yeri
7. Milli Seciye Kavramı ve Atatürk

Ünite IV: AHLAK ve SORUMLULUK:

1. Ahlaki Davranışların Nitelikleri
2. Davranışlarımızın Sonucu Olan Sorumluluk
3. Konu ile İlgili Ayet ve Hadislerden Seçmeler

Ünite V: DEVLETE KARŞI GÖREVLERİMİZ:

1. Kanunlara Saygı
2. Vergi Vermek ve Kutsallığı
3. Askere Gitmek
4. Seçimlere Katılmak
5. Atatürk'ün Konu ile İlgili Görüşleri
6. Konu ile İlgili Ayet ve Hadisleri

Ünite VI: TEMİZLİK VE DOĞRULUK:

1. Temiz Olmanın Birey ve Toplum Açısından Yararları
2. Doğruluk:
 - a. Konuşmada,
 - b. Düşünmede,
 - c. Davranışlarda,
3. Rüşvet ve Rüşvetin Toplumsal Hayata Olumsuz etkileri
4. Konu ile İlgili Ayet ve Hadisler

Ünite VII: SAVURGANLIK

1. Savurganlık
2. Savurganlığın zararları Nelerdir?
3. Konu ile İlgili Ayet ve Hadislerden Seçmeler

10. Sınıf

ÜNİTE I: İSLAM GÜZEL AHLAKTIR

1. İslam Kavramı
2. İslam da İnanç Esasları
3. İslam da İbadet Anlayışı
 - a. İbadetin İnanca Etkileri
 - b. İnancın İbadete Etkileri
4. İslam'ın Ahlak Verdiği Önem
 - a. İslam ve Ahlak Kavramları,
 - b. İyi Huylu Olmak
 - c. Ahlak-Vicdan İlişkisi
5. İslam da Emir ve Yasaklar
6. Aile Düzeni:
 - a. Ana Hakkı,
 - b. Baba Hakkı,
 - c. Kardeş Hakkı
 - d. Akraba Hakkı,
 - e. Arkadaş Hakkı,
 - f. Komşu Hakkı,
7. Konu ile İlgili Ayet ve Hadisler

Ünite II: MİLLİ BİRLİK VE BERABERLİK

1. Vatanın Bölünmezliği
2. Devlet ve Bölünmezliği
3. Devlet ve Millet Bütünleşmesi
4. Konu ile İlgili Ayet ve Hadisler

Ünite III: ÖRF-ADET:

1. Örf ve Adet Kavramları
2. Örf ve Adetlere Bağlılık
3. Örf ve Adetlerin Ahlak ile İlişkisi
4. Örf ve Adetlerin Millet Hayatındaki Yeri

5. Milli Ahlak ve Milli Terbiye
6. Faziletli ve Hoşgörülü Olmak
7. Atatürk'ün Konu İle İlgili Görüşleri
8. Konu İle İlgili Ayet ve Hadisler

Ünite IV: KÖTÜLÜKTEN KAÇINMA VE KÖTÜLÜKLERİ ÖNLEME

1. Hırsızlık
2. Yalan söylemek
3. Zina
4. Cana Kıymak
5. Kaçakçılık Yapmak
6. Devlet malını Kötüye Kullanmak
7. Yağmacılık ve Adaletsizlik
8. İçki ve Kumar
9. Konu İle İlgili Ayet ve Hadisler

Ünite V: ÇALIŞMAK VE ÜRETİCİ OLMAK

1. Çalışmanın Yararları
2. Yapıcı ve Üretici Olmanın Yararları
3. Hz. Muhammed'in Çalışma ile İlgili Güzel Sözleri
4. Başkalarının Emeğine Saygı Duymak
5. Başkalarının Sirtından Geçinmek
6. Türk Geleneğinde İş ve Ticaret Ahlakı
7. Atatürk'ün Çalışma ile İlgili Güzel Sözleri
8. Konu İle İlgili Ayet ve hadisler

Ünite VI: MUTLULUK

1. Mutluluk
2. Mutluluğa Nasıl Ulaşılır?
3. Konu ile İlgili Ayet ve Hadisler

Ünite VII: ÖĞRETMENLİK

1. Öğretmenin Değeri ve Önemi
2. Öğrenci ve Öğretmen İlişkisi
3. Öğretmen Hakkı
4. Konu ile İlgili Ayet ve Hadisler

11. Sınıf

Ünite I: İSLAM VE EVREN

1. Evrenin Yaratılışı
2. a. Allah'ın Yaratma Sıfatı
b. Kuran'a Göre Dünyamız
3. İnsanın Yaratılışı
a. İnsan Nasıl Yaratıldı?
b. üstün Varlık:İnsan
c. İnsan Ve Toplum

Ünite II: EVRENSEL BİR DİN OLARAK İSLAMLILIK:

1. İslami Bilgilerin Dört Ana Kaynağı (kitap, sünnet, icma, kıyas)
2. Allah Alemlerin Rabbidir.
3. Peygamberimiz Bütün İnsanlığa Gönderilmiştir.
4. İslam Bütün Zaman ve Mekana Hitap Eder.
5. İslam Akıl ve İlim Dinidir.
6. İslam İnsan Haysiyetini Korur.
7. İslam Dünya ve Ahiret Dinidir.
8. İslam Düşünce ve Vicdan Özgürlüğünü Korur.
9. İslam da Sınıf ve Irk Ayırımı Yoktur.
10. İslam da Ruhbanlık Yoktur.

Ünite III: YERYÜZÜNDEKİ DİNLER VE İSLAM DİNİ

1. Yeryüzündeki Dinler ve Coğrafi Dağılımı
2. Yeryüzünde Müslümanlar
3. Müslüman Ülkeler

4. Müslüman Ülkelerle Olan İlişkilerimiz

Ünite VI: TÜRK-İSLAM KÜLTÜR VE UYGARLIĞI

1. İslam da Doğan ve Gelişen Bilim Dalları
2. Müslümanların Pozitif Bilim Alanındaki Hizmetleri ve Buluşları
3. İslam da Din Bilimleri ve Türk Bilginleri
4. Müslüman Türklerde Sanat ve Edebiyat
5. İslam Düşüncesi ve Tasavvuf
6. İslam Kültür ve Uygarlığının Batı Dünyasına Etkisi
7. Batılı Bilginlerin İslam'a Bakışı

Ünite V: ATATÜRK VE DİNİMİZ

1. Atatürk'ün Dinimiz ve Laiklikle İlgili Görüşleri
2. Laiklik Nedir?
3. Atatürk'ün Laiklik Anlayışı
4. Atatürk'ün Dinimizle İlgili Görüşleri

Ünite VI: AHLAKİ GÖREVLERİMİZ

1. Düzenli Yaşamak
2. Başkaları İle İyi İşler Kurmak
3. İyilik ve Yardımsever Olmak

Ünite VII: ADALET, AHLAK VE DİN

1. Adalet Tarzları ve Çeşitleri
2. Adalet, Din ve Ahlak Kuralları
3. Sosyal Adalet ve Ahlak Kuralları
4. Sosyal Bir Varlık Olarak İnsanın Ödevi, İslam Ahlakı
5. Hz. Muhammed'in Adalet Konusundaki Güzel Sözleri
6. Atatürk'ün Adalet ve Ahlak Konusundaki Sözleri (Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi 1986: 160-161)

EK-2: 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programının Ünite ve Konuları

(Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, Nisan-2005:Sayı: 2571)

9. Sınıf

Ünite I: İNSAN VE DİN

1. İnsanın Evrendeki Konumu
2. İnsan Doğası ve Din
3. Dinin İnsan Hayatındaki Yeri ve Önemi
4. İnanmanın Çeşitli Biçimleri
4. 1. Tek Tanrıcılık (Monoteizm)
4. 2. Çok Tanrıcılık (Politeizm)
4. 3. Gizemcilik (Gnostisizm)
4. 4. Bilinemezlik (Agnostisizm)
4. 5. Tanrı Tanımazlık (Ateizm)

Ünite II: TEMİZLİK VE İBADET

1. İbadet Kavramı
2. Niçin İbadet Edilir?
3. İbadetin Kapsamı
4. İbadet Temizlik İlişkisi
5. Temizlik
5. 1. Beden Temizliği: Gusül
5. 2. Namaza Hazırlık
5. 3. Teyemmüm
5. 4. Mekan ve Çevre Temizliği

Ünite III: HZ.MUHAMMED'İN HAYATI

1. Hz. Muhammed'in Doğduğu Ortam
2. Hz. Muhammed'in Doğumu Çocukluğu ve Gençliği
3. Hz. Muhammed'e Vahyin Gelişi

4. Hz. Muhammed'in Hicreti
5. Hz. Muhammed'in Toplumsal Barışa Yönelik Etkinlikleri
6. Hz. Muhammed'in İslam'ı Yayma Çabaları
7. Veda Hutbesinde Evrensel Mesajlar
8. Hz. Muhammed'in Vefatı

Ünite IV: KUR'AN VE ANA KONULARI

1. Kuran'ı Kerim İslam Dininin Temel Kaynağıdır.
2. Kuran'ı Kerim'in Tarihi
3. Kuran'la İlgili Bazı Kavramlar
 3. 1. Kuran'ın İç Düzeni ile İlgili Kavramlar
(Ayet, Sure, Cüz, Mushaf)
 3. 2. Kuran'ın Okunması ile İlgili Kavramlar
(Tecvid, Mukabele, Hatim, Hafızlık)
 3. 3. Kuran'ın Anlaşılması ve Yorumlanmasıyla İlgili Kavramlar (Meal, Tefsir)
4. Kuran-ı Kerim'in Belli Başlı Konuları
 4. 1. İnanç
 4. 2. İbadet
 4. 3. Ahlak
5. Kültürümüzde Kuran'ın Yeri ve Önemi

Ünite V: DEĞERLER VE AİLE

1. Değer Nedir ve Nasıl Oluşur?
2. Değerlerin Oluşumuna Dinin Etkisi
 2. 1. Örf ve Adetlerin Dinle İlişkisi
 2. 2. Ahlaki Değerlerin Dinle İlişkisi,
3. Kişilik Gelişiminde Değerlerin Etkisi
4. Toplumu Birleştiren Temel Değerler
 4. 1. Vatan ve Ülkü Birliği
 4. 2. Bayrak ve İstiklal Marşı
 4. 3. Hürriyet ve Bağımsızlık
 4. 4. İnsan Haklarına Saygı

4. 5. Milli Seciye Kavramı ve Atatürk
5. Aile Toplumun Temelidir.
6. Dinler Evliliğe Önem Verir.
7. Kuran'dan ve Hz. Peygamberden Aile İlgili Öğütler
7. 1. Ailenin Kurulması ve Korunması ile İlgili Öğütler
7. 2. Aile İçi İletişim ile İlgili Öğütler
7. 3. Aile İçi Görev ve Sorumluluklarla İlgili Öğütler
7. 4. Hısım ve Akrabalarla İlgili Öğütler

Ünite VI: LAİKLİK VE DİN

1. Din Bireyi Esas Alır.
2. Laikliği Doğuran Nedenler
3. Laik Devlet
4. Laiklik Din ve Vicdan Özgürlüğünün Güvencesidir.
5. Atatürk'ün Laiklik Anlayışı

Ünite VII: TÜRKLER VE MÜSLÜMANLIK

1. Türklerin Müslüman Oluşu
2. Türklerde İslam Anlayışının Oluşmasında Etkili Olan Şahsiyetler
2. 1. Ebu Hanife
2. 2. Maturidi
2. 3. Şafii
2. 4. Eş'ari
2. 5 Ahmet Yesevi
2. 6. Ahi Evran
2. 7. Hacı Bektaş Veli
2. 8. Mevlana
2. 9. Yunus Emre
2. 10. Hacı Bayram Veli
3. Türklerin İslam Medeniyetine Katkıları

10. Sınıf

Ünite I: ALLAH İNANCI

1. Allah'ın Varlığının ve Birliğinin Delilleri
2. Allah Her Şeyi Yaratandır.
3. Allah Yaşatandır.
4. Allah Gözetendir.
5. İnsanın Allah'la İletişimi
 5. 1. Dua
 5. 2. İbadet
 5. 3. Tövbe
 5. 4. Kuran Okuma
6. Temel İnanç Esasları
 6. 1. Allah'a İman
 6. 2. Meleklerle İman
 6. 3. Kitaplara İman
 6. 4. Peygamberlere iman
 6. 5. Ahirete İman

Ünite II: İSLAM'DA İBADETLER

1. İnanç İbadet İlişkisi
2. Başlıca İbadetler
 2. 1. Namaz
 2. 2. Oruç
 2. 3. Zekat
 2. 4. Hac
 2. 5. Kurban
3. Salih Amel
4. İbadetler ile İlgili Temel İlkeler
 4. 1. İsteklilik
 4. 2. Samimiyet
 4. 3. Gösterişten Uzak olmak

4. 4. Kolaylık ve Güç Yetirebilirlik

Ünite III:KURAN'A GÖRE MUHAMMED

1. Hz. Muhammed Bir İnsandır.
2. Hz. Muhammed Bir Peygamberdir.
3. Hz. Muhammed Kuran'ı Kerim'i Açıklayıcıdır.
4. Hz. Muhammed Uyarıcıdır.
5. Hz. Muhammed İnsanlığa Bir Rahmettir.

Ünite VI: KURAN VE YORUMU

1. Kuran'ının Temel Amaçları
 1. 1. Doğru Bilgi
 1. 2. Doğru İnanç
 1. 3. Doğru Davranış
2. Kuran'ı Kerim'i Okumak
 2. 1. Kuran'ı Yüzünden Okumak
 2. 2. Kuran'ın Tercümesini (meal) Okumak
3. Kuran'ı Anlamak ve Yorumlamak
 3. 1. Kuran Anlaşılacak İçin İndirilmiştir.
 3. 2. Kuran'ı Anlama ve Yorumlamada Temel İlkeler

Ünite V: HAKLAR, ÖZGÜRLÜKLER VE DİN

1. Hak ve Özgürlük Kavramları
2. Bazı Haklar, Özgürlükler ve Din
 2. 1. Yaşama Hakkı
 2. 2. Sağlık Hakkı
 2. 3. Eğitim Hakkı
 2. 4. Düşünce Özgürlüğü
 2. 5. İnanç Özgürlüğü
 2. 6. İbadet Hakkı
 2. 7. Özel Yaşamın Gizliliği Hakkı
 2. 8. Ekonomik Haklar

3. Hak ve Özgürlüklerin Kullanımı
4. Hak ve Özgürlüklerin Kullanımını Engelleyen Alışkanlıklar
5. Hukukun Üstünlüğü
6. Kul Hakkı Yemek Büyük Günahtır.

Ünite VI: ATATÜRK VE DİN

1. Atatürk'e Göre Din Vazgeçilmez Bir Kurumdur.
2. Atatürk Dinin Yozlaştırılmasına Karşıdır.
3. Atatürk'ün İslamiyet ve Peygamberle İlgili Sözleri

Ünite VII: İSLAM VE BİLİM

1. Din–Bilim İlişkisi
- 2 .İslam da Bilginin Kaynakları
 2. 1.Akıl
 2. 2. Vahiy
 2. 3. Duyular
3. İslam Akıllı Kullanmayı ve Bilimi Teşvik Eder.
4. İslam Bilimsel Yöntemlerle Araştırmalı ve Öğrenmelidir.
5. İslam Medeniyetin de Eğitim Kurumları
6. Müslümanların Bilim ve Medeniyete Katkıları

11. Sınıf

Ünite I: İNSAN VE KADERİ

1. Kader ve Kaza Kavramları
2. İnsanın Kaderle İlgili Bazı Özellikleri
 2. 1. Akıl Sahibi Olmak
 2. 2. Özgür Olmak
 2. 3. Sorumlu Olmak
3. Kaderle İlişkilendirilen Bazı Kavramlar
 3. 1. Ecel ve Ömür
 3. 2. Rızık

- 3. 3. Afet
- 3. 4. Sağlık ve Hastalık
- 3. 5. Başarı ve Başarısızlık
- 3. 6. Tevekkül
- 3. 7. Hayır ve Şer

Ünite II: İSLAMDA İBADETLER

- 1. İbadetlerin Bireysel Faydaları
 - 1. 1. İbadetler İnsanın Yaratanı ile İlişkilendirir.
 - 1. 2. İbadetler İnsanın İç Huzurunu Güçlendirir.
 - 1. 3. İbadetler İnsanda Güven Duygusunu Geliştirir.
 - 1. 4. İbadetler İnsanda Sorumluluk Bilincini Geliştirir.
- 2. İbadetlerin Toplumsal Faaliyetleri
 - 2. 1. İbadetler Güzel Ahlakın Gelişmesinde Katkıda Bulunur.
 - 2. 2. İbadetler Kötülükten Alı Koyar.
 - 2. 3. İbadetler Sabrı ve Diğerkamılığı Öğretir.
 - 2. 4. İbadetler Sosyal Yardımlaşmaya Teşvik Eder.
 - 2. 5. İbadetler Kaynaşmaya Katkıda Bulunur.

Ünite III: HZ. MUHAMMED'İN ÖRNEKLİĞİ

- 1. Kuran da Örnek İnsan ve Özellikleri
- 2. Hz. Muhammed Bizim İçin Bir Örnektir.
 - 2. 1. Hz. Muhammed'in Güvenilirliği
 - 2. 2. Hz. Muhammed'in Merhametliliği
 - 2. 3. Hz. Muhammed'in Adaletli Oluşu
 - 2. 4. Hz. Muhammed'in Kolaylaştırıcılığı
 - 2. 5. Hz. Muhammed'in Hoşgörüsü
 - 2. 6. Hz. Muhammed'in Sabrı ve Kararlılığı
- 3. Kültürümüzde Hz. Muhammed Sevgisi
- 4. Kültürümüzde Ehl-i Beyt Sevgisi

Ünite VI: İSLAM DÜŞÜNCESİNDE YORUMLAR

1. İslam Düşüncesinde Yorum Farklılıklarının Sebepleri

1. 1. İnsanın Yapısından Kaynaklanan Sebepler
1. 2. Sosyal Sebepler
1. 3. Kültürel Sebepler
1. 4. Coğrafi Sebepler
1. 5. Siyasi Sebepler
1. 6. Dini Metinlerden Kaynaklanan Sebepler

2. İslam Düşüncesinde Siyasi-İtikadi Sebepler

2. 1. Haricilik
2. 2. Şiilik
2. 3. Mutezile
2. 4. Maturidilik
2. 5. Eşarilik

3. İslam Düşüncesinde Ameli-Fıkhi Yorumlar

3. 1. Caferilik
3. 2. Hanefilik
3. 3. Malikilik
3. 4. Şafilik
3. 5. Hanbelilik

4. İslam Düşüncesindeki Yorumları Birleştiren Unsurlar

4. 1. Tevhit
4. 2. Nübüvvet
4. 3. Kuran
4. 4. Ahiret

Ünite V: İSLAM VE BARİŞ

1. Barış İçinde Yaşamak Bir İhtiyaçtır.
2. İslam Barışa ve Birlikte Yaşamaya Önem Verir.
3. Bir İnsanın Yaşamasını Sağlamak, Bütün İnsanlara Hayat Vermek Gibidir.
4. Hz. Muhammed Bir Barış Elçisidir.
5. Zorunlu Olmadıkça Savaş Bir İnsanlık Suçudur.

Ünite VI: ATATÜRK VE CUMHURİYET DÖNEMİ DİN HİZMETLERİ

1. Diyanet İşleri Başkanlığı
 1. 1 .Kuruluşu
 1. 2. Din Görevlileri
2. Dini Yayınlar
 2. 1. Türkçe Tefsir ve Meal Çalışmaları
 2. 2. Türkçe Hadis Kitabı Çalışması
3. Hutbelerin Türkçe Okunması

Ünite VII: İSLAM VE ESTETİK

1. Evrendeki Ölçü ve Ahenk
2. İnsan ve Estetik
3. Kuran ve Güzellik
4. Hz. Muhammed ve Güzellik
5. Yaşamda Güzellik
 5. 1. Sözde Güzellik
 5. 2. Davranışta Güzellik
 5. 3. İş ve üründe Güzellik
6. İslam Medeniyetinde Estetik
 6. 1. Mimari
 6. 2. Edebiyat
 6. 3. Musiki
 6. 4. Hat,Tezhip ve Minyatür

12. Sınıf

Ünite I: DÜNYA HAYATI VE AHİRET

1. Hayat Amaçsız Değildir.
2. Ahirete İmanın Dünya Hayatını Anlamlandırmaya Katkısı
3. Yaptıklarımızın Karşılığı Vardır.
4. Yaşamak ve Yaşatmak Sorumluktur.

5. Ölüm Bir Hayat Gerçeğidir.
6. Öte Dünyaya Uğurlama
 6. 1. Cenaze Namazı
 6. 2. Kuran Okumak
 6. 3. Mevlit Okumak
 6. 4. Dua Etmek
 6. 5. Hayır Yapmak
7. Kıyamet
8. Yeni Bir Hayat: Ahiret

Ünite II: DİNLERDE İBADETLER

1. Dinler de İbadetler
 1. 1. Dua ve Namaz
 1. 2. Oruç
 1. 3. Hac
 1. 4. Sadaka
 1. 5. Kurban
2. Dinlerde İbadet Yerleri
3. Dinlerde Önemli Günler ve Geceler

Ünite III: HZ.MUHAMMED'İ ANLAMA

1. Hadis ve Sünnet
2. Hz. Muhammed'in Davranışlarının Yerel ve Evrensel Boyutu
3. Dinin Anlaşılmasında Sünnetin Önemi
4. Hz. Muhammed'i Nasıl Anlamalıyız?
5. Başlıca Hadis Kitapları

Ünite IV: İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

1. Tasavvufi Düşüncenin Oluşumu
2. Tasavvufi Düşünce de Allah-Varlık İlişkisi
3. Tasavvufi Düşüncenin Ahlaki Boyutu
4. Kültürümüzde Etkin Olan Tasavvufi Yorumlar

4. 1. Yesevilik Düşüncesi
4. 2. Mevlevilik Düşüncesi
4. 3. Alevilik –Bektaşilik Düşüncesi
4. 4. Ahilik
5. Birlikte Yaşam ve Hoşgörü Kültürü

Ünite V: TÖVBE VE BAĞIŞLAMA

1. İnsan Hata Yapabilen Bir Varlıktır.
2. Tövbe Hatadan Dönme ve İyiye Yönelme Erdemidir.
3. Allah Bağışlayıcıdır, Bağışlayanı Sever.
4. Bağışlama İnsanı Yüceltir.
5. Bağışlama Bireysel ve Toplumsal Hoşgörünün Temelidir.
6. İyilikler Kötülükleri Giderir.

Ünite VI: ATATÜRK VE DİN ÖĞRETİMİ

1. Atatürk’ün Dinin Anlaşılmasına Verdiği Önem
2. Atatürk’ün Okulda Din Öğretimine Verdiği Önem
3. Atatürk’ün Din Bilginlerine Verdiği Değer

Ünite VII: YAYAŞAN DİNLER VE ÖZELLİKLERİ

1. Yaşayan Dinlere Genel Bir Bakış
 1. 1. İbrahimi Dinler: Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam
 1. 2. Hint Dinleri.: Hinduizm, Budizm, Caynizm, Sihizm
 1. 3. Çin ve Japon Dinleri: Taoizm , Konfüçyanizm, Şintoizm
 1. 4. Geleneksel Dinler
2. Dinlerin Benzer Özellikleri
 2. 1. İnanç Özellikleri
 2. 1. 1. Tanrı
 2. 1. 2. Kutsal Kitaplar
 2. 1. 3. Peygamberlik
 2. 1. 4. Ahiret

2. 2. Ahlak Özellikler
3. Dinlerde Çevre Bilinci
4. Küreselleşen Dünyada Dinler Arası İlişkiler

EK-3 : ANKET

1982 ve 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programlarının Karşılaştırılarak 2005 Programının Değerlendirilmesi

Değerli Öğretmenler;

Bu anket 18.02.1982 tarihinde kabul edilen ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretim programıyla, 31.03.2005 tarihinde kabul edilen ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretim programını karşılaştırmalı olarak değerlendirmeye yönelik hazırlanmıştır. Bu nedenle anketimizdeki sorulara vermiş olduğunuz cevaplar araştırmamızda veri olarak kullanılacaktır. Araştırmamızın sonuçlarının güvenilirliği sizin görüşlerinize bağlı olduğundan soruları samimi olarak cevaplandırınız. Anket sonuçları topluca değerlendirileceğinden adınızı ve soyadınızı yazmanıza gerek yoktur. Anketimizde yer alan her soruyu okuduktan sonra cevabınızı (X) işareti ile belirtiniz. Gerekli olan bölümlerde de cevabınızı yazılı olarak ifade ediniz. Anketimizi cevaplandırarak araştırmamıza yaptığınız katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Mevlüt KAYA
O.M.Ü.İlahiyat Fakültesi
Din Eğitimi Anabilim Dalı
Öğretim Üyesi

Canan ÖZBAY
O.M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü
Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyetiniz?
☐ 1. Bay ☐ 2. Bayan
2. Yaşınız?
☐ 25 veya daha küçük
☐ 26-30 arası
☐ 31-40 arası
☐ 41 ve daha üzeri
3. Mesleki kıdeminiz?
☐ 0-5 yıl
☐ 6-10 yıl
☐ 11-15 yıl
☐ 16-20 yıl
☐ 20 yılın üzerinde
4. Mezun olduğunuz yüksek öğrenim kurumu?
☐ 1. Yüksek İslam Enstitüsü
☐ 2. İlahiyat Fakültesi
☐ 3. Başka (Yazınız.....)

5. Halen görev yaptığınız yer?

- ()1. İl ()2. İlçe ()3. Kasaba/ Köy

6. Okuldaki göreviniz?

- ()1. Öğretmen ()2. Müdür Yardımcısı ()3. Müdür

7. Bulunduğunuz okulda ve eğer varsa diğer okullardaki görevlerinizle birlikte haftalık toplam ders saatiniz?

- ()1-10 ()11-15 ()16-20 ()21-25 ()25 saatten fazla

8. Şimdiye kadar hizmet içinde program geliştirme ve öğretim programı konusunda bir eğitim aldınız mı?

- ()1. Evet ()2. Hayır

9. Öğrenim gördüğünüz fakültede program geliştirme ve öğretim programı konusunda almış olduğunuz eğitimin yeterli olduğuna inanıyor musunuz?

- ()1. Yeterli ()2. Kısmen yeterli ()3. Yetersiz

10. Kendi eğitim ihtiyacınızı karşılamada eksikliklerinizi nasıl gidermektesiniz?

- ()1. Hizmet içi kurslarla
()2. Kitap ve benzeri yayınları okuyarak
()3. Tecrübeli öğretmenler yardımıyla
()4. Başka.....

11. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenliğini meslek olarak seçme nedeniniz nedir?

- ()1. Sevdiğim bir alandı, isteyerek seçtim
()2. Ailemin isteği üzerine seçtim.
()3. Öğretmenlerimin yönlendirmesiyle seçtim.
()4. Başka.....

12. Çalıştığınız okul türü?

- ()1. Fen veya Anadolu Lisesi ()2. Genel Lise ()3. Anadolu Meslek Lisesi

13. Görsel ve yazılı yayınlardan (radyo, televizyon, gazete, dergi, internet vs.) Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi ile ilgili yeni yayınları takip ediyor musunuz?

- ()1. Evet ()2. Sınırlı düzeyde ()3. Hayır

14. Mesleğinizle ilgili hizmet içi eğitim kursuna katılma durumunuz nedir?

- ()1. Hiç katılmadım.
()2. Bir kez katıldım
()3. İki kez katıldım.
()4. İki'den çok katıldım.

15. Mesleğinizle ilgili hizmet içi eğitim, kurs ve seminerine katılma ihtiyacı hissediyor musunuz?

- ()1. Evet ()2. Kısmen ()3. Hayır

2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programını Değerlendirme Ölçeği

Sıra	2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programını Değerlendirilme İlkeleri	1. Tamamen Katılıyorum	2. Büyük Ölçüde Katılıyorum	3. Kısmen Katılıyorum	4. Hiç Katılmıyorum
1.	Program konuları önem ve öncelik sırasına göre sıralanmıştır.	()	()	()	()
2.	Programda yer alan konular çağdaş bilimsel bilgileri yansıtmaktadır.	()	()	()	()
3.	Programdaki konuların sırası öğretim ilkelerine (basitten zora, yakından uzağa, somuttan soyuta vb) göre düzenlenmiştir.	()	()	()	()
4.	Programın konuları diğer derslerin konularıyla bağlantılıdır.	()	()	()	()
5.	Programda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi eğitimi ile ilgili son gelişme ve yenilikleri içeren konular vardır.	()	()	()	()
6.	Program bir alt sınıf da verilen konunun bir üst sınıf da pekiştirilmesine imkan sağlamaktadır.	()	()	()	()
7.	Programın amaçları açık seçik, anlaşılır niteliktedir.	()	()	()	()
8.	Programın amaçları Türk Milli Eğitiminin amaçlarının gerçekleştirilmesine katkı sağlayacak niteliktedir.	()	()	()	()
9.	Program da belirlenen hedefler (amaçlar) öğrencilerin seviyesine uygundur.	()	()	()	()
10.	Program hedefleri (amaçları) öğrencilerin ihtiyaçlarına ve beklentilerine uygun tasarlanmıştır.	()	()	()	()
11.	Programın hedefleri dersin muhtevasıyla tutarlıdır	()	()	()	()
12.	Programda belirtilen Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin amaçları bilişsel (bilgi), devinsel (beceri) ve duyuşsal (tutum) davranışlar olarak yer almıştır.	()	()	()	()
13.	Programın amaçları toplumun beklentilerine ve ihtiyaçlarına uygundur.	()	()	()	()
14.	Programdaki ünite ve konular sınıflara göre dengeli ve düzenli bir dağılım göstermektedir.	()	()	()	()
15.	Üniteler aşamalı ve birbirinin ön koşulu olacak şekilde düzenlenmiştir.	()	()	()	()
16.	Program ünitelerinin işlenmesinde öğretmenlere örnek eğitim durumları ve işleniş örnekleri sunulabilmektedir.	()	()	()	()
17.	Programdaki üniteler konu başlıkları açısından açık ve sistematik olarak verilmiştir.	()	()	()	()
18.	Programda üniteler öğrencinin içinde bulunduğu çevreye uyum sağlayabileceği nitelikte yaşama dönüktür.	()	()	()	()
19.	Değerlendirme işleminin yapılabilmesi için programda yeterli sorulara ve örneklere yer verilmiştir.	()	()	()	()
20.	Program, öğretmenlere değerlendirme soruları hazırlama açısından yol gösterici olmaktadır	()	()	()	()
21.	Programda yapılması tasarlanan etkinlikler öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur.	()	()	()	()
22.	Program, yapılması gereken etkinlikler konusunda öğretmenlere yol göstermektedir.	()	()	()	()

23.	Program içeriği, programın hedefleriyle tutarlıdır.	()	()	()	()
24.	Program içeriğinde 9., 10., 11., 12. sınıf konuları arasında bütünlük sağlanabilmiştir.	()	()	()	()
25.	Programın içeriği geçmişte öğretilen konuları desteklemektedir.	()	()	()	()
26.	Programın içeriği öğrencilerin gelecekteki öğrenmelerine hazırlık sağlamaya yöneliktir.	()	()	()	()
27.	Programda öğretmen öğrenci etkileşimine dayalı aktif öğretim vardır	()	()	()	()
28.	Program, bu dersin işlenişine ve öğrenci etkinliklerine yönelik uygun öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasında öğretmenlere yol gösterici olmaktadır.	()	()	()	()
29.	Program bu programı nasıl uygulayacakları konusunda öğretmenlere yardımcı olabilmektedir.	()	()	()	()
30.	Öğrencilere bu programla Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersini öğrenmeye karşı olumlu tutum kazandırmak mümkündür.	()	()	()	()
31.	Programda önerilen öğretim yöntemleri sınıf ortamında uygulanabilir niteliktedir.	()	()	()	()
32.	Program öğrencinin yaratıcı düşünme – problem çözme becerilerini geliştirici etkinliklere yer vermiştir.	()	()	()	()
33.	Programda güncel olaylara, belirli gün ve haftalara yeterince yer verilmiştir.	()	()	()	()
34.	Program öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi alanıyla ilgili gelecekteki ihtiyaçlarını karşılamada yeterlidir.	()	()	()	()
35.	Program Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi alanındaki gelişme ve değişimleri dikkate alarak hazırlanmıştır.	()	()	()	()
36.	Program öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları dikkate almaktadır.	()	()	()	()

1982 ve 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programının Konuları Açısından Karşılaştırılmalı Olarak Değerlendirilmesi

1.Yeni (2005) ortaöğretim DKAB programında eski (1982) ortaöğretim DKAB programından farklı olarak; 9.sınıfta “Hz. Muhammed’in Hayatı”, 10.sınıfta “Kuran’a Göre Hz. Muhammed”, 11.sınıfta “Hz. Muhammed’in Örnekliliği”, 12.sınıfta “Hz. Muhammed’i” Anlama konularına yer verilmiştir. Bu konuların yeni programda yer alması sizce uygun mudur?

- () 1. Evet. Çünkü.....
- () 2. Hayır. Çünkü.....
- () 3. Başka. Yazınız.....

2. Yeni (2005) ortaöğretim DKAB programında eski (1982) ortaöğretim DKAB programından farklı olarak; 11.sınıfta “İnsan ve Kaderi” konusuna yer verilmiştir. Bu konunun yeni programda yer alması sizce uygun mudur?

- () 1. Evet. Çünkü.....
- () 2. Hayır. Çünkü.....
- () 3. Başka. Yazınız

3. Yeni (2005) ortaöğretim DKAB programında eski (1982) ortaöğretim DKAB programından farklı olarak; 11.sınıfta “İslam Düşüncesinde Yorumlar” konusuna yer verilmiştir. Bu konunun yeni programda yer alması sizce uygun mudur?

- ()1. Evet. Çünkü.....
 ()2. Hayır. Çünkü.....
 ()3. Başka.Yazınız

4. Yeni (2005) ortaöğretim DKAB programında eski (1982) ortaöğretim DKAB programından farklı olarak; 12.sınıfta “Tövbe ve Bağışlama” konusuna yer verilmiştir. Bu konunun yeni programda yer alması sizce uygun mudur?

- ()1. Evet. Çünkü.....
 ()2. Hayır. Çünkü.....
 ()3. Başka.Yazınız

6. Eski (1982) ortaöğretim DKAB programında yeni (2005) ortaöğretim DKAB programından farklı olarak; 9.sınıfta “Savurganlık” konusuna yer verilmiştir. Bu konunun yeni programda yer almaması sizce uygun mudur?

- ()1. Evet. Çünkü.....
 ()2. Hayır. Çünkü.....
 ()3. Başka.Yazınız

7. Eski (1982) ortaöğretim DKAB programında yeni (2005) ortaöğretim DKAB programından farklı olarak; 10.sınıfta “Kötülüklerden Kaçınma ve Kötülükleri Önleme” konusuna yer verilmiştir. Bu konunun yeni programda yer almaması sizce uygun mudur?

- ()1. Evet. Çünkü.....
 ()2. Hayır. Çünkü.....
 ()3. Başka.Yazınız

8. Eski (1982) ortaöğretim DKAB programında yeni (2005) ortaöğretim DKAB programından farklı olarak; 10.sınıfta “Çalışmak ve Üretici Olmak” konusuna yer verilmiştir. Bu konunun yeni programda yer almaması sizce uygun mudur?

- ()1. Evet. Çünkü.....
 ()2. Hayır. Çünkü.....
 ()3. Başka.Yazınız

9. Eski (1982) ortaöğretim DKAB programında yeni (2005) ortaöğretim DKAB programından farklı olarak; 10.sınıfta “Mutluluk” konusuna yer verilmiştir. Bu konunun yeni programda yer almaması sizce uygun mudur?

- ()1. Evet. Çünkü.....
 ()2. Hayır. Çünkü.....
 ()3. Başka.Yazınız

10. Eski (1982) ortaöğretim DKAB programında yeni (2005) ortaöğretim DKAB programından farklı olarak; 10.sınıfta “Öğretmenlik” konusuna yer verilmiştir. Bu konunun yeni programda yer almaması sizce uygun mudur?

- ()1. Evet. Çünkü.....
 ()2. Hayır. Çünkü.....
 ()3. Başka.Yazınız

11. Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 2005 programında olmayıp da yer almasının yararlı olacağını düşündüğünüz ünite veya konular var mıdır? Yazınız.

.....

12. Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 2005 programında gereksiz bulduğunuz ünite veya konular var mıdır? Yazınız.

.....

13. 2005 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi programıyla ilgili uygulamada karşılaştığınız güçlükler var mıdır? Varsa yazınız.

.....

14. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni olarak uygulamakta olduğunuz 2005 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi programındaki bilgi ve beceriler açısından kendinizi yeterli buluyor musunuz?

- ()1. Evet ()2. Kısmen ()3. Hayır
 4.()2005 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi programını henüz yeterince incelememişim.

15. Sizce 2005 ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi programındaki konuların işlenmesi için verilen süre yeterli midir? Bu soruda işaretlediğiniz cevabınızın gerekçesini yazınız.

- ()1. Evet ()2. Kısmen ()3. Hayır

.....

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Canan ÖZBAY
Doğum Yeri ve Tarihi : Pasinler, 12. 08. 1982

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Ondokuz Mayıs Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi
Yüksek Lisans Öğrenimi : Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce, Arapça

Bilimsel Etkinlikler :

İş Deneyimi

Uygulamalar : Kuran Kursu Öğreticiliği
Projeler :
Çalıştığı Kurumlar : Germencik Müftülüğü

İletişim

E-Posta Adresi : gulyuzlumomer@hotmail.com
Telefon :
İş : (0256)5631145
Ev : (0256) 2196610
Cep : 05057923881
Tarih : 26.09.2007